

A photograph of a man performing on a stage. He is seen from the back, wearing a blue and green plaid skirt and red suspenders. He has a small horn-like object on his head. He is looking towards a seated audience. The background is dark with vertical wood paneling.

190 let ochotnického divadla v Poličce

Adolf Klein

190 let ochotnického divadla v Poličce

Adolf Klein



Nákladem Divadelního spolku TYL Polička
2009

Copyright © Adolf Klein, 2009

ISBN 978-80-254-5780-1

Úvodem

Při slavnostní schůzi ke 180. výročí Divadelního spolku Tyl jsem na požádání jeho předsedy přítele Petra Erbesa připomněl uplynulá léta činnosti Spolku až do současnosti.

Prvotním pramenem mi byla publikace Karla Krejčího *Ochotnické divadlo v královském věnném městě Poličce*. Pojednávala o jeho vzniku, osudech a činnosti v období 1819–1894. Dalším významným zdrojem pak byla rigorózní práce Josefa Dvořáka *Historie spolku divadelních ochotníků Tyl v Poličce 1819–1951*. Činnost ochotníků od roku 1949 nebyla zatím písemně zpracována. Shromažďoval jsem písemné dokumenty – programy, plakáty, fotografie a články v tisku. V roce 1979, k 50. výročí otevření budovy Tylova domu a 160. výročí ochotnické činnosti v Poličce, jsem připravil výstavu dvou set fotografií k tomuto jubileu. Následovala přednáška v Malém sále Tylova domu, kterou jsem již provázel diapozitivy.

Byl jsem požádán, abych svou přednášku ke 180. výročí Divadelního spolku zveřejnil na stránkách *Jitřenky*. Byl z toho roční seriál. Od té doby se datuje můj zájem o historii poličských ochotníků.

Nyní, po deseti letech, jsem své tehdejší přednášky použil jako výchozího materiálu a doplnil o další nové poznatky a rozšířil o fotografie a plakáty. V pátrání mi pomohly vzpomínky mých starších divadelních přátel a současníků, kteří ochotnickému divadlu věnovali léta svého života, a též můj osobní archiv.

Tyto osoby jmenovitě uvádím v závěru publikace, ale již nyní vyslovuji všem za jejich pomoc poděkování.

Není proto na místě, abych tuto publikaci nazval dějinami ochotnického spolku. Je to můj příspěvek k jeho dějinám, a proto jsem zvolil titul: *190 let ochotnického divadla v Poličce*.

Jak už bývá u našeho Divadelního spolku tradicí, jeho pokladna zeje vždy prázdnotou. Takže na tomto místě je nutno napsat, že jestliže tato kniha vyšla, je to zásluhou Města Poličky, divadelníků z POPRASKDu, RNDr. Růženy Tomanové, Ing. Petra Štěpánka, Ing. Františka Trojtlera, Jiřího Trávníčka, Adama Maška, Josefa Nacka, Pionýru Polička, Barbory Štěpánkové a rodiny Erbesových.

Začátky

Několik statistických údajů

První představení. Bylo sehráno 25. prosince 1819 v místnosti u Kurzů, a to německy: *Erziehung macht den Menschen*, a hned následující den česky byla uvedena hra *Čech a Němec* od Jana Nepomuka Štěpánka. Bylo to zásluhou kaplana Františka Ferdinanda Chudoby, měšťana Františka Haněla a poličských studentů piaristické školy v Litomyšli. Naše město tak bylo třinácté v tehdejším Království českém, jen sedm let za Prahou, ale dvacet tři let před Litomyšlí a dalšími městy v okolí.

První jeviště. Nacházelo se v hostinci u Kurzů na náměstí v domě čís. 57. Bylo v poschodí a nevystupovalo se tam po schodech, ale po žebříku. Zde bylo sehráno několik představení a poté se až do roku 1825 hrálo v budově radnice.

Statistika pokračuje

Roku 1825 zakázal magistrátní rada Jan Kraus konání divadelních představení v radnici, protože se prý divadlo nemůže hrát v budově, kde je sklad zbraní zemské obrany a kde jsou zeměpanské úřady.

Velká vlna perzekuce českého ochotnického divadla

Krajský úřad v Chrudimi zakázal výnosem z 10. února 1827 č. 56 pres. hrát divadlo studentům, řemeslníkům a úředníkům, protože je to prý odvádí od vlastní jejich činnosti, povinností a práce. Napříště v žádosti o povolení hry musely být uváděny i osoby, které měly hrát, aby úřad mohl posoudit, zda tím nebudou narušovány jejich občanské povinnosti. Zákazy ochotnické činnosti byly zdůvodňovány různě – od moralistických pohledů až k odvádění od plnění občanských povinností. Všechny pokusy o obnovení divadelní činnosti selhávaly až do roku 1834. Tehdy Krajský úřad v Chrudimi potřeboval peníze na podporu chudiny a někdo přišel s myšlenkou, že vstupné z představení by mohlo být příspěvkem Chudinskému úřadu. Bylo ustaveno *Řádné divadelní družstvo*, jehož prvním ředitelem



Titulní strana dějin od Karla Krejčího

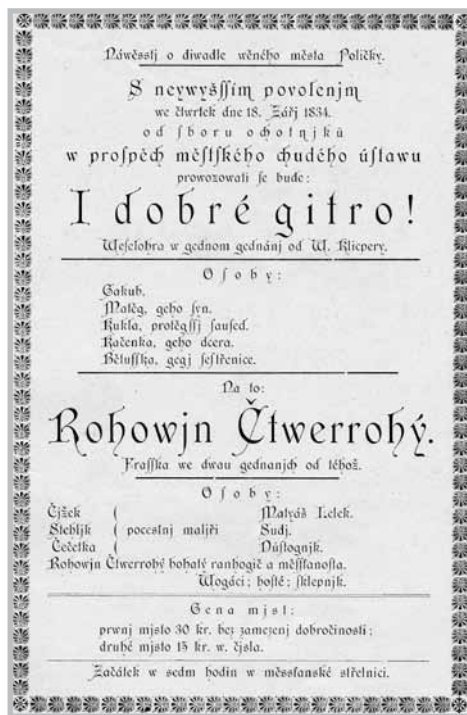
se stal Jan Eiselt. Byla to volba mimořádně správná, protože tím byly zároveň získány prostory na Střelnici v nynější Šaffově ulici. Eiselt jako střelmistr svůj vliv prosadil i v tomto spolku. Zde bylo odehráno dvanáct představení, šest německy, šest česky. Následující rok bylo sehráno opět dvanáct představení, většinou však německy. V příhraničním městě, jakým Polička té doby byla, patřila němčina k běžnému jazyku obyvatel, především měšťanů a řemeslníků, kteří ji museli používat k úřednímu i obchodnímu styku, navíc Eiselt dle dochovaných pramenů německy hraným představením přál. V období 1834–36 získal Chudinský úřad 452 zlatých a 8 krejcarů. Divadelní činnost provozovala tehdejší elita města a po dlouhá léta tvořili divadelníci uzavřenou společnost, vyhrazenou pouze mužům.

Divadlo již mělo svou tradici a rozvíjelo činnost především za podpory vlastenecky smýšlejícího purkmistra Šebestiana Hněvkovského. Bohužel v době, kdy odchází ze své funkce Hněvkovský, unaven stálými intrikami a neodůvodněnými stížnostmi na svou osobu, odchází též ředitel divadelního družstva a střelmistr Eiselt do Prahy. Střelmistrem se stal Jan Lamač, bohatý kupec a vlastník mnoha polností. Napsat, že neměl divadlo rád, je k vyjádření jeho vztahu k němu ještě lichotivé. Lamač dal příkaz ze Střelnice odstranit jeviště, sepsat inventář a odevzdat Chudinskému úřadu. V té době byl ředitelem Ignác Klinger, v jehož silách nebylo zabránit v pořadí již druhému zákazu divadelní činnosti v Poličce.

Lepší časy nastaly, když se roku 1837 stal magistrátní rada Josef Pihera purkmistrem, a dokonce ředitelem divadelního Spolku. Shromáždil kolem sebe sbor inteligentních ochotníků, kteří si troufli i na operní představení, a Polička dostala stálý divadelní prostor – což byla skutečnost, kterou se mohlo pochlubit pramálo měst. Pro dějiny ochotnického spolku je to moment klíčový.

První divadelní sál

Trvalo to dva roky, než v domě, který je dnes městským muzeem, mohl být vybudován divadelní sál. V době kolem roku 1837 se rušila vojenská vychovatelná pěšího pluku barona Zacha a budova byla určena pro školu. Purkmistrovu žádost, aby v ní byl rezervován sál v přízemí, který by sloužil divadlu, schválil krajský úřad výnosem 1. června 1839.

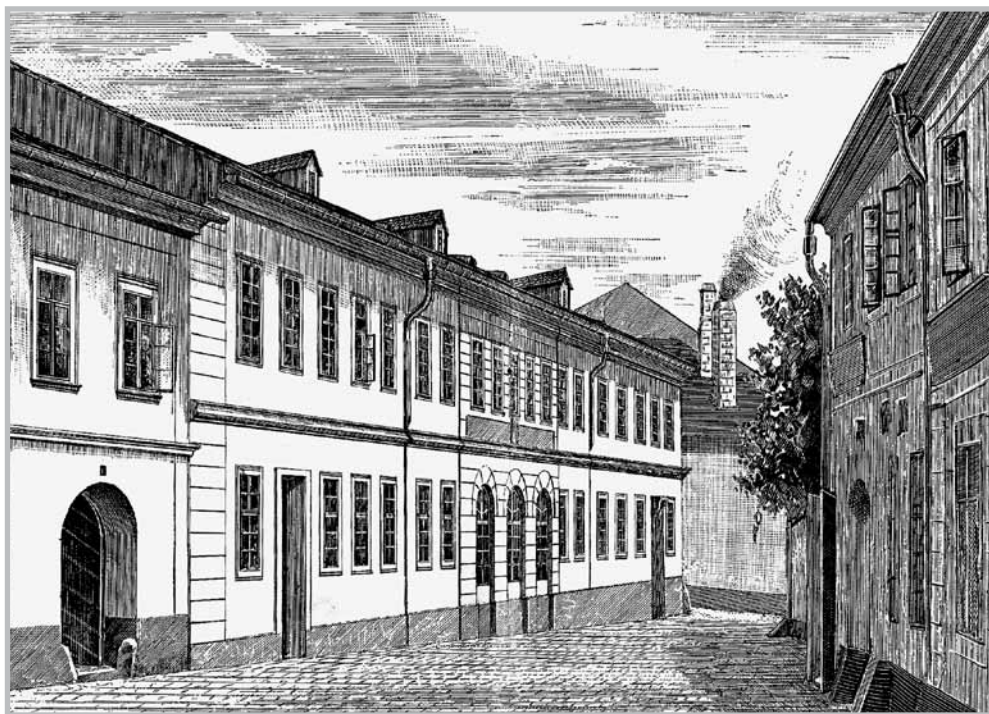


Plakát z r. 1834

První divadelní budova

Byl vypracován projekt a po potřebných úpravách bylo divadlo, mající svůj vlastní vchod, prostorné jeviště i propadliště (mimořádně vnitřní úprava byla prováděna podle drážďanského dvorního divadla), uvedeno do provozu 19. září 1841 za účasti královéhradeckého biskupa, guberniálního rady a chrudimského hejtmána. Divadlo mělo 72 sklopných sedadel a 5 lóží, ale po různých úpravách prováděných až do roku 1919 získalo už 600 míst: 200 sedadel + 400 míst k stání. Divadlo sloužilo 88 let. První hry toho památného data byly *Armuth und Edelsinn*, veselohra o třech dějstvích, a *Der Deserteur*, fraška o jednom jednání. Tituly her hovoří za vše. Hrál se německy, ale i česky. Němčina byla běžným duálním dorozumívacím prostředkem pro většinu poličských občanů.

Ani v tomto divadle nebylo vše bez komplikací. Nikdy nebyla pro nedostatek místa zřízena divadelní šatna, takže se kostýmy ukládaly na půdu, ale přesto se žádné z malých měst v širokém okolí nemohlo chlubit takovým stánkem kultury. Konečně v čele budovy byl až do roku 1890 městský znak s nápisem

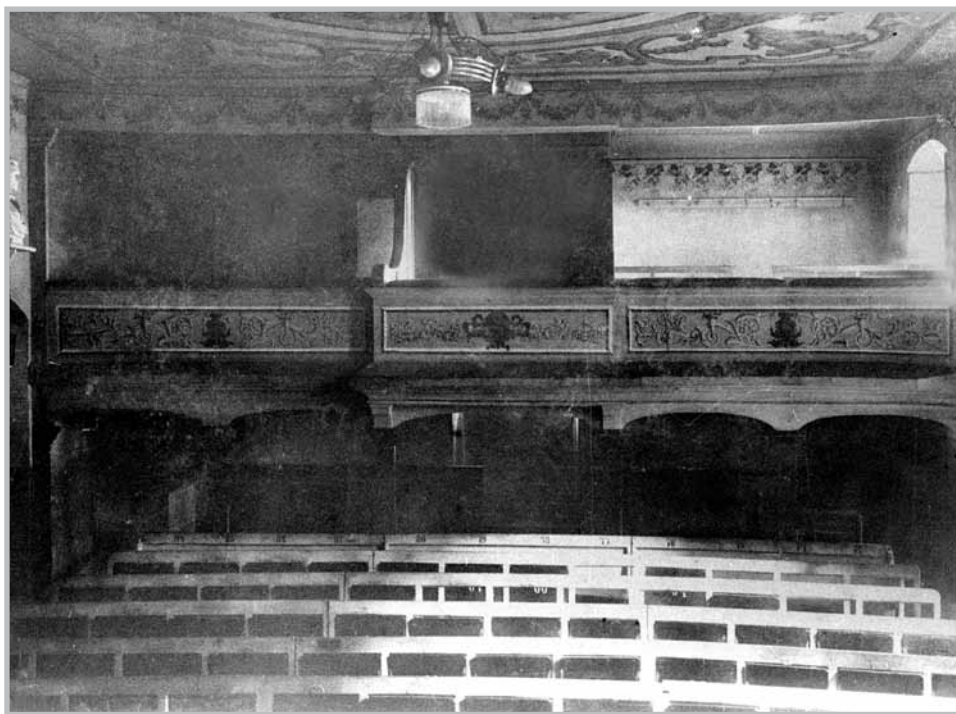


První divadelní budova v Šaffově ulici - nyní muzeum

Litteris et Musis civitas Policzka. Jak už je u nás dobrým zvykem, spor o to, zda nápis bude v němčině, či v češtině, trval poměrně dlouho. A nakonec obě soupeřící strany přijaly kompromis v nápisu latinském. Nápis města se však objevil ve zkomolené podobě.

Vraťme se ještě do roku 1845, pro Poličku tak osudového, že poznamenal více než jednu generaci. Do běžné mluvy občanů se dostalo rčení : „Událost se stala před ohněm, nebo po ohni.“ Červencový požár zničil během tří dnů od 10. července prakticky celé město uvnitř hradeb. Živlu odolaly jen čtyři domy z dvou set třiceti sedmi, dále čtyřicet sedm obytných domů na Dolním předměstí a sedm na Horním předměstí.

Eiselt přijel už třetí den po požáru, a aby zmírnil neštěstí občanů, vydal vlastním nákladem knížku o Poličce a výnos věnoval ve prospěch postižených. V knize je uveden i podrobný popis požáru, jak jej získal od očitých a spolehlivých svědků. Naším současníkům je kniha málo známá, poněvadž byla napsána německy.



Divadelní sál

Tento požár však kupodivu nepřerušil činnost divadelního spolku, protože divadelní prostory v budově školy, především hlediště i jeviště, zůstaly bez vážnějšího poškození. Bylo nutno opravit nebo nově zhotovit dekorace, čehož se ujal ochotník a hlavně malíř Antonín Bahenský. Už v následujícím roce se začalo hrát a všechny hry byly uvedeny ve prospěch pohořelých, jak se tehdy říkalo. Hrál se však většinou německy, což v tehdejší historickém prostředí nebylo výjimečné. Tlak na česká představení však neustále sílil. Ocítáme se v čase před revolučním rokem 1848. Tady je však nutno poznamenat, že ten se Poličky nijak

20

třeбенé věci divadelní, pak úlohy na určené místo zase uložit. Toliko výminkou může člen některou divadelní věc s vědomím garderoběra vzíti mimo divadlo.

Cl. 2. Členům spolku na cizích jevištích, pak s kočujícími společnostmi účinkovati — vyjma výslovného svolení výboru — není dovoleno.

Cl. 3. Účastní-li se spolek veřejné funkce neb slavnosti, mají členové sejít se nejméně čtvrt hodiny dříve.

Cl. 4. Režisér jest povinen nejméně týden napřed úlohy rozdělit a zkoušky ustanoviti.

Cl. 5. Knihovny spolkové užívá se členy v místnostech spolku i mimo ně.

V místnostech spolku lze použiti všech děl; mimo místnost nesmí se půjčovati manuskripty a úlohy. Výminky od pravidla toho povoluje v jednotlivých případech výbor.

Přihlášení o půjčení činí se u režiséra.

Cl. 6. Vypůjčené dílo má každý vrátiti nejdéle ve 14 dnech, v případě potřeby i dříve, v témž stavu, jak je byl obdržel.

Kdo po uplynutí čtrnáctidenní lhůty dílo neodvede, bude o to upomenut a pak-li by během dalších 14 dnů povinnosti své zadost nenčinil, příhodným způsobem k tomu přidrž.

Cl. 7. Za ztrátu neb poškození poskytnuta musí býti náhrada, kterou výbor ustanoví.

Cl. 8. Řád tento měniti může toliko valná hromada.

Spolek divadelních ochotníků „TYL“

v kr. věn. městě Poličce

číslo 3. 5.

pana Karla Baisu
svým výkonným členem.

Řádně přijeti stalo se ve schůzi výboru

dne 29. října 1897.

Dáno dne 3. listopadu 1897.

Jednatel:

Ředitel:

franc. Bais *franc. Bais*
Spolek divadelních ochotníků „TYL“ Polička

Tisk S. Pospíšila v Chrudími. — Nákladem spolku.
1880.

významně nedotkl. Sousední Litomyšl vešla do českých národních dějin navíc popularizací revolučního hnutí studentů a Jiráskovým dílem *Filosofská historie*. Na vysvětlenou: v Poličce městská garda i legie existovaly, ale byly pod německým velením – to žádné zrevolucionizování gard nedovolilo. Český setník Josef Smola, pozdější purkmistr, prosadil jen zavedení českých povelů. Tehdejší snahy o zrovnoprávnění českého jazyka nebyly důsledně provedeny a zůstalo jen nepovinné vyučování v jazyce českém.

II. Poměr spolku k měst. divadlu.

§. 4. V král. věn. městě Poličce pozůstává divadlo, které r. 1819 zásluhou studujících-ochotníků povstalo, pak vynesením býv. c. k. krajského úřadu v Chrudimi z dne 15. května 1837 č. 239 pr. jménem a příslušenstvím místního ústavu chudinského prohlášeno bylo, a jemuž co takovému město se svolením býv. zemského gubernia pro království České z 1. června 1839 čís. 29260 zřídilo vlastních místností v budově nynějších chlapeckých škol měšťanských. Divadlo to i s příslušenstvím movitým odevzdává purkmistrovský úřad spolku div. ochotníků v užívání k účelům v §. 1. naznačeným za následovních podmínek:

- a) Spolek udržovati bude majetek divadla z čistého výnosu dávaných představení v dobrém stavu, případně rozmnožovati též věcmi, kterých by sám pořídil,
- b) odevzdá ústavu chudinskému každoročně z polovice uspořádaných představení: jednu polovici čistého výnosu, který zjistí se odražením od hrubého příjmu ~~z těchto věcí, z kterých výloh představení,~~ 1. rozepsání úloh, 2. posluha, 3. napo- věda, 4. světlá, 5. cedule, 6. hudba, 7. nápoje a 8. drobné potřeby k účelům představení; do těchto poslednějších nesmějí však počítati se věci, které sice při dotyčném představení zvláště musely být pořizeny, však i na další upotřebitelným majetkem divadla zůstanou.

nesčítají se to náklady na gardu a ostatní a jiná pořizování pro divadlo.

- aby v příhodném čase alespoň každé čtyry neděle se hrálo,
2. rozhodovati o vyřízení návrhův v knize přání obsažených,
3. přijímati členy činné a přispívající,
4. zaříditi a vésti následovní knihy a spisy:
 - a) seznam členů, b) knihu zápisníkův obsahující jednání valné hromady a výboru, c) seznam neb jednací knihu a o listinách a spisech od spolku vydaných a došlých, d) knihu účtův, e) knihu přání, f) knihu památní, g) inventář divadelního majetku, h) archiv a knihovnu.
5. sestavovati jednací pořádek pro valné hromady a jednati a rozhodovati o stížnostech na údy, je káráti domluvou buď soukromou buď veřejnou ve valné hromadě a činiti návrhy na jich vy- loučení,
6. ustanoviti řady domácí, jednací a jiné potřebné a pečovati o udržení divadla v dobrém stavu,
7. ustanovovati s obmezením v §. 4. b), k jakému účelu ta která hra má se provozovati, pak určovati vstupné do divadla a zábav,
8. návrhy činiti ohledně propůjčení divadla a rozhodovati s obmezením v §. 5. c) o zapůjčení šatnice a jiného movitého příslušenství divadelního,
9. ustanovovati a propouštěti pomocné a přísluhující osoby a vyměřovati jich plat a

Ochotnický Spolek měl v letech 1841–1860 kolem padesáti členů a vyvíjel bohatou činnost. Poměrně často se střídali divadelní ředitelé. Polovina století byla ve znamení recidivy národního obrození. To se projevilo nejenom v repertoáru, ale i v tom, že v roce 1860 byla sehraána poslední německá hra (*Der Zigeuner*). Město však ještě čelilo pohromě totálního požáru z roku 1845. Přesto se rozvíjel hospodářský i kulturní život. Od roku 1841 do roku 1860 bylo sehraáno 115 představení (průměr šest ročně). Byla hrána především historická dramata, ale i stěžejní díla světového repertoáru, namátkou: *Pražané roku 1648*, *Obležení Prahy od Švédů*, ale také v roce 1848 Tylova *Paní Marjánka*, *matka pluku*.

V roce 1850 odešel z města se všemi poctami Josef Pihera a jeho funkci přebírá uvědomělý vlastenec a cílevědomý purkmistr Josef Smola. Z tohoto období stojí jistě za zmínku vystoupení Josefa Kajetána Tyla v poličském divadle jako člena Zölnerovy společnosti. To bylo na podzim roku 1855 a krátce nato Tyl zemřel. Poličští



Původní opona spolku

ochotníci začali svou činnost spojovat se jménem tohoto významného Čecha, což nakonec vedlo k tomu, že Spolek přijal do svého názvu jeho jméno a o 70 let později se Tylovým jménem zaštitila i nová divadelní budova. Ochotnický Spolek měl v tomto období 27 mužů a 19 žen, kterým již bylo umožněno vystupovat na divadelních prknech. Když procházíme seznamy jmen poličských ochotníků od doby vzniku spolku, uvědomíme si velkou migraci z Poličky, neboť žádný současný poličský občan nenese některá z těchto jmen.

Období 1861–1893 bylo na divadelní činnost bohaté. Spolek sehrál 303 her – průměrně devět ročně, ale i město samo prožilo velký hospodářský rozvoj. Divadelní místnosti byly roku 1862 rozšířeny o prostor, který sloužil jako oblékárna pro dámy a větší část byla upravena jako šatna pánská.

Valná hromada ze dne 28. října 1865 schválila první *Domácí řád*, obsahující nejnutnější pravidla pro správu spolkových záležitostí a od roku 1869 platné řádné a místopředsedelským výnosem schválené stanovy. Od roku 1880 jsou nové *Stanovy Spolku divadelních ochotníků* spojeny se jménem Josefa Kajetána Tyla. Řádný člen obdržel legitimaci spolku. Stanovy měly 24 stran a ukazují nejen promyšlenost jednotlivých ustanovení, ale kromě ochotnické činnosti také výchovné a vzdělávací cíle. Že je příslušnost ke spolku čestnou záležitostí, přinášející s sebou mnohé závazky morální, není jistě třeba zdůrazňovat.

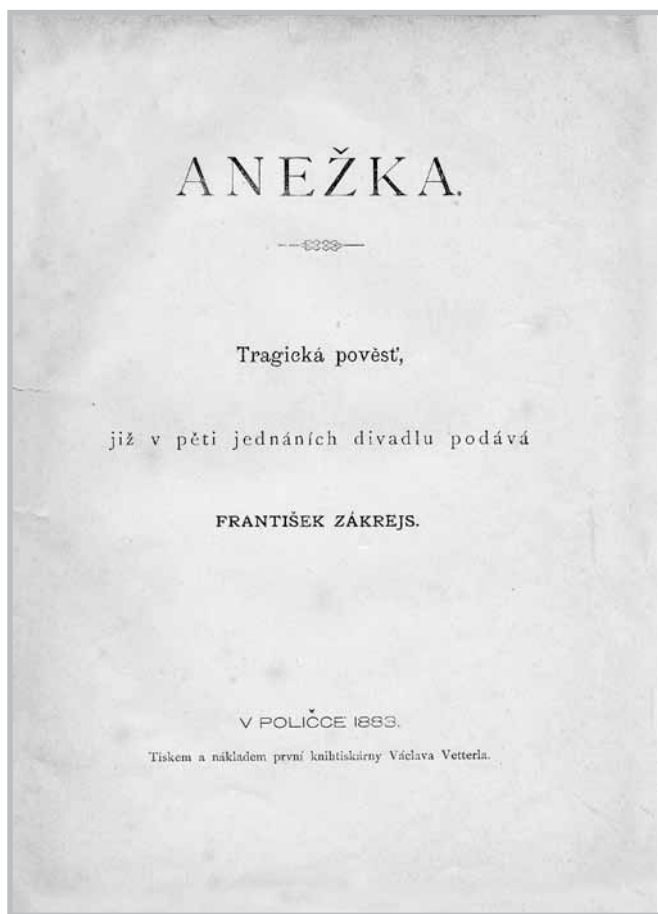
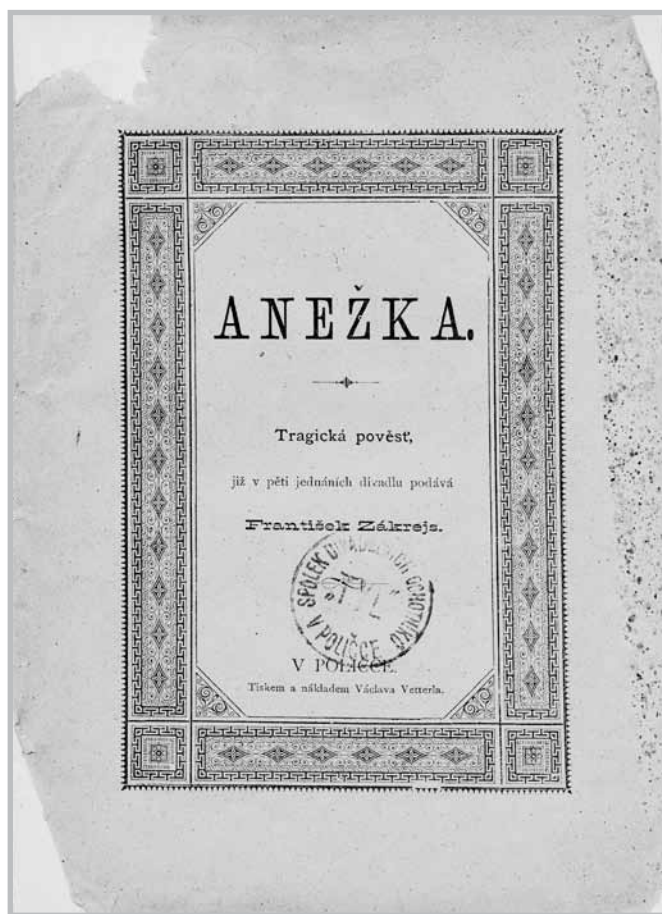
A co se dělo v Poličce dále? V roce 1865 byl postaven pivovar a dokončena výstavba novogotického kostela sv. Jakuba a v roce 1869 se jednalo též o výstavbě železniční tratě. Oponu, která se zachovala, vytvořil v témž roce Antonín Bahenský. Ukazuje Poličku, jak vypadala před požárem.

Duší divadelní činnosti byl mladý František Zákřejs, který sám sice divadlo nehrál, ale pracoval pro něj tak, že byl dvakrát zvolen jeho ředitelem. Psal i divadelní hry, které se hrály se střídavými úspěchy i v tehdejší Prozatímním divadle v Praze. K 50. výročí založení divadelního spolku pak napsal divadelní hru *Anežka*, určenou pro místní ochotníky.

O *Anežce* budeme hovořit později. Nyní je nutno uvést několik dalších údajů, ne však již statistických.

Od samého začátku poličského ochotnického spolku (nemohu uvést žádný jeho oficiální titul, protože v průběhu těch devatenácti desítek let se mnohokrát měnil) představovali poličští ochotníci velkou kulturní sílu, mnohdy i politickou. V těch dobách to byli právě oni, kdo přinášeli osvětu do života města, protože kromě novin a knih to byl jediný fenomén, který kulturní, ale i dějinné události transformoval do divadelního pojetí. Z jeviště se tak mohly dostat k lidem příběhy, které je, vyjádřeny divadelní mluvou a s emocionalitou, významně ovlivňovaly. Jindy zas přinášely v odlehčené formě zábavu i hudbu, která přinášela lidem radost a úlevu v běžných denních starostech.

Už v roce 1894 vyšla publikace *Ochotnické divadlo v královském věnném městě Poličce*. Pojednává o jeho vzniku, osudech a činnosti v období 1819–1894. V tiráži je uvedeno: „Památník, jež k oslavě sedmdesáté a páté ročnice... jeho trvání vydal Spolek divadelních ochotníků ‚Tyl‘.“ Publikace byla vydána nákladem spolku a má 138 stran. To, co budete číst v mé publikaci z tohoto období, jsou kompiláty oné krásné knihy, kterou: „Na základě úředních, spolkových a jiných hodnověrných pramenů napsav, družstvu divadelních ochotníků ‚Tyl‘ v Poličce věnoval Karel Krejčí, čestný jeho člen a býv. ředitel, rodák a městský tajemník Poličský.“



Scénář z roku 1922

50 let ochotnického spolku

K padesátému výročí byly provedeny další významné úpravy: v roce 1868 byly svíčky nahrazeny petrolejovými lampami, které osvětlovaly jeviště, a v roce výročí bylo hlediště vymalováno a pořízeny byly nové opony. Začalo se také používat nových způsobů líčení, tzv. lojové garnitury a vlasové a vousové krepové imitace.

Oslavy 50. výročí poličského divadla byly honosné. Hra *Anežka*, pojednávající o justičním omylu, měla i přes čtyřhodinovou délku velký úspěch. Kromě toho bylo vzpomenuť utvoření divadelního družstva v roce 1834 a otevření městského divadla roku 1841. Součástí těchto slavností, trvajících dva dny, bylo posvěcení spolkového praporu. Oslavy byly vlasteneckou manifestací jednak po prohrané prusko-rakouské válce roku 1866, ale také jako reakce na dualistickou státoprávní úpravu zrovnoprávňující Maďary, která ale naprosto nezohlednila české požadavky. Na průběhu slavnosti se podílelo celé město s širokým okolím. Přečtěme si, co praví dobový dokument:

„V předvečer slavnosti byl uspořádán průvod s pochodněmi a hudbou a ,zastaveníčky‘ matce praporu paní Floře Štěpánové a kmotrák praporu paním Em. Hamzíkové a Anně Bergerové a slečnám Hermíně Smolové, Gabriele Findejsové a Kateřině Chmelové. V neděli ráno rány z hmoždíře oznamovaly den slavnosti. Město bylo vyzdobeno prapory. Před divadlem byla slavnostní brána, průčelí divadla zdobeno heslem: Uměním k svobodě... Okolo 9. hodiny ubíral se volený průvod od matky praporu do divadla. Četné deputace spolků divadelních ochotníků, pěveckých jednot a hosté přijeli k slavnosti. Zejména zastoupeni byli divadelní ochotníci z Litomyšle, Král. Dvora, Tábora, Olešnice a Křižanova, pražský Merkur, novobydžovský Sokol, zpěváci spolkové sousedních měst; přítomní hosté cizí: profesor Šembera a sl. Zdeňka Šemberová z Vídně, deklarant zemský poslanec p. Jan Janouš z Litomyšle, Miloš Božie Chorvat z Tůmoři, J. Hejtmánek z Voj. Hranice aj.; dále: okresní zastupitelstvo a měšťanstvo litomyšlské i veškerí spolkové poličtí. Divadlo naše nebylo dosud svědkem tak skvělé a velevýznamné slavnosti. Místnosti jeho byly s velkým nákladem zcela nově upraveny a vhodně vystrojeny. Na jevišti nacházel se na povýšeném místě prapor, v polokruhu stály družičky, po stranách matka, kmotry praporu a jiní hosté. Zpěváci spolkové zapěli dva sbory: Svoji k svému a Husitskou, čímž slavnostní obřad započal. Po zpěvu měl ředitel divadelních ochotníků p. M. Štěpán uvítací řeč... i pronesl na závěr hlučného ohlasu nalezši: ,Sláva prvním zakladatelům a pěstitelům jeho!‘ Poté se konalo slavnostní zatlukání hřebů a provolávána různá vlastenecká hesla. Nato odevzdala matka praporu paní Štěpánová prapor prvnímu praporečníkovi Fr. Hamzíkovi. Pak promluvil jednatel a režisér spolku K. Mlynář o vývoji vlasteneckého myšlení u nás a o významu divadla. Průvodem odešli všichni k příslušnému církevnímu obřadu. Zpěvácké spolky přitom zazpívaly chorál Hospodine, pomiluj ny. Po mši průvod doprovodil paní Štěpánovou do bytu, kde byl prapor uložen. V poledne byla slavnostní hostina v hostinci na Střelnici. Večer měla slavnostní premíeru Anežka... Po divadle následovala ještě taneční zábava, která trvala až do rána.“

Následuje ještě popis praporu, podrobný popis kroje praporečníků a jiné podrobnosti. Při četbě předchozích řádků se vkrádá otázka: byli naši předkové tak upřímní, romantičtí či naivní, nebo my jsme tak realističtí, pragmatičtí či citově vyprahlí?

Divadelní repertoár následujícího období byl pestrý: hrály se hry Tylovy, Klicperovy, Šamberka, Stroupežnického, ale i dnes vlastně neznámé věci Nerudy, Háčka, Sabiny, Vrchlického, Svobody a dalších. Byly také hrány cizí hry, od Victora Huga *Ruy Blas*, a dokonce Schillerova hra *Úklady a láska* (hrána též v padesátých letech 20. století) a v roce 1872 Shakespearova hra *Romeo a Julie*.

Znovu listuji jmény poličských ochotníků z roku 1893, ale přece jenom objevuji jména, která nám něco říkají: Václav Rippl, knihkupec, a jeho choť, František Popelka, majitel tiskárny, Karla Popelková, dcera majitele tiskárny, Marie Sommerová, dcera obchodníka. Řemeslníci, obchodníci, úředníci, učitelé tvořili jádro víceméně tehdy uzavřené společnosti. Spolek měl 35–50 členů.

Na dochované unikátní fotografii je na reversu napsáno: „Účinkující při představení „Jos. K. Tyl“ od Šamberka, sehraného dne 29. 1. 1898 co pohostinská hra p. Rud. Deyla, člena nár. divadla v Lublani.“ Dole pak



Účinkující při představení „Jos. K. Tyl“

připsáno: „tatínek zemřel 21. 7. 1929“. Bohužel jsem nezjistil původního majitele této fotografie. Na aversu je pak kabinetní foto z tohoto představení. Jedná se zřejmě o nejstarší spolkovou dochovanou fotografii.

Dostáváme se ke konci století. Za zaznamenání stojí událost z roku 1899 jako následek zrušení jazykových nařízení, znerovnoprávňujících český jazyk. V Poličce totiž došlo v neděli 29. října k protivládní demonstraci, při níž proud občanů procházel městem za zpěvu vlasteneckých písní, až byl zastaven četníky a zásahem purkmistra. Přes noc však byly začerněny a zabláceny říšské znaky. Dne 1. listopadu, kdy se v divadle hrála *Paličova dcera*, přijelo do města patnáct ozbrojených četníků. Po představení se obecnstvo vyhnulo ven a za zpěvu *Hej Slované* a *Kde domov můj* došlo k radnici, kde byli četníci s nasazenými bodly, takže se dav přece jen rozešel. Demonstrace pokračovaly následujícího dne a do města dojel oddíl 127 husarů z vysokomýtské posádky a další den ještě osmdesáticenná setnina zeměbrany ze Svitav. Vedení ve městě převzal z rukou okresního hejtmana vyšetřující komisař a zařídil potrestání hlavních viníků. Ze šesti, kteří byli uvězněni na tři až pět dnů, bylo pět divadelních ochotníků, z nichž jmenuji Františka Martinů, pozdějšího dlouholetého ředitele spolku, Jindřicha Popelku, známého jako vedoucího redakce *Jitřenky*, nebo aktivního ochotníka Františka Hamzíka. Při propuštění z vězení byli vítáni celým městem jako národní hrdinové.

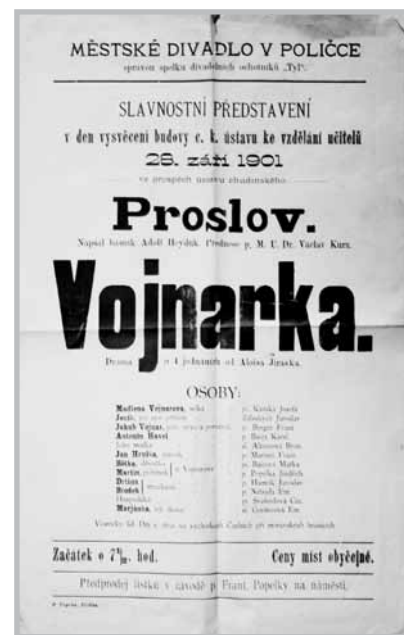


František Martinů

Nové století bylo ve znamení velkého cíle: dát spolku i městu novou divadelní budovu. Člen spolku Karel Baiza podal písemný návrh na výstavbu divadelní budovy.

I bez stálé scény však ochotníci hráli. Byli vybráni, aby ozdobili svou hrou slavnostní otevření Učitelského ústavu. V divadelním archivu je uchován unikátní plakát z této události.

Postavit novou divadelní budovu nebyl už jenom sen – byl to skutečně velký cíl, který bylo možno realizovat. To však znamenalo hrát, hrát a šetřit. Na jedné straně měli ochotníci před sebou krásnou perspektivu, ale na straně druhé byla



Plakát k vysvěcení budovy učitelského ústavu

paradoxně nejnižší ochotnická aktivita tohoto období, což můžeme číst ve výroční zprávě jednatele spolku Karla Čáпка z roku 1912. Mimo jiné uvádí rozháranost mezi členy a existenci malicherných sporů. To, co Čápek kritizoval, nemůžeme posuzovat našimi měřítky, vždyť ročně se hrálo od sedmi do dvanácti her, nejméně v roce 1900 – jen pět. A zrovna tak nemůžeme pohlížet na rozhodnutí postavit vlastními silami novou budovu dnešními očima – to by byl sen z oblasti fantazie. Co se hrálo? V tomto období až do začátku 1. světové války najdeme na repertoáru snad celou českou dramatickou produkci. Jsou to Klicpera, Šamberk, Jirásek, Preissová, Vrchlický, Kvapil, Stroupežnický, ale i dramatici světoví: Nestroy, Hauptmann, Sardou. Dramaturgie tehdy nebyla žádná, a jak je doloženo, stalo se, že při divadelních schůzkách slíbil režisér, že do tří neděl se „něco“ nacvičí, a vskutku se tak stalo. Zde je nutno se zastavit a uvědomit si tehdejší dobu i celou situaci politickou, hospodářskou, ale i informační.

Divadlo má dvě strany: jeviště a hlediště, a obě strany měly přibližně stejná východiska i cíl. Tehdy snad šlo více o obsah než formu, a slyšel-li divák vlastenecké proklamace z jeviště, nehleděl tolik na kvalitu podání – těžko to z dnešního hlediska odpovědně říci. Na druhé straně však hercům musely stačit dvě tři zkoušky, což bylo tehdy zcela běžné, a navíc se značně spoléhali na nápovědu. Ovšem tím, jak často hrál, stával se ochotnický herec zkušeným a zvládal stále dokonaleji herecké řemeslo. Pokud došlo k nějakým přebřptům či „auslákům“ (výpadkům paměti), prospívalo to mnohdy popularitě ochotnických představitelů více než běžně zvládnutá role. O těchto jevech z té doby máme bohužel jen kusé zprávy, především ve zprávách z *Jitřenky*. Ta byla založena jako místní časopis v roce 1882 a od samého začátku se stala uváděním aktuálních událostí a jejich komentováním významným informačním zdrojem, často však také médiem, ovlivňujícím v nemalé míře postoje poličských občanů. Díky podrobným zprávám a komentářům je pro nás současníky významná i pro pochopení tehdejších morálních zásad, mentality i strastí a radostí občanů. Divadelní činnost byla pravidelně uváděna na stránkách *Jitřenky* a komentována bez servítek, a tak byla i zrcadlem pro ochotníky i jejich představenstvo. I zde však musíme být rezervovaní, protože kvalita zprávy též závisí na kvalitě zpravodajce, což ostatně platí dodnes.

1. světová válka

V roce 1914 byly sehrány tři hry, vzhledem k událostem byla narušena administrativní činnost, mimo jiné měly být volby spolku – ty se však nekonalý.

V roce 1915 bylo sehráno sedm her, některé byly reprizovány. Výtěžek byl věnován poličskému válečnému lazaretu, umístěnému v místní sokolovně. *Jitřenka* píše a lakonicky konstatuje: „...než se naši ochotníci, z nichž několik je odvedeno, ještě více rozejdou za vojenskou povinností, sehrají 10. ledna *Darmojedku*.“

Tehdy zasáhly ochotnický spolek dvě neblahé události: 6. února zemřel obětavý ochotník František Hamzík, známý z jazykové aféry, a 20. února zemřel uprostřed divadelní zkoušky jeden z nejoblíbenějších a nejobětavějších poličských ochotníků, čestný člen spolku František Berger, herec, zpěvák, hudebník a v neposlední řadě výborný společník. Jeho pohřeb uprostřed války byl manifestací celého města – v oknech divadla hořela světla a černě dekorovaný vchod nesl jeho podobiznu. Kolem byla rozvěšena parte a na každém z nich bylo uvedeno všech 246 her, ve kterých hrál. Přesný popis přináší *Jitřenka* z roku 1915, str. 76.

V roce 1916 ustala činnost ochotníků úplně. V březnu uspořádali ochotníci z Vysokého Mýta Divadelní večer, v jehož rámci uvedli hru Ladislava Stroupežnického *Zkažená krev*, v dubnu byl houslový koncert pražského umělce N. Luska a uprostřed roku několik členů Národního divadla vystoupilo v Operním večeru. V *Jitřence* je poprvé uvedena informace o vystoupení Bohuslava Martinů a Zdeňka Otavy na Akademii učitelského ústavu.

V roce 1917 nastudovali ochotníci tři hry (*Povodeň* – F. V. Krejčí; *Sluníčko* – F. J. Čečetka; *Ferdinand spí* – Josef Skružný). Za zaznamenání stojí, že o poslední dvě hry se zasloužily členky divadelního spolku a vojáci vojenského lazaretu v sokolovně.

V posledním roce války už bylo uvedeno pět her, jež byly vždy reprizovány.

Vznik Československé republiky

Vyhlášení republiky, ještě před podepsáním kapitulace ústředních mocností, bylo pohotově oslaveno už 30. října Programovým večerem se zpěvy, hudbou, recitací. *Jitřenka*, 15. prosince 1918, čís. 24, str. 334, přináší informaci o prvním divadelním představení poličských ochotníků v nově vzniklé Československé republice.

„Ochotnický spolek, Tyl' sehrál dne 1. a 2. prosince veselohru J. Skružného a B. Ludvíka Kometa Hanzelínova. Jako každou hru vypravili ochotníci i tuto zcela pěknou hříčku pečlivě a jednotlivé role byly velmi vhodně obsazeny. Pan Čápek podal svého Hanzelína s obvyklou u něho hereckou rutinou a v roli jeho partnerky Julie Voborníkové byla milá a dobře hrající slečna Ančka Lichtágová. Pan Martinů se nám líbil jako něžný a pozorný mladý manžel a dobrý přítel v úloze Dra. Zd. Maříka, jehož by nikdo nehledal v obligátních jeho rolích starců. Úlohu jeho choti Boženy zahrála sl. R. Fáltusová. Pan Fr. Makovský byl velmi dobrým v roli přepjatého studenta básníka Augustina Berkovce, byl dobrý případnou pathetickou hrou i maskou. Slečna Martinová byla jako vždy působivá v komické roli Hanzelínovy hospodyně Hamouzové a slečna Vanda Slezáková se projevila slibným talentem ve vystoupení studentky Věry. Také pan Ruda Vraspír v roli Drbáčka uplatnil svůj výstup k velmi sympatickému přijetí. V roli Boudy, ponocného a obecního posla, vystoupil na scénu po dlouhé době opět pan Fr. Pražan. Nezapomněl, to' a svojí neodolatelnou komikou a velmi dobrou hrou byl opravdu neodolatelně komickým. V celém kuse bylo viděti, že se síly navracejí – to bylo také velmi

znát i v hudebním orchestru. Budeme se zajisté moci těšiti již na pravidelnou činnost ochotníků, jimž vojenská povinnost uložila na dlouhou dobu pauzu. – Na svátky vánoční připravují hru se zpěvy.

*Ve prospěch sirotků po českých vojínech poličského okresu, zejména po československých legionářích, uspořádá učitelský sbor obec. a měšť. dívčí školy v Poličce o Mikulášském dni divadelní hru ze zpěvy Pohádka o české vlasti od Al. Rady. Sehrají žákyně měšťanské školy v městském divadle dne 21. prosince o půl 8. hod. večer. Pro žactvo téhož dne odpol. o půl 3. hod. Živý obraz. Hudba pp. ochotníků. Bližší na zvláštních oznámeních.“ **

Období od roku 1919–1929

Bylo nastudováno 173 her hraných 352×, což je 15 her ve 32 představeních ročně. Divadelní spolek byl doslova posedlý utkvělou myšlenkou postavit nový divadelní dům. Tomu byla zasvěcena veškerá činnost.

Ke stoletému výročí zahájení ochotnické činnosti v Poličce byl uspořádán divadelní cyklus zahájený 6. října 1919 Zákrejsovou *Anežkou*. Další oslavy pokračovaly v následujícím roce. Již vytvořený fond pro postavení divadla byl posílen o 17 000 Kč. To byly za první republiky nějaké peníze!

V roce 1923 se konalo Staročeské posvícení s výtěžkem 11 000 Kč.

Třetí velká slavnost trvala tři dny 10. až 12. srpna 1924 jako Velká benátská noc. *Jitřenka* uvádí, že dne 2. dubna 1924 bylo započato vytyčování základů a již 10. srpna téhož roku se město ozdobilo prapory, na náměstí koncertovala městská hudba, starosta obce uvítal domácí a cizí hosty a delegát Ústřední matice divadelních ochotníků prof. J. Blahník „...skvělou řečí vyzvedl význam a úkoly čl. ochotnictva. S hudbou v čele odebrali se účastníci slavnosti od radnice ke staveništi, kde učitel v.v. Jan Štefka jako nejstarší ochotník tlumočil jásavou radost, jež tryská nám ze srdcí při pohledu na mnohoslibné dílo.“ Následovaly další projevy, zaslány byly pak telegramy spisovatelům Aloisi Jiráskovi a Aloisi Mrštíkově. „Presidentu T. G. Masarykovi byl zaslán projev oddanosti poličského lidu, kterýž byl nejdříve slavnostně přečten. Vše bylo s pochvalou přijato.“ A nedosti na tom: poté byla uspořádána staročeská svatba a opět se konala slavnost na cvičišti u sokolovny. Večer mohl pokladník s uspokojením spočítat přínos z této akce: činil 30 000 korun.

Všechny tři akce se konaly v prostorách sokolovny a Obec sokolská se nemalou měrou podílela na úspěchu peněžních výnosů. Při poslední akci přibýlo do pokladny dalších 30 000 korun. Divadlo se nehrálo žádné, tyto tři akce byly věnovány zábavě.

* V tomto čísle *Jitřenky* se dozvídáme o obsazování některých míst československou armádou, např. Svitav, „kde na svitavské radnici vlaje červenonobílý prapor“. *Jitřenka* je plná úmrtních zpráv, kdy poličské občany kosila „španělská chřipka“. Téměř celou stranu zaujímají dary a sbírky občanů pro pozůstalé po padlých. Uveřejněna zpráva, že 6. prosince bylo zastaveno vydávání chlebových lístků. V této převratné době ochotníci obnovili naplno svou činnost.

To až v prosinci při jednoaktovce Ladislava Stroupežnického byly předány diplomy a uznání čestným a zasloužilým členům spolku. Byli to: slečna Bronislava Altnerová, Marie Březovská, František Martinů, Josef Pospíšil, Václav Karel Rippl, Antonín Slezák.

Slavnosti v areálu sokolovny byly inspirací pro budování přírodního divadla v Liboháji-Olšinkách. Pozemek pronajalo město ochotníkům na šest let za uznávací poplatek.

Po čtyřletém válečném půstu bylo publikum lačné zábavy. Spolkové slavnosti se stávaly dostaveníčkem celého města. Hrál se vše, bez dramaturgického plánu, a byly hrány hry náročné i „kasaštyky“. Při probrce repertoárem shledáme, že ten světový přišel zkrátka, z české klasiky se hrál často Tyl, ale ani jednou Klicpera. Přírodní divadlo v Liboháji přitahovalo diváky, podávalo se tam i občerstvení a návštěva uváděných představení byla vždy vynikající. Tyto akce směřovaly k oslavám 100. výročí zahájení ochotnické



Bronislava Altnerová



Marie Březovská



Josef Pospíšil



František Martinů



Václav Karel Rippl



Antonín Slezák

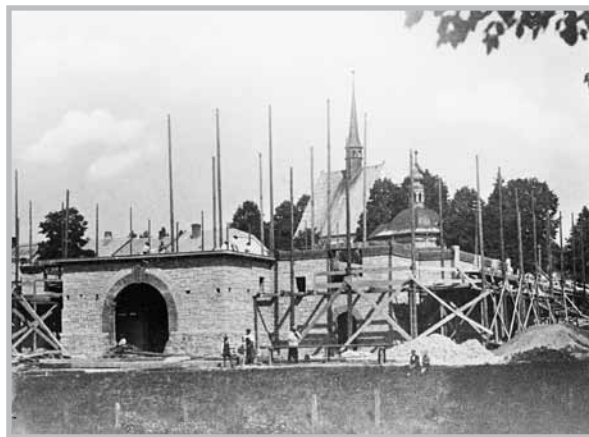
činnosti. Byl uveden rozsáhlý cyklus divadelních her, nově nastudována *Anežka* a v režii ochotníků bylo uspořádáno Staročeské posvícení. Slavnosti se konaly v sokolovně, v přilehlé zahradě a na cvičišti.

Stavba divadelní budovy

Po založení Družstva pro výstavbu divadla mu přibývaly další potřebné peníze. Nešlo samozřejmě jen o peníze, s výstavbou byly spojeny velmi náročné práce, např. výběr vhodného místa – v úvahu přicházely prostor mezi učitelským ústavem (dnešním gymnáziem) a uvažovanými novými školami (dnešní Masarykovou školou) nebo proti sokolovně či u centrálního hřbitova. Nakonec byl shledán prostor pod hřbitovem u sv. Michaela jako nejvhodnější i s přihlédnutím k novému panoramatu Poličky. Tak, jak je u nás zvykem, i po rozhodnutí o vybraném místě sváděla se ještě dlouho zbytečně vyčerpávající střetnutí se zastánci kon-



Postup stavby divadla na dobových fotografiích – základy



Postup stavby divadla na dobových fotografiích – podezdívka

cepcí jiných. Bylo nutno vykoupit řadu pozemků, což se opět neobešlo bez komplikací. Vlastní práce na staveništi začaly na jaře 1921, a jak jinak než s hudbou a slavnostním projevem předsedy družstva Antonína Slezáka a průvodem, při němž byly vybírány příspěvky na stavbu od nadšených přihlížejících.

Následující roky byly vyvrcholením velkého zápasu o konečnou realizaci stavby a otevření budovy. Za ředitelování Františka Martinů vše šlo k tomu, aby mohlo být divadlo otevřeno k 10. výročí samostatnosti ČSR. Tento záměr se však nezdařil a divadlo bylo otevřeno k výročí, jež bylo pro poličské ochotníky taktéž významné – ke 110. výročí zahájení ochotnické činnosti.

Než začala vlastní stavba divadla, byla obvyklým způsobem vyhlášena na jaře 1921 soutěž na návrh „výstavění spolkového domu s divadelním sálem“. Posouzeno bylo sedm návrhů a komise byla složena ze tří členů Družstva pro výstavbu divadla a dvou odborníků, profesorů pražské státní průmyslové školy. První cena nebyla udělena, ale na základě připomínek valné hromady byli autoři vítězného návrhu architekti Antonín Mendl a Václav Šantrůček vyzváni, aby předložili definitivní plány. Ty však nekorespondovaly s původním návrhem. Proto předložili další variantu, která po konzultaci s odborníky byla po ročním jednání v květnu 1922 zaslána ke schválení příslušnému stavebnímu úřadu, jenž neměl námítky. Nic nestálo v cestě zahájit stavbu. Až na jednu podstatnou věc: podle autorů činil rozpočet 4 miliony Kč a autorský honorář za projekt 40 000. Výbor Družstva požádal poličského stavitele Emila Horáka o posouzení této částky a ten se svými propočty dopočítal k částce převyšující nepatrně 2 miliony Kč a k tomu honorář za projekt



Výstavba divadla – hrubá stavba



Přírodní divadlo

18 500 korun. Autoři se cítili poškozeni a v dalších letech bedlivě sledovali, jaké budou skutečné náklady. Ty byly nemalé, i když mnoho prací bylo provedeno „pracemi z ochoty“, což zdarma prováděli řemeslníci nebo majitelé povozů, kteří z Aiglova lomu dováželi stavební materiál. Tato aktivita byla nezanedbatelná a i v naší rodinné historii máme zaznamenáno vyjádření, že bez této pomoci by Tylův dům nestál. V okamžiku zahájení stavby, pro jejíž realizaci byl vybrán stavitel Vilém Bandouch, mělo družstvo základní jmění 182 tisíc a určitou hodnotu v zásobách stavebního materiálu. Družstvo shánělo peněžní prostředky, kde se dalo; s žádostí o příspěvek se obrátilo i na prezidentskou kancelář, ale bez výsledku. Vzhledem k nedostatku peněz se dokonce uvažovalo o zmenšení zastavěné plochy. Finance trochu vylepšilo pronajmutí stávajícího

divadla k filmovým představením Legiobiografu, provozovaného legionáři; dle dohody činilo nájemné 50 % z disponibilního zisku. Když bylo při výstavbě dosaženo „roviny“, byla uspořádána slavnost, jejíž součástí byly divadelní výstupy na schodišti před radnicí s cílem získat další potřebné peněžní prostředky.

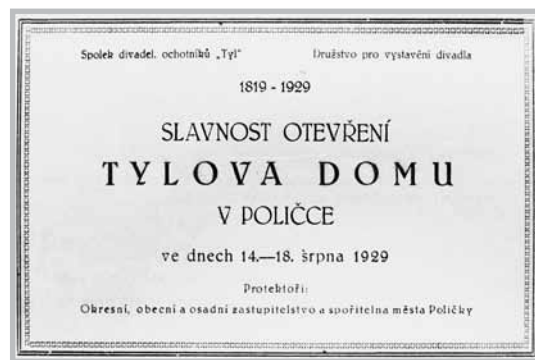
Výnosy z letních představení v přírodním divadle pokladnu posilovaly, dokonce bylo vypsáno předplatné na pět her a bylo vyprodáno, i když se hry opakovaly dvakrát až pětkrát. Když se však porovnaly výnosy s aktuálními náklady, nezbylo než konstatovat, že se Spolek dostal do finanční krize. A tak se ochotníci pokorně vrátili ke starému divadlu a v roce 1926 uspořádali cyklus Tylových her k 70. výročí jeho úmrtí. V úpravě *Babičky* Boženy Němcové hrála titulní roli nejstarší herečka spolku paní Marie Březovská, čímž jí poličští ochotníci vyjádřili svou poctu.

V následujícím roce vzdali ochotníci též hold Justinu Michlu Drašarovi umístěním pamětní desky u jeho hrobu na březinském hřbitůvku.

Na tehdejší dobu šla stavba jen pomalu kupředu, z pohledu dnešního se to tak ale nejeví. Skutečností však zůstává, že stavitel Vilém Bandouch byl často stresován nejen tempem prací, ale i jejich kvalitou hlavně zazimovacích opatření a hrozil, že se vzdá vedení stavby. Část finančních nákladů byla hrazena poskytnutým úvěrem ve výši 400 000 Kč Hospodářskou a průmyslovou bankou v Praze, ale peněz bylo stále málo. Do konce roku 1927 činily náklady přibližně 1,2 milionu Kč a dle prognózy bylo nutno ještě počítat s částkou kolem 800 000 Kč k základnímu dokončení stavby. Osada města Poličky uvnitř hradeb, v povědomí starších občanů zvaní *právovářečníci*, věnovala Družstvu 200 000 Kč. Zbývalo provést mnoho dalších řemeslnických prací uvnitř budovy, od prací instalatérských po práce truhlářské, sklenářské, natěračské, zámečnické a další. Když k tomu připočteme finální dokončovací práce a zprovoznění divadelní techniky, prověření světelného mostu, funkčnosti elektrické a vodovodní instalace, nemůžeme se divit, že zahájení divadla bylo o rok posunuto. Nakonec se přece jen poličská – a nejen poličská – veřejnost dočkala. Splnil se velký sen...

Otevření divadla

Ochotníci opustili „nikoliv však bez dojetí a slz“ (jak napsala *Jitřenka*) staré divadlo posledními představeními 19. a 21. srpna 1929 Tylovým *Chudým kejklířem* a dostali se konečně do nové pěkné budovy. Slavnost to byla opět velická a trvala čtyři dny – od čtvrtka 14. do neděle 18. srpna. Bylo proneseno mnoho oslavných projevů, otevřena výstava o ochotnické



Pozvánka

činnosti poličského spolku, uspořádán promenádní koncert hudby Josefa Vintra a poté šel lampionový průvod od starého divadla k slavnostně osvětlenému a girlandami barevných žárovek vyzdobenému Tylovu domu. Vyvrcholením slavnosti byl nedělní program předání budovy, slavnostní projevy z balkonu budovy, matiné ve velkém sále, při němž hrál na klavír i Bohuslav Martinů. Odpoledne se konala společenská zábava v přírodním divadle s hudbou Josefa Vintra a večer pak slavnostní představení *Lucerny* v režii Antonína Slezáka. Ta se ještě v následujícím týdnu hrála třikrát. (Detailně je vše popsáno v *Jitřence* z roku 1929.)

Po oslavách začaly opět všední dny. Divadlo, zaujímající plochu 1768 m² s velkým jevištěm 16,5 m dlouhým, 10 m širokým a 16,5 m vysokým a hledištěm pro 600 sedících a 400 stojících diváků a malým sálem, s sebou přineslo zcela novou situaci: finanční náklady na běžnou údržbu, vytápění, plat domovníka, náklady režijní a k tomu ještě nesplacené dluhy kladly ohromné nároky na divadelní Družstvo a Spolek, ale to byli v zásadě tíž lidé. Vznikla otázka, co hrát. Nešlo jen o to udržet staré publikum, ale získat i nové. Obecenstvo se chtělo bavit, ale nebylo možno se podřizovat jenom jeho vkusu. Výprava pro velké jeviště byla nákladnější, scénu již musel navrhovat jevištní odborník, taktéž bylo nutno mít dramaturga, tým režisérů. Nutný byl i časový harmonogram všech akcí, protože pro zlepšení finanční situace sloužily prostory kina nové společnosti BIO LEGIO, takže zkoušky, představení ochotníků i zájezdních divadel bylo nutno sladovat.

Podívejme se, jak se osvědčilo divadlo v praxi. Od prvních představení herci i diváci zjistili, že akustika v sále není dobrá. Také na jevišti byly „černé díry“, kterým bylo nutno se vyhýbat, pokud chtěl herec slyšet repliku svého kolegy, a naopak stát jinde, aby se jeho slova nerozutíkala do všech koutů divadelního sálu a provaziště, odkud se už nikdy nevrátila. Tomu měly odpomoci závěsy, které byly za docela příjemného zvonivého skřípotu před zahájením představení zatahovány. Zlatožluté závěsy všechny zvuky spolehlivě tlumily a o totéž se postarala manšestrová tkanina, zakrývající zadní stěnu nad balkonem. Akustika se však vůbec nezlepšila.

**OTEVŘENÍ
NOVÉHO DIVADLA V POLIČCE.**

Otačkarovo město Polička uspořádá
ve dnech 15. až 18. srpna 1929
slavnost otevření nového divadla,

jež bude velmi významnou událostí v nejvýhodnějším cípu Čech.

Krásná, moderní a všem potřebám spolkového a společenského života vyhovující budova, provedená podle plánu inž. arch. Mendla a Santrůčka v Praze, byla vybudována nákladem 3.000.000 Kč. Ještě prostorná, vzdušná, pohodlná, pro 1000 diváků (600 sedadel).

Mohutný celek jest rozdělen ve 3 části: průčelní obklopuje v přízemí vestibul, pokladny, bufety a šatny, v poschodí slavnostní sál pro přednášky, koncerty a jiné podniky kulturní a čtyři vedlejší místnosti se třemi balkony; střední tvoří hlediště v rozloze 368 m² bez místa pro orchestr, kulatý (galerie) a lože, zadní část má dvě moderně zřízená jeviště, místnost pro biograf, šatny a nad nimi v patře zkušební sál a skladističské rekvizit. V suterénu jsou kuchyně, byt pro domovníka, topárna se skladističským uhlím a propadlo.

Slavnostním otevřením tohoto důstojného chrámu umění

— TYLOVA DOMU —

oslaví Polička 1000 letě trvání našeho obnoveného státu a 110 letě výročí založení ochotnického divadla v Poličce.

Přijďte a zúčastněte se slavnostního otevření nového divadla v Poličce, budete srdečně vítáni! Budete nadšeni všelijakými i duchovými vzrůstem starobylého města Poličky, minulosti jeho dějin, cennými památkami a uměleckými výtvoři moderními, i romantickým okolím.

Družstvo pro postavení divadla v Poličce.
Spolek divadelních ochotníků „Tyl“ v Poličce.

Prosíme o rozšíření a uveřejnění v místních časopisech.

Leták

Družstvo pro vystavění divadla
se spolkem divadelních ochotníků „TYL“ v Poličce

pořádá pod protekcí
okresního, obecního a osadního zastupitelstva a společenství města Poličky

ve dnech 14.–18. srpna 1929

**SLAVNOST
OTEVŘENÍ
TYLOVA DOMU**

Ve středu dne 14. a ve čtvrtek 15. srpna v 8 hodin večer ve starém divadle:
Večer na rozloučenou

V úterek 16. srpna v 10 hodin dopoledne v suterénu sálu osady města Poličky:
Otevření ochotnické výstavy.

V sobotu 17. srpna v 7 hodin večer na náměstí promenádní koncert – otevření města – harmonický průvod k novému divadlu – zkušební. V 9 hodin večer v novém divadle slavnostní oběd beseda Družstva pro vystavění divadla a Spolku divadelních ochotníků „Tyl“. Po té přelábek večer v malém sále Tylova domu.

V neděli 18. srpna o půl 11 hodin: novo uspořádání na náměstí třetího spolku a polárního křiku na jevišti hudby; o půl 10 hodin: sál uvnitř na prvním u starého divadla – přehrávání propozic a buňky J. K. Tyla.

Předání a otevření budovy.

O půl 11 hodin dopoledne slavnostní matiné s hudebním programem. Předevčířem.
O 2 hodin koncert mluvkář kapely v divadle v přízemí. Večer o půl 8 hodin.
+ Trnové domě slavnostní přehrávání.

„Lucerna“ od Aloise Jiráska.

Plakát

Taktéž pánská šatna, sloužící současně jako maskérna, nebyla zvukově izolována od jeviště, a tak sem často doléhaly halasy pauzujících herců stejně jako rány od zavíraných a skřípějících dveří. Jevišti také chybělo propadlo, které je nezbytnou součástí moderního divadla. V této souvislosti musím uvést jednu epizodu, která s propadlištěm souvisí. Při jedné slavnostní akademii vystoupil tehdy populární básník a v zápalu recitace udělal osudný krok vpřed a propadl se s rachotem do takřka dva metry hlubokého orchestřiště na dřevěné notové stojany. Do hrůzného ticha se však z hloubky ve stejném recitačním zápalu po chvíli ozvalo: „Básník Stýblo je živ a zdrav!“

Poličské kino mělo až do padesátých let také výjimečnosti, kterými se proslavilo široko daleko, stejně jako byla Polička mimořádná telefonem na kličku, snad posledním v Čechách. Pouze jediný projektor byl umístěn za jevištěm, což znamenalo pro operátora povinnost přetočit cívku stranově. Protože se musel světelný paprsek protlačit skrze projekční plátno, všechna filmová představení měla poněkud baladický tlumený nádech, na druhé straně však byla v hledišti úplná tma, což využívali především zamilovaní, kteří si kupovali místa k stání – jen museli počítat s nejméně dvěma předem nehlášenými přestávkami, kdy se rozsvítilo a operátor přehazoval cívku do promítacího přístroje.



Aranžovaný snímek z Lucerny před budovou Tylova domu. Zleva: František Trojtler, Antonín Opršál, František Bartoš

V období plesové sezony byla odstraněna sedadla a na šikmé ploše, nyní parketu, se draly tančící páry do kopce, aby se pak volnoběhem sunuly zase dolů. Nutno říci, že tato sympatická rarita proslavila poličské divadlo v celých Čechách a nesetkal jsem se s nikým, komu by to vadilo.

To vše se odehrávalo na pozadí finanční situace, pnoucí se nad Družstvem – řečeno divadelní mluvou – jako černý, všudypřítomný přízrak. Musel se splácet dluh, ale i úroky z něho, a také shánět peníze na platy zaměstnanců divadla a hradit režijní výdaje – otop, elektřinu, propagaci, běžnou údržbu. Družstvo mělo sice také příjmy, například z pronájmů, ale hlavně muselo mít neustále představení, která by naplňovala hlediště. Z organizačního hlediska by se mohlo zdát, že Družstvo pro postavení divadla a ochotníci byly dvě věci, avšak byli to stejní lidé: ředitel Spolku byl starostou Družstva. Změnila se i společensko-politická situace. Buditelské hry byly minulostí. Obecenstvo prahlo po zábavě, objevily se kabarety, komika postavená na jiných principech. Opět vznikla otázka, co hrát. Nebylo možno uvádět jen bezduché frašky a operetky, ale bylo nutno tříbit vkus diváka, či lépe řečeno, myslet také na náročnějšího diváka a nenáročného diváka získat. Skloubit obě hlediska, a přitom mít plný sál je otázka pro každý soubor nadčasová, ale tehdy šlo o bytí Tylova domu.



Tylův dům brzy po dokončení

K tomu ještě přišla světová hospodářská krize, která zasáhla i tu poslední domácnost všude, tím více v chudé oblasti, jíž Poličko vždy bylo. Lidé počítali s každou korunou. Dluhy se musely platit a Družstvo hledalo spásu v úvěru. Spořitelna města Poličky byla ochotna jej poskytnout, ale jedině s ručitelem. Zde se ukázala obětavost některých ochotníků, kteří záruku poskytli i při riziku pro jejich rodiny a blízké.

Za této situace se stal novým ředitelem spolku František Pražan, obětavý ochotník, který měl zkušenosti ze shromažďování prostředků na stavbu divadla a navíc jako místoředitel Spořitelny města Poličky znal finanční problematiku, dokázal získat spolupracovníky, ale především vzal na sebe rizika související s řešením ekonomických otázek. Ekonomika se stala v tomto období prvořadou starostí Družstva i Spolku. Nenašel jsem zhodnocení zásluh tohoto ředitele, jisté však je, že vyvedl poličské divadlo, nyní již Tylův dům, z těžkého postavení. V této době dosáhly celkové náklady na stavbu 3,5 mil. Kč.

Než došlo k volbě nového předsedy spolku, zažilo nové divadlo a všichni, kdo s ním spojili svůj život, mnoho vzrušených okamžiků, nejenom však radostných. Kromě představení *Lucerny* byla ještě v rámci slavnostních dní k otevření divadla uvedena náročná hra Luigiho Pirandella *Šest postav hledá autora* v režii Václava Sommera za hudební spolupráce Bohuslava Martinů. Party hrál studentský orchestr. Pak bylo uvedeno Wernerovo *Srdce na uzdě*, uspořádán večer jednoaktovek a na závěr roku poličský evergreen, Zákrejsova *Anežka*. Deset představení navštívilo bezmála 10 000 diváků, stovky se jich tísnily v místech k stání a nestačily ani přístavky. (Čistý výtěžek činil 33 702 Kč.) To byl vlastní repertoár.

Kromě toho byla v říjnu na scéně Tylova divadla poprvé uvedena opera. Byl to Smetanův *Dalibor* v nastudování Městského divadla v Pardubicích a hned následujícího dne opereta Franze Lehára *Paganini*. Ještě týž měsíc zde hostovalo Východoslovenské divadlo vedené nezapomenutelným Karlem Želenským a zanedlouho potom před zaplněným sálem vystoupil Karel Hašler se svým orchestrem. Na Boží hod vánoční vystoupil Trocnovského spolek se *Zinočkou*. Tak velká frekvence představení však vysílala nejen činovníky, ale i oddané diváky.

Následující roky už jsou poznamenány počínající krizí jak v diváckém zájmu, tak i v úrovni produkovaných her. Počet uvedených představení však nebyl malý. V roce 1930 bylo sehráno sedmnáct představení, z nichž čtyři byly náročné hry světového repertoáru. Zaslouženého uznání za herecký výkon se dostalo Janu Krupařovi, který pak dlouhá léta patřil mezi opěrné sloupy poličského divadla.

Na poměry v ochotnickém dění zareagoval Václav Sommer už druhou úvahou v *Jitřence*, nazvanou *Divadelní krize*. V té době se připravoval na dráhu profesionálního divadelního teoretika a dramaturga. V části věnované poličským poměrům jasně vystihl maloměstskou mentalitu – mentalitu malých lidí, kteří se dokážou vzepnout i k velkým činům, pokud mají perspektivní a progresivní program. Bohužel různé pokusy o osvětu občanů vyzněly naprázdno. Uvádím některé z nich: uspořádání bezplatného dramatického

kurzu pro mládež, pokus sestavit divadelní studio a uspořádat režisérský kurz, přednášky o recitaci, o dějinách literatury, o součinnosti mluveného slova a mimiky a také o hygieně hlasu. Čekalo se na písemné přihlášky – marně. Stejně dopadl i pokus o uspořádání debatního večera na téma „Nová doba a venkovské divadlo“. Pro malý zájem se debatní večer nekonal. Přece jenom však byl ustaven režisérský sbor, který měl úkol „pečlivě sestavit repertoár na příští sezonu a rozdělit práci k výchově režisérského dorostu“.

V roce 1931 bylo nacvičeno patnáct her. Za připomenutí stojí uvedení hry Voskovce a Wericha *Sever proti Jihu*. Většina účinkujících se jela inspirovat divadelním představením přímo do Osvobozeného divadla.

Ani rok 1932 nebyl chudý na počet uvedených inscenací. Spolek sehrál celkem třináct her, žádná nebyla reprizována. Jan Krupař nastudoval ve spolupráci se Spolkem akademiků dvě hry, v nichž také účinkoval. Byly to *Malajský šíp* od Marcela Pagnola a *Domino* od Marcela Acharda. Hry byly pečlivě nastudovány a uvedeny v krásné výpravě.

Václav Sommer uveřejňuje v *Jitřence* svou třetí úvahu *Ochotníci na rozcestí*. V ní charakterizuje vývoj poličského divadla od domácí zábavy uzavřené společnosti, která ze začátku nenápadně povzbuzovala národní uvědomění, přes 60. a 70. léta, kdy divadlo nejen v Poličce patří k svatostánkům národní víry a probuzení. Popisuje vyvrcholení této éry národního osvobození. Do protikladu dává „lidová“ představení ve starém divadle, kdy mnohdy chybí etiketa na obou stranách. Upozorňuje, že i v novém divadle se: „...hrají frašky, bezduché revue, často se pěstuje kult psiny, dvojsmyslů a duchaprázdnoty“. Závěrem Sommer doporučuje velký výčet autorů, jejichž hry by měly být hrány – uvádím jen některé: Čapka, Langer, Šrámka, Dyka, Pirandella, Shaw, Wilde, O'Neill.

Článek vzbudil rozruch a rozporné hodnocení, ale nedala se mu upřít opravdovost, znalost poměrů a především odbornost. Vše vyústilo ve volbu nového výboru spolku.

V roce 1933 přijal funkci ředitele František Bukáček, za jehož vedení bylo výtvarné řešení scén mnohých inscenací modernizováno, využívalo se např. náznakové scény i nových možností světelného parku. Přál mladým i starým režisérům a hercům a prohloubil se za něj celkový dojem z představení. Omezil svoji muzejní činnost a za čtyři roky své funkce kolem sebe shromáždil tým obětavých spolupracovníků i nové režiséry: profesora Karla Stránského a úředníka Ludvíka Kryče. Vedení ochotníků i družstva také doznalo změn: jednatelem Spolku byl Václav Maruška, pokladníkem František Lopatář. V Družstvu byl jednatelem Bohumil Vrabec a pokladníkem Josef Moravec.



František Pražan

V této době shodou šťastných okolností působilo v Poličce několik významných osobností, které pak trvale ovlivnily kulturní život města. Byli to spisovatel Bohumil Březovský, hudební skladatelé Bohuslav Martinů a František Šauer, Václav Sommer a další, z nichž musím alespoň jmenovat milovníka kultury, angažujícího se také v muzejním spolku, Františka Trojtlera, ředitele pobočky První české vzájemné pojišťovny. Také Spolek akademiků v těchto letech úzce spolupracoval s divadelním spolkem. V roce 1933 nacvičil Spolek jedenáct her, z nichž Kvapilova *Princezna Pampeliška* byla reprízována. V Nušičově hře *Paní ministrová* vystoupila pohostinsky paní Zdena Baldová.

Hostování divadelních souborů a umělců z jiných měst se začalo stávat tradicí. Ochotnická činnost, dostávající nové podněty k práci, ožívala. Mimořádnou osobností byl gymnaziální profesor Karel Stránský, který psal i hry (*Drašar*, *Jízda za štěstím*), ale především byl vůdčí osobností kroužku režisérů.

Rok 1934 byl úspěšný, zlepšila se návštěvnost i repertoár. K 100. výročí písně *Kde domov můj* byla sehraána Tylova *Fidlovačka* a kmenovými herci spolku se stávají Josef Břeň, Zdena Kozlová, Vilma Kristlová, Ladislav



Snímek pořízený před vchodem do Tylova divadla v druhé pol. 30. let. Uprostřed stojí Olga Scheinpflugová, spisovatelka a tehdejší členka Národního divadla. Třetí zleva je František Martinů ml., následuje František Koníček, ochotník a též vydavatel některých pohlednic, a sl. Martinová. Za paní Scheinpflugovou stojí předseda divadelního spolku František Martinů st. a od něj doprava následují: Olga Tillová, choť zakladatele poličského Sokola, úředník spořitelny pan Spudil, člen muzejní rady František Trojtler a zcela vpravo pan Václav Maruška.

Kryč, Jan Lopatář, Václav Maruška, Antonín Opršál, František Širc, Ludmila Šplíchalová a další. S obvyklým úspěchem byla hrána pětkrát *Anežka*. Celkem bylo hráno třináct her, uvedených devatenáctkrát.

Rok 1935 začal jubilejními oslavami 100. výročí ustavení Řádného divadelního družstva, které se nepodařilo realizovat v předešlém roce, a to hned v lednu uspořádáním Ochotnického dne. Výjimečnou událostí bylo uspořádání *Pašijových her* autora De Pauliho v režii Karla Stránského. K tomuto představení o šestnácti obrazech namaloval dekorace František Martinů (bratr Bohuslava Martinů) a byly ušity nové kroje. *Pašije* se hrály dvanáctkrát a účinkovalo v nich téměř 200 osob za spolupráce divadelních kroužků Jednoty a Agrární mládeže. I když náklady činily přes 25 000 Kč, ekonomický úspěch se dostavil. *Pašije* zhlédlo přes 7 000 lidí. Ochotníci uvedli 28. září hru Karla Stránského *Drašar*, v níž hlavní roli hrál autor sám. Kromě toho byly sehrány hry *Amerika – Evropa* a koncem roku *Pudřenky*.

Nedatovaný snímek svědčí o přítomnosti herečky Národního divadla, spisovatelky a manželky Karla Čapka paní Olgy Scheinpflugové.

První prázdninovou neděli se uskutečnila jubilejní slavnostní valná hromada, při níž dostal poličský Spolek ke stoletému výročí od Ústřední matice českých divadelních ochotníků čestné uznání. Totéž bylo uděleno zasloužilým členům Marii Březovské, Antonínu Slezákovi, Václavu Ripplovi a Branislavě Altnerové. Součástí oslav bylo pásmo *Obrazy a lidé z dějin Poličky*, připravené K. Stránským, kde byl uveden jeden obraz z *Anežky*, v němž vystoupil v úloze cikána Jařiny Václav Rippl, tehdy ve svých 77 letech nejstarší člen spolku. Celkem bylo uvedeno devět inscenací, hraných triadvacetkrát.



Paní Marjánka, matka pluku



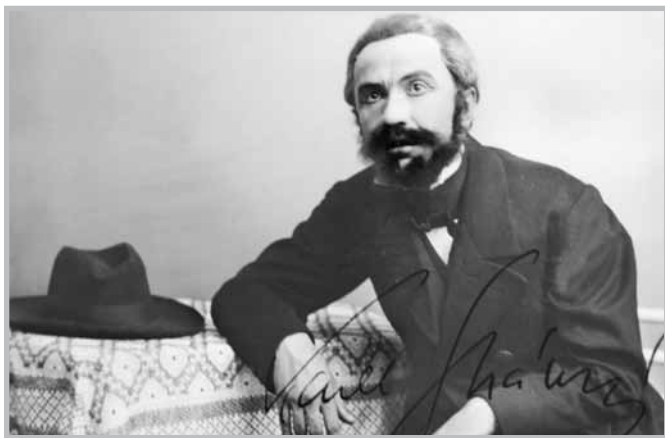
Aranžovaný snímek z Jízdní hlídky

Rok 1936 začal sice hned v lednu novou inscenací Dykova *Posla*, ale zároveň se s poličským obecnstvem rozloučil Karel Stránský, významný herec a režisér. Hned v lednu byla uvedena *Ryba a host třetí den*, v představení *Hra o lásce a smrti* vystoupila 28. května jako host Eva Vrchlická. Byly hrány hry *Lidé na kře* a v mohutných kulisách na oslavu 18. výročí vzniku republiky 28. 10. *Paní Marjánka, matka pluku*.

V březnu byla uvedena legionářská *Jízdní hlídka* od Františka Langera. Jeden z protagonistů hry, Antonín Opršál, se nechal vyfotografovat v působivém exteriéru. Mimochodem ve stejnou dobu dokončil režisér Václav Binovec film stejného názvu, kde hlavní roli hrál Zdeněk Štěpánek a také účinkoval Jaroslav Vojta.

Novinkou byla představení pro děti, kde si časem získal velikou popularitu herec a komik od Pánaboha Antonín Opršál. Člověk z lidu, ale s citem pro situaci a pravdivost si svými výkony dokázal získat děti i dospělé. Naposledy hrál v Jiráskově *Lucerně* v roce 1970 muzikanta Zimu.

Počátkem května hostovalo v Poličce Švandovo divadlo s Járou Kohoutem a 15. května soubor divadla Vlasty Buriana s Hanou Vítovou ve hře *Fajfka petržel*. Předtím odpoledne Vlasta Burian sehrál za mimořádného zájmu občanů exhibiční utkání v tenisu s panem Karlem Neřoldem. V letních měsících přišlo ke slovu dvakrát přírodní divadlo v Liboháji. Pestrý program doplnila taneční zábava na nově zřízeném parketu. Dne 9. září vystoupil v Tylově domě jeden z tehdy nejpopulárnějších zpěváků Jára Pospíšil na Večeru krásných písní spolu s Bajo-triem. Poličáci jej nadšeně přivítali a stejně tak mu aplaudovali, ale dočkali se zklamání, když po poslední písni se Jára Pospíšil komiseně uklonil a odešel ze scény. Nepřivolal ho zpět ani neutuchající potlesk. (Na něco podobného jsme si museli počkat do roku 1976 při koncertu Waldemara Matušky s KTO.) Vlastních her bylo uvedeno deset, z toho Langerova *Jízdní hlídka* byla hrána třikrát a obnovené *Pašije* pětkrát.



Karel Stránský – Drašar



Fr. Širc, Il. Kryčová – Kamaráde, kde jsi

V lednu 1937 zvolila valná hromada nový výbor. V posledních letech republiky stál v čele divadelních ochotníků učitel a samozřejmě také herec František Andrlé. Vlivem předmnichovské tíživé situace se však činnost ochotnického spolku dostala do určitého útlumu, i když po stránce ekonomické byla usilovnou prací všech členů zajištěna. Bohužel se opět začala projevovat malá koncepčnost, jež byla nahrazována živelností, převládající především ve výběru her. V roce 1937 jich bylo nacvičeno deset, včetně dvou představení pro děti. S Nušičovou hrou hostovali ochotníci v Rohozné, Březové a Bystrém. Na poličských prknech naopak vystoupili ochotníci z Olomouce, přijelo také Švandovo divadlo s Járrou Kohoutem s hrou *Zelená se zelená*. V období divadelních prázdnin sehrálo operní studio z Prahy operu *Prodaná nevěsta* a Bizetovu *Carmen*, v listopadu zde účinkovali tehdy velice populární Kocourkovští učitelé. Bez povšimnutí by neměla zůstat hra *Kamaráde, kde jsi*, kde na scéně vedle Františka Širce a Ilony Kryčové, jak je z foto vidět, byl i automobil. Režisér Antonín Slezák uvedl svou hru *Otec a syn*.

Rok 1938 byl silně ovlivněn politickými událostmi. Do květnové mobilizace bylo přesto nacvičeno a uvedeno pět her. Za zmínku určitě stojí hostování Valdenovy společnosti 15. června s Čapkovou *Matkou*. V hlavní roli



Takto to vypadalo před Tylovým domem začátkem října. Část Poličky byla obsazena Němci. Ze snímku je vidět, že si leckdo neuvědomoval vážnost situace a co nás za pár měsíců čeká.

vystoupila Jarmila Urbánková, pozdější herečka Státního divadla v Brně, herečka nespoutaného temperamentu, jak ji charakterizuje *Ilustrovaný encyklopedický slovník*. Dnes si většinou lidé pamatují z této hry poslední výjev a možná se jim zdá příliš alegorický a patetický, ale kdo se umí vcítit do oné doby, uzná, že jsou chvíle, kdy gesto z jeviště ovlivní lidi víc než dlouhé výklady politika.

Období Protektorátu Čechy a Morava

Část Poličky se ocitla neoprávněně, i když krátkodobě, v oblasti záboru německé třetí říše. Zanedlouho nato, 15. března 1939, zmizelo Československo z mapy úplně a stalo se Protektorátem Čechy a Morava. Přesto uvedli 1. května ochotníci hru se symbolickým titulem *Byli jsme a budem*. V tento neblahý čas měli poličští ochotníci slavit tato jubilea: 120 let od zahájení ochotnické činnosti, 70 let od prvního uvedení *Anežky*, 10 let Tylova domu, 100. výročí narození Františka Zákrejsse. Ve spolupráci s Musejním spolkem Palacký a místní Osvětovou besedou uspořádali ochotníci 8. a 9. července v Liboháji manifestaci, vpravdě národní, konanou pod záštitou rektora brněnské univerzity Arneho Nováka. Nosným programem bylo už 14. uvedení *Anežky* a výstava v muzeu připomínající Františka Zákrejsse. V lázních, jeho rodišti, byla zasazena pamětní lípa.

Vzdor silícímu útlaku divadelní činnost lidí stmelovala. V této době už nešlo jen o hraní, ale ochotnická činnost byla rozšiřována o kurzy líčení, jevištní mluvy, o kulturu pohybu, režisérově přípravě, práci výtvarníka, organizaci divadelního představení atd. Celkem bylo uvedeno deset témat. Koncem roku 1944 měl Spolek 125 členů, nevídaný počet a nikdy pak už nedosažený. Nutno uvést, že většina členů byla aktivních a že ve výčtu ještě nejsou uvedeni ti, kteří taktéž vystupovali, byli však členy jiných ochotnických spolků, ale do Poličky je „zaválo“ totální nasazení. Suché výčty vypovídají: rok 1939 – pět divadelních her, 1940 – pět představení, 1941 – osm představení, 1942 – osm představení, 1943 – devět představení. Hlavní zásluha patřila režiséru Karlu Polákovi, Františku Martinů a manželům Říkovským.

Novým režisérem byl velmi aktivní Josef Dvořák, který se vrátil z Vídně, kde vyučoval na české odborné škole, knihovníkem Antonín Odvárka, maturant, který nemohl jít studovat medicínu, neboť vysoké školy byly zavřeny. Repertoár byl pestrý, své místo v něm měl Šamberk (hra J. K. Tyl), Piskáček (*Perly panny Serafinky*), Vrchlický (*Noc na Karlštejně*), Štech (*Třetí zvonění*) a v neposlední řadě opět pohádky pro děti. Scénu ke všem inscenacím navrhl a realizoval František Martinů mladší.

Za války Tylův dům pravidelně obsazovaly pro své účely německé orgány, taktéž správa kina byla německá. Při oslavách Němci ověsili Tylův dům zvenčí i zevnitř desítkami vlajek s hákovými kříži a v sále seděli příslušníci SA oddílů v hnědých košilích a němečtí civilisté z Poličky a z okolních, tehdy německých vesnic.

V roce 1944 se v nových volbách stal ředitelem František Širc. Tento vynikající ochotnický herec, brunet vyšší postavy, předurčený pro hlavní role, byl oblíbený jako výborný společník. Vhodně ovlivňoval kolektiv

divadelníků. Tento majitel úspěšné stavební firmy své návyky perfektního šéfa přenesl do činnosti spolku, což se projevilo i v dokonalém vedení administrativy. Byl vlastně posledním ředitelem divadelního spolku Tyl a družstva pro postavení divadla, neboť tuto funkci vykonával až do rozpuštění spolku a družstva v roce 1951.

V srpnu 1944 byla divadelní činnost úplně zakázána, ale do té doby bylo sehráno jedenáct her v sedmácti provedeních. Jako režiséři se uplatnili Josef Dvořák, Zdena Kozlová, Karel Polák, Bohumil Červený, Marie Votavová, František Novák, Hermína Říková a mladý Antonín Odvárka se hrou od Javorina *Tři Jimenezové*. Jeho režijní debut mu zkomplikovala moje sestra. V této hře je základní zápletkou, že zdánlivě bezcennou sošku, kolem které se pak točí celý děj, zakoupí jeden z protagonistů hry. Moje sestra v roli prodavačky v okamžiku, kdy má sošku nabídnout, ji upustila, což ovšem ve scénáři nebylo. Za této situace si vymyslela pokračování, spočívající v tom, že rozbitou sošku nemůže prodat. Její partner na scéně však dál urputně pokračoval v naučené roli, poděkoval za zabalení sošky, zaplatil a odešel. Zatímco při Tylově *Janu Husovi* v Národním divadle, kdy byl (jak praví divadelní legenda) při jednom představení Václavem Vydrou nejstarším v roli kardinála Jan Hus před koncilem osvobozen a opona šla dolů, zde se hrálo dál s jinou soškou jako s pravou až do konce, a tak se zdá, že *absurdní divadlo* vzniklo na prknech poličského divadla. Z Antonína Odvárky se stal později vynikající herec, režisér, dramatik (jeho tři bakalářské povídky v Čs. televizi patřily k velice úspěšným) a také dlouholetý předseda ochotnického spolku, přesněji řečeno divadelního kroužku, neboť od let padesátých byli ochotníci začleněni do Jednotného klubu pracujících. Moje sestra se herečkou nestala, ale na divadlo nezanevřela. V Klicperově divadle v Hradci Králové prožila 32 let jako jeho zaměstnankyně.

Když se nedalo hrát, věnovali se ochotníci v pravidelných schůzkách literárně-dramatickým aktivitám; recitovalo se, poslouchaly desky s nahrávkami Václava Vydry, např. *Lilofé*, *Námluvy Pelopovy*, *Smír Tantalův*, *Smrt Hippodamie*, *Manon Lescaut* s Vladimírem Šmeralem a Marií Burešovou a další. Všichni se připravovali na konec války. Na schůzi Spolku v pánské šatně 4. května slavili účastníci vesele konec války, jako by už nastal.

Přehled uvedených her

1939 pět představení:

K. Čapek – *Věc Makropulos*, M. Blažková – *Manželství na úvěr*, Snížek – *Příklady táhnou*, A. Jirásek – *Lucerna*, J. K. Tyl – *Strakonický dudák*.

Dvě dětská představení: *Kašpárek velký kouzelník*, *Jak Kašpárek strašil Kubu*. Pouhá dvě představení *Lucerny* byla připomínkou 10. výročí otevření Tylova domu. 5. listopadu byla uvedena vlastenecká hra *Strakonický dudák*.

1940 pět představení:

Kubík – fraška *Had a Eva* (3×), Polák – opereta *Mé štěstí má zlaté vlasy*, Werner – *Štěstí je umění*, Rozov – Červený – Kolíne, Kolíne. Absolventi brněnské konzervatoře Brno – *Milostné mámení*.

1941 osm představení:

Werner – *Červený mlýn a bohatý sedlák*, J. Šamberk, J. K. Tyl, R. Piskáček – *Perly panny Serafinky* (2×), Urban – *Sluneční paseka*, Procházka – *Večerní návštěva*, Tobis – *Mirovský* – Beneš – *Růže z Argentiny*, Rösner – *Modrý diamant*.

1942 osm představení:

J. Vrchlický – *Noc na Karlštejně*, J. K. Tyl – *Paličova dcera*, Grmel – *Sedmé nebe*, Hlávka – *Výlet do hor*, J. Neruda – *Prodaná láska*, Macháček – *Ženiši*.

Tři dětská představení: *O měsíčku a větrníku*, *O slunečníku*, *Kašpárek a braši*.

1943 devět představení:

Petrovičová – *Střídavě oblačno*, Hebbel – *Gygův prsten*, Kunětická – *Cop*, Štech – *Třetí zvonění*, Ivers – *Sadová třída č. 13*, Weis – *Jak to povíme dětem*, Tetauer – *Úsměvy a kordy* (j. h. člen ND Vladimír Šmeral). Soubor ze Skutče: *Pestrý večer a koncert jazzové hudby*

1944 jedenáct představení:

Vachek – *Prsten* (17×), Voborský – *Zpívané pohádky* (3×), Strojil – *Rodinná pouta* (2×), Svoboda – *Směry života* (2×), Breidahl – *Vzbouření v domě šlechtíčen* (2×), F. X. Krpata – *Zámecká fortuna*, Kovář – *O rozmazlené Pamele* (2×, pro mládež), Říha – *Hluchý klas* (3×), Javorin – *Tři Jimenezové*, Kozák – *Až pokvete hořec* a dětské představení *Kocour v botách* (2×).



Lucerna – Zdena Kozlová



Tři Jimenezové: Vlasta Havranová (Odvárková), Antonín Odvárka



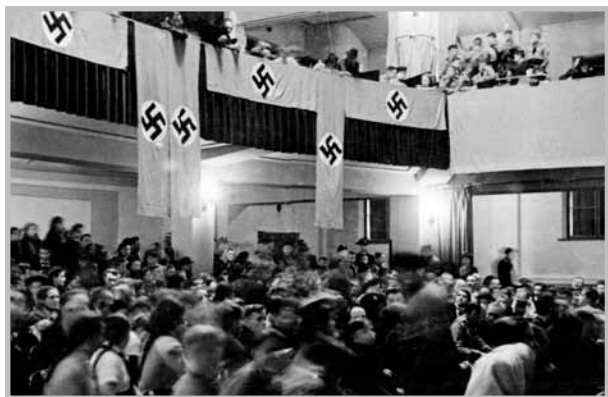
Josef Břeň v hlavní roli operety Růže z Argentiny



Úsmevy a kordy – Ondřejová, Vl. Šmeral a A. Odvárka

Dnes už se těžko zjistí, jak to bylo možné, ale přes přísný zákaz platný v celém Protektorátě se uskutečnilo poslední divadelní představení, a to 29. prosince 1944. Byla to veselohra *Začalo to nevinně*. Režii měl A. Macek (i na plakátě je pouze zkratka křestního jména) a v hlavní roli Pilata Ravestyna vystoupil Antonín Odvárka. Počátkem roku 1945 chystali ochotníci hru, aby ji mohli sehrát už ve svobodné republice.

Co k válečnému období říci: snad jenom to, že období okupace prožili ochotníci čestně a šířili českou kulturu i v krajně nepříznivých podmínkách.



Výzdoba divadla za okupace



Výzdoba divadla za okupace

Obnovení Československé republiky

Rudá armáda sice vyhnala Němce z Tylova domu, ale ten musel sloužit jí. Kontakt s veliteli Rudé armády se zprvu nepodařilo navázat. Josef Dvořák nabídl připravit hru ke slavnosti osvobození. Bez úspěchu. Nepodařilo se ani získat sovětský frontový soubor k provedení vlastního programu v Poličce – jenom jí projel. Pak ale Dvořák a členka revolučního Národního výboru a divadelnice Marie Votavová-Březovská přece jenom nějak získali sympatie sovětských osvětových důstojníků a byla uzavřena dohoda o společném veřejném podniku, jenž byl uspořádán 29. května 1945. Ochotníci se hráli Klicperovu frašku *Rohovín Čtverrohý* v režii Josefa Dvořáka. Pro část nečeského obecnstva přečetl František Vaníček stručný obsah hry rusky. Večer měl úspěch a činnost poličských ochotníků byla vzata na vědomí. Tylův dům i nadále sloužil projekci sovětských filmů pro příslušníky Rudé armády i civilisty.

Oficiální slavnostní zahajovací představení tedy bylo až 28. července: opět byl v režii Josefa Dvořáka uveden *Mikuláš z Heslova* od Ladislava Stroupežnického. V hlavní roli hrál skvěle František Širc a pomalu zase nastávaly všední dny. Pro osídlence v Německé Bělé bylo uvedeno Šrámkovo *Léto* v režii Antonína Odvárky, který si zde zahrál Skalníka. Partnerky Odvárky byli kolegové Lopatářová, Kristlová, Večeřová, Dvořák, Maruška. Píseň *Ave Maria* zpívala Eva Jaegerová a houslové sólo měl Mirko Jaeger.

K 28. říjnu stačil Dvořák uvést čtyřikrát s velkým úspěchem Stroupežnického hru *Naši furianti*. Velkou událostí pro Poličku se stalo uvedení autorské hry Antonína Odvárky. Uvádím v přepisu z autentického programu, který dostali diváci představení:

„Spolek divadelních ochotníků Tyl v Poličce, řádný člen ÚMDOČ, uvádí 24. listopadu 1945 premiéru rukopisné novinky poličského rodáka a člena SDO Tyl Antonína Odvárky

Poslední experiment – inscenace v roce 1945

Naturalistická komedie o věčném problému lásky a věrnosti o 4 dějstvích

Autor, režie:

Antonín Odvárka

Inspicient:

prof. Josef Dvořák

Scéna:

div. mistr František Martinů

Osoby a obsazení:

Šťastný, otec

František Říkovský

Šťastná, matka

Ančka Bednářová, čestný člen SDO Tyl

Dr. Jiří Šťastný, syn

Antonín Odvárka

Helena, jeho snoubenka

Vlasta Jelínková j. h.

Dr. Ant. Veselý

Karel Häring j. h.

Josef Novák, ocelárenský dělník
Policista
Madla, posluhovačka
Francek, uhlíř
Několik lidí

Josef Dvořák
Bohumil Havlíček
Vilma Kristlová
Antonín Opršál

Posudek hry: Naturalistická komedie s osobním i neosobním hlediskem, solidní ve stavbě i mluvě. Zajímavý námět neaspiruje na revoluční novátorství, avšak právě proto bylo by záhodno umístiti tuto komedii na některé experimentující, eventuelně avantgardní scéně...

Dramaturgická komise Thálie

Repríza 25. listopadu

Začátek v 19.30 hodin, konec v 21.30 hodin

Ant. Odvárka: POSLEDNÍ EXPERIMENT

Až se dnes zvedne opona našeho krásného divadla, pozorněji než kdykoliv jindy budeme naslouchat slovům, která k nám budou s jeviště zaznívat, neboť tentokráte na našich prknech podstupuje křest náš autor, jeden z naší nejmladší divadelní ochotnické generace. S napětím a plni zvědavosti budeme sledovat svět několika lidí, kteří prožívají své osudy ve 4 jednáních, jež jim jejich tvůrce k životu určil. Nahlédneme do jejich soukromí, seznámíme se s jejich problémy a starostmi, a tak se objeví i část autorova nitra: podle jeho hry můžeme soudit i na jeho svět, na otázky, které jsou pro něho palčivé, s nimiž se vyrovnává svou hrou. Podle toho, jak na pozadí vědecké práci zasvěceného života jednoho ze svých hrdinů řešil svůj příběh lásky, můžeme posoudit, jakou odpověď si on sám, mladý student medicíny, k níž ho poutá opravdový a hluboký zájem, dává na tyto dvě nejožehavější otázky, které zaměstnávají jeho nitro. Nečekejme při jeho mládí odpověď konečnou, ale nesudme ho příliš příkře, bude-li se některým z nás zdát jeho pohled příkřejší, než bychom očekávali. A nezapomínejme ani na chvíli, že si vybral krásné a zodpovědně povolání lékaře, k němuž se připravuje svědomitě.

Aniž chceme diváky zbavovat rozkoše z poznávání dosud nepoznaného děje, přece bychom rádi upozornili alespoň na některé prvky hry. Autor nás uvádí do prostředí dvou mladých lékařů; jednomu z nich, snílkoví, idealistovi, fanatikovi práce Šťastnému, dává řešit problém ‚odvrátit od člověka smrt a stáří, dát mu nesmrtelnost‘, zatím co druhému, materialistovi a egoistovi, stoupenci determinismu Veselému, stává se jeho povolání řemeslem, zbavujícím ho ve stálém styku se smrtí a lidskou ubohostí všeho idealismu. Mezi oběma se potácí třetí ústřední postava hry Helena, zprvu oddaná milenka Šťastného, pak matka

syna Veselého, soucitná opatrovnice domněle zmrzačeného Šťastného a posléze dobrovolná krvavá oběť vlastní své viny. Kolik závažných otázek, nahromaděných zde ve 4 jednáních! Kolik jevištně účinných míst plných napětí! Kolik skutečného života místo pouhého vypravování o něm! Připočtěme si k tomu autorův smysl pro dobře tekoucí dialogy, pro rázovitou řeč osob podle jejich charakteru, schopnost vytvářet i episodické plnokrevné osoby, a máme základní předpoklady pro úspěšnou hru a další úspěšnou činnost. V obě pevně věříme a v obou našemu oblíbenému ochotníkovi a dobrému recitátoru přejeme mnoho zdaru dnes i pro časy příští.

Autor věnoval svoji první hru prvnímu svému učiteli biologie prof. Eduardu Vencovskému.

Jd (Josef Dvořák, pozn. autora)“

Na závěr roku byly ještě uvedeny dva úspěšné Večery vánoční poezie.

Čas nový chce mít nové činy. A tak se stalo, že už v druhé polovině roku 1945 byla zveřejněna celostátní instrukce o prověřovacím řízení členů, dále doporučení: „Sjednotit ochotnickou činnost jednotlivých korporací do jediné, nedovolit hrát hry nehodnotné, sloužit umění a lidu, nebudovat na minulosti a tradici, řešit problémy současnosti, bojovat proti písničkovému braku, operetám, potlačovat sentimentalitu, tvořit dramaturgicky svěže, revolučně účinně a srozumitelně. Obrátit pozornost ke školení.“ Pozor, stále jsme ještě v roce 1945, ale... Nakonec, stačí zhlédnout filmové týdeníky z té doby, které po padesáti letech uvádí Česká televize, a leccos je jasné. Podtrženo a sečteno: když byl vydán divadelní zákon, začala se ochotnická činnost provádět v koordinaci s okresní odborovou radou. Nastalo období, které zvláště na venkově vedlo k přechodnému útlumu kulturní činnosti. Snad jediným kladem tohoto zákona byla povinnost profesionálních divadel spolupracovat s ochotníky.

Pro VČND v Pardubicích se tak poličská scéna stala druhou mateřskou scénou, a dokonce se v Poličce odehrály některé premiéry tohoto divadla a myslím, že dodnes sem pardubičtí rádi zajíždějí, i když se leccos v tržním pohledu na kulturu změnilo. Jen v roce 1946 VČND, později VND Pardubice, provedlo v Poličce deset her.

Pět her realizovali poličští ochotníci, dvě režíroval Josef Dvořák. S Dykovým *Poslem* se Polička zúčastnila krajské soutěže a poprvé se hrálo bez nápovědy. I když to na Hronov nestačilo, byla to dobrá zkušenost. Pro roli Anny byla vybrána výborná představitelka Vlasta Havranová, zanedlouho nato už s novým jménem Odvárková. V květnu 1946 ještě v nadšení z nabyté svobody byla uvedena třikrát hra *Praha je naše* v režii Antonína Opršála a v září K. H. Borovský od Františka Šamberka v režii Františka Říkovského, v hlavní roli vystoupil učitel pan Josef Břeň. Byl též hlavním hrdinou v představení od Olgy Scheinpflugové *Guayana*. Za zmínku stojí hra Josefa Barnáše *Most nejkrásnější*. Představení je památné tím, že bylo hráno pod hla-

vičkou Divadelního okrsku bratří Mrštíků. Hráli poličští ochotníci Oldřich Švec (který se sem přistěhoval a od toho okamžiku spojil svůj život s poličskou scénou), Zdeněk Pešek, Josef Dvořák, Anna Mošová, studentka gymnázia, Slávka Šváblová ze Svatojosefské jednoty Polička a herci ochotnických souborů ze Svitav, Sádka, Lezníka, Kamence. Představení se hrálo 24. listopadu 1946 v režii Josefa Dvořáka dvakrát, a jak praví plakát: „Čistý výtěžek bude věnován na stavbu Domu ochotnictva v Praze.“ O tom, že výtěžek byl poslán, se nedá pochybovat, o tom, že by tento dům byl postaven, však není nic známo.

K této hře se pojí ještě jedna vzpomínka. Podnět k představení dal bývalý předseda Divadelního okrsku František Martinů, který však měsíc před premiérou neočekávaně zemřel, a proto, jak uvádí Josef Dvořák ve Slovu k dnešnímu představení „...je toto představení věnováno vzpomínce na našeho dlouholetého předsedu, který předvedl na poličském jevišti všechno možné, velké i malé, vážné i tragické role...“ (Františku Martinů je věnována pozornost ve 2. dílu velké ochotnické publikace *Ve službách Thalie*, str. 94.)

Bohužel sbor byl ochuzen o Marii Votavovou, která přešla do gymnázia Svitavy, a režii se věnovali jen manželé Říkovští a Josef Dvořák. Budova divadla začala sloužit nejen kinu, ale také přednáškám, schůzím, oslavám.



Praha je naše



Opium



Lucerna

V roce 1947 posloužila k 288 podnikům, takže se mohly na jevišti uskutečnit maximálně 2–3 zkoušky ke každému představení, ale i tak Spolek připravil devět celovečerních představení – hrálo se v reprízách dvacetkrát. Čtyři hry režíroval opět Josef Dvořák. Nastudovány byly *Morálka paní Dulské*, *Opium*, *Ryba na suchu*, *Malý Muk*, *Všudybyl Pam*, *Jenom krok*, *Lucerna* a z jedné role do druhé přecházejí Oldřich Švec, František Říkovský, František Širc, Marie Netolická.

Východočeské divadlo Pardubice hostovalo s těmito inscenacemi: *Cyrano z Bergeraku*, *Višňový sad*, *Sněhurka a sedm trpaslíků*, *Pygmalion* a *RUR*. Ochotníci se od herců VČD přiučili herecké technice, kultuře slova, ale i řešení výpravy. Poučné bylo, jak si pardubičtí dokázali poradit s nevyhovujícím světelným parkem. V tom byli ochotníkům vzorem, i když popravdě řečeno, nedostižným; mnohá inscenace byla



XI. přikázání

nevýrazná právě pro nezvládnutí nejen světelné techniky, ale i pro malé pochopení funkce osvětlení jako nedělitelné součásti představení. Využit světla a stínu, tmy či bodového vypíchnutí nutného pro dokreslení a podtržení děje se při ochotnických představeních nedařilo. Koncem roku byl i zásluhou VČD instalován nový světelný most, ale problém nasvícení provázel poličskou ochotnickou scénu až do příští rekonstrukce Tylova domu. Většina her byla uváděna v předplatném, uplatňovaném i v následujících letech, což činovníky spolku nutilo vytvářet dramaturgické plány.

Rok 1948 byl poznamenán politickými událostmi, které ovlivnily život naší republiky po všech stránkách na dlouhých 41 let. Brzy přišly organizační změny, protože veškerý život byl podřizován novým zákonům a ustanovením. Ochotnická činnost byla organizována podle nového divadelního zákona. Spolek se těmto

změnám musel přizpůsobit, ale s jediným výsledkem: došlo k poklesu divadelní činnosti. Události tohoto roku se zanedlouho projevy i v používání budovy divadla. Pro ochotníky nastal čas různých školení, divadelních kurzů, rozhovorů, diskusí. Přestože vybraný repertoár měl v tomto roce dobrou úroveň, počet představení klesl. Josef Dvořák režíroval soutěžní představení od J. K. Tyla *Jan Hus*, které se hrálo i v Chrastu u Chrudimi, s detektivkou *Inspektor se vrací* se hostovalo v okolních obcích šestkrát a od Stroupežnického bylo dvakrát hráno představení *Václav Hrobčický z Hrobčic*. V Tylově domě se hrálo devětkrát a mimo Poličku osmkrát. Rozšířilo se hostování, do Poličky zajížděli též ochotníci ze Svitav a z dalších míst. Pardubičtí tehdy uvedli s velkým úspěchem nezapomenutelné Drdovy *Hrátky s čertem*.

Rok 1949 byl pro ochotníky podle data jubilejním, ale Spolek neměl dostatek sil, aby připravil představení, odpovídající tomuto výročí: v únoru se hrálo Šamberkovo *XI. přikázání*, s plejádou těchto herců: Bohumil Vrabec, Josef Stejskal, Mírek Březina, Věra Pavlišová (Horáková), Marie Netolická, Vilma Kristlová, Oldřich Švec a mladičký Milan Širc. Následovala hra o Slovenském národním povstání *Naši šli tudy* a pak představení *Ač mluví jazykem lidským*, po němž byla uspořádána diskuse s obecnstvem. Josef Dvořák připravil pásmo *Pro každého něco*, na němž se podílely všechny kulturní složky ve městě: divadelní Spolek, taneční orchestr



A kdo je víc. – Fotografie ukazuje jádro ochotnického souboru té doby: sedící: L. Pešková, M. Březina, H. Říkovská, O. Švec; stojící: zleva M. Kociánová, Fr. Říkovský, zprava Rejman, V. Maruška, B. Vrabec

Milana Pazlara, smíšený sbor reálného gymnázia, rytmické oddělení hudební školy a další. Představení se hrálo také na hradě Svojanově. Tímto pořadem se však na delší čas rozloučil Dvořák s poličskou ochotnickou činností, protože odešel učit na Hrubou Skálu.

Rok 1950 jen potvrdil a také přitvrdil stávající situaci. Po odchodu Dvořáka zůstal z předtím početného kolektivu režisérů jen František Říkovský. Dokázal nacvičit všechny čtyři hry, které se v této sezoně hrály. Nahlédneme do repertoáru – musel odpovídat povoleným ideovým záměrům: hra z hornického prostředí V. Jelínka: *A kdo je víc*, A. V. Suchovo-Kobylin: *Svatba Krečinského*, Alois Jirásek: *Kolébka*, Vojtěch Cach: *Duchcovský viadukt*. Ve všech inscenacích hrál velké role Oldřich Švec. Platí-li, že každý kolektiv potřebuje zapálenou osobnost, platí to pro něj beze zbytku. Nejen že stačil hrát, ale celý soubor také líčil. Maskérskému oboru se věnoval i odborně a studoval vše, co se mu o tomto umění dostalo do ruky.

Administrativní ukončení činnosti ochotnického spolku

Rok 1951 je pro ochotníky v celé republice svým způsobem mimořádný. Došlo k tomu, k čemu směřovala celková situace ve společnosti, k reorganizaci osvětové činnosti s těmito důsledky:



Duchcovský viadukt

Bylo zlikvidováno Družstvo pro postavení divadla. Tylův dům včetně zařízení byl předán Městskému národnímu výboru.

Spolek divadelních ochotníků byl připojen jako odbor k Ústřední radě odborů a přestal dnem 1. března 1951 oficiálně existovat. V Poličce po 132 letech! Veškerá dokumentace divadelního okrsku byla předána (asi MěNV, pozn. autora) a zřejmě už neexistuje. Knihovní fundus byl předán Muzeu v Poličce.

Činnost ve městě byla organizována Městskou osvětovou besedou, jejíž vedoucí měl pracovní v Tylově domě.

Součástí smutného konce Spolku divadelních ochotníků Tyl je i smutný konec jeho fundusu.

Z rigorózní práce PhDr. Josefa Dvořáka, str. 311–313, z roku 1979, cituji:

„Divadelní knihovna a divadelní šatna.

V budově Tylova domu byla i knihovna. Zde byly uloženy hry od počátku divadelnictví v Poličce – tisky, strojopisy, multiplikáty a vedle nich i archiv Spolku divadelních ochotníků Tyl v Poličce, fondu Družstva pro postavení divadla v Poličce a materiál bývalého Okresního domu osvěty v Poličce. Původní pečlivě manipulované materiály se časem dostaly do rozsypu, protože funkcionáři družstva i divadelního spolku, většinou představitelé místní buržoasie, ztratili po únoru 1948 o činnost těchto spolků zájem. K fondu divadelního spolku a družstva byly pak přiřazovány písemnosti Domu osvěty. Pracovníci Jednotného klubu pracujících, který Tylův dům spravuje, požádali archivní pracoviště, aby archivní materiály převzaly. Tak se v létě 1964 také stalo za účasti pracovníků JKP s. Witze a s. Marušky. Při práci s fondem bylo v nepříliš rozsáhlém materiálu v podstatě obnoveno uspořádání původní, hlavně u korespondence a ostatního spisového materiálu. Při číselném rozsahu 1910–1950 má fond 6 knih, 33 inventárních čísel spisů, vše uloženo v kartonech.

Poznámka Josefa Dvořáka:

Na počátku let 60. při územní reorganizaci, s určitou nešetrností z neznalosti byla likvidována divadelní knihovna, kterou Spolek budoval od počátku své činnosti.

V době, o níž půjde, byla knihovna dobře evidována a byla umístěna v malé příhodné místnosti ve druhém patře budovy hned vedle plošinky schodů. Byly v ní i vzácné tisky z Pospíšilovy hradecké tiskárny, práce V. Klimenta Klicpery apod. Před zničením knihovnu zachránil dobrovolný musejní pracovník František Stodola, dosud žijící statný osmdesátník, stále aktivní pracovník musea. Velkou její část s pomocníky odvezl do musea. Její dnešní inventář má přírůstkové číslo 3184, značku B2287.

Celkem 3162 knih
 3908 duplikátů

 7040 knih
 22 časopisů

 7092 knih.

V současné době je deponována v budově radnice na náměstí. Pospíšilovy tisky v ní chybí. V muzeu je uložen i její poslední lístkový inventář.

Mnohem politováníhodnější osud měla divadelní šatna, kterou divadelní spolek budoval také odedávna. Ve městě se vžila tradice, že rodiny z pozůstalosti dávaly do divadelní šatny staromódnější obleky, předměty, ba i kusy nábytku. Leccos z toho Spolek i proplácel. Šatna dobře sloužila nejen vlastnímu spolku, ale i divadelním spolkům v okolí. Byly v ní desítky nejružnějších částí pánských i dámských obleků z různých dob, stovky nejružnějších předmětů, desítky metrů látek i několik souprav nábytků. Spolek byl na ni hrdý. Funkce garderobiéra a garderobiérky se vždy pokládaly za důležité. Ve starém divadle byly předměty uloženy ve skříních na půdě, v Tylově domě ve velkých skříních dámské šatny v 1. patře vedle jeviště a v 2. patře ve skříních a na několika podlouhlých věšácích kromě knihovny ve všech místnostech. Přehled o jejím obsahu podává opis předávacího protokolu ze 4. června 1951 po zrušení družstva. Protokol obsahuje i seznam věcí, které správa Tylova domu 29. 8. 1951 převzala od divadelního kroužku JKP. Z divadelní šatny nezůstalo téměř nic. A nikdo už ani neví, jak k tomu došlo.“

Závěrem ještě poznámka autora. Čtenář jistě pochopil, že Josef Dvořák volil vzhledem k době, kdy práci psal, opatrný způsob vyjadřování. Knihovna například obsahovala několik tisíc knih, z nichž se učili texty ochotníci od samého vzniku spolku a které měly cenu nejen jako svědkové historie, ale některé i jako unikátní spisy celostátního významu. Fundus reálií obsahoval uniformy z doby Rakouska-Uherska, ale i četnické z doby Československa, kordy, meče, šavle. Samozřejmě oděvy – měšťanské, i z doby biedermeieru, rokoka, ale i ručně šité kostýmy k inscenacím, vzniklé obětavou prací některých zručných ochotnic. Také ale další artefakty – zvonce, nádobí, staré hudební nástroje, některé kusy nábytku, svícny apod. Bez dalšího komentáře.

Období 1951–1990

Od té chvíle pracovali ochotníci jako divadelní kroužek. Her ubylo, hrálo se dvakrát třikrát do roka. Běžná divadelní činnost byla nahrazena takovými akcemi jako Dny osvěty nebo Přehlídky lidové umělecké tvořivosti. Láska k divadlu, nebojme se ten výraz použít, však vítězila i v těchto nepříznivých podmínkách. V této době často hrají: František Halda, režisér, herec, ale i první vedoucí Tylova domu osvěty, Josef Břeň, Mirek Březina, František Březina, Marie Edlmanová, Zdenka Kaštánková, Ladislav Kobelka, Josef Kovář, Václav Maruška, Oldřich Švec, Josef Stejskal. Repertoár tohoto roku: Fr. Šamberk – *Palackého třída 27*, G. Sándor – *Váš syn žije*, L. Rachmanov – *Neklidné stáří*.

Rok 1952 byl pro poličské ochotníky, uváděné nyní pod označením Dramatický odbor ROH „Tyl“ v Poličce, významný tím, že se vrátil Dvořák a hned se pustil do práce. Nejdříve režíroval Jiráskova *Otce*, a to ve velkorysém pojetí. Ve hře účinkoval početný komparz vesničanů a poutníků. Spolu s ochotníky hráli studenti gymnázia a při procesí pochodovala a skutečně hrála studentská kapela skladbu z inscenace Národního divadla z roku 1904. V Poličce byl uveden *Otec* už v roce 1907 a pak v roce 1921. Nyní měl hlavní roli učitel Josef Břeň (taktéž první tenor pěveckého spolku Kollár). Ve scéně, kdy najde mrtvého syna Bobše a srdceryvně vykřikne: „Ježíši Kriste... Bobši!!!!“, doslova stydla každému divákovi krev v žilách. Na podzim se pak opět v režii Dvořáka dávala Jiráskova *Samota*. Svou první roli si tam zahrál tehdy patnáctiletý Ladislav Vrabec, který se tímto představením upsal natrvalo Thálii. Výběr her byl svým způsobem unikem od tendenčních doporučovaných her a v té době Jirásek jako oblíbenec Zdeňka Nejedlého, tehdejšího ministra kultury a školství, splňoval tedy potřebná ideová kritéria, z nichž na čelném místě ovšem byla nutnost zařazovat sovětské hry. Navíc repertoár podléhal schválení. Dvořák hrál v *Samotě* hlavní roli MUDr. Vejra – vidět ho hrát bylo v této době výjimečné. O nevyjasněných poměrech postavení ochotníků vypovídá i jejich pojmenování. Hráli také třeba pod hlavičkou Dramatického kroužku Tyl Osvětové besedy v Poličce. S představením byli ochotníci na krajské přehlídce Lidové umělecké tvořivosti v Ústí nad Orlicí.

V roce 1953 uvedl František Halda tehdy současnou budovatelskou veselohru od Petera Karvaše *Lidé z naší ulice*, kde scénu vytvořil akademický malíř František Bukáček. Hlavní roli domovníka Hrůzy, bývalého tramvajáka, hrál Oldřich Švec. Účinkovalo devatenáct ochotníků a zahrál si i režisér.

V polovině roku sehrál, nyní pod hlavičkou Dramatického odboru MOB v Poličce, v přebásnění Pavla Kohouta hru V. Gusjejeva *Sláva*. Byla to komedie „o radosti, odvaze a lásce sovětských lidí“ a snad bych ji ani nemusel připomínat, ale pro zajímavost uvádím část textu plakátu, který musel být vytištěn kvůli osobám a obsazení na šířku. Tedy: „Taras Petrovič Očeret, velitel vojensko-inženýrského institutu – Václav Lohniský, Jelena Medvědovová, jeho dcera, letkyně vojensko-inženýrského institutu – Marie Pazlarová, Vladimír Nikolajevič Medvědov, zasloužilý umělec republiky – Jan Krupař“, a další, stejně otitulovaní.

Odehrává se v době přítomné v moskevském parku kultury, ve vojensko-inženýrském institutu, v bytě Motylkovových a v nemocnici hydrocentrály První máj v Bagiru. Mládeži přístupno.

Čapkova *Matka* v režii Jana Krupaře byla hlavním představením roku. Karel Čapek se po dlouhé odmlce opět mohl uvádět, neboť sovětský kritik A. N. Nikolskij ho ocenil za jeho antimilitaristické hry a také některá díla, což bylo pro Čapka chápáno jako pardon. Inscenace *Matky* byla působivá. Návrh scény, která byla pojata velice realisticky a kde nechyběla mezi loveckými trofejemi ani pravá tygří kožešina, provedli Karel Pokorný, František Martinů, Milan Nožka a Václav Klusoň. Na realizaci se podílel i Muzejní spolek Palacký, Státní spořitelna v Poličce, Stavební podnik okresu Polička, Svazarm a krajský Aeroklub Vysoké Mýto, který zajistil vybavení scény. Úvodní slovo přednesl Josef Stejskal, v hlavní roli svým výkonem zaujala Marie Edlmanová a v dalších velmi dobře padnoucích rolích hráli Jan Krupař, Mirek Březina, Jiří Horák, Mirek Vraspír, Zdeněk Kodeš, Petr Stejskal, Oldřich Švec, Josef Stejskal a Marie Pazlarová. Hrál se i v Bystrém, Korouhvi a Hlinsku. Ochoťníci se tentokrát jmenovali Dramatický odbor Tylova domu osvěty v Poličce.

Na počátku roku 1954 uvedla Ilona Hrdinová, učitelka základní školy, se žáky a ochotníky Tylova domu osvěty zpěvohru Jaroslava Křičky a Josefa Čapka pro malé i velké *Dobře to dopadlo aneb Tlustý pradědeček, lupiči a detektivové*. Věnovala se neustále dramatické práci s dětmi a mnoho z nich, dnes už dospělých, přivedla k ochotničení právě ona. Měřeno počtem inscenací je tento rok v celém období let padesátých



Matka

rekordní. Hlavní zásluhu na tom měl František Halda, který režíroval tři představení. Hra Františka Langera *Velbloud uchem jehly* se hrála včetně zajižděk do okolních obcí sedmkrát. Karel Pokorný uvedl Čechovova *Strýčka Vánu*.

Za působení Františka Haldy ve funkci vedoucího Tylova domu osvěty se vytvořilo pevné jádro souboru, ke kterému patřili: František Březina, Mirek Březina, Marie Edlmanová, Jiří Horák, Václav Jílek, Zdeněk Kodeš, Josef Kovář, Vilma Kristlová, Jan Krupař, Václav Maruška, Zdena Pávková, Marie Pazlarová, Alena Ripplová, Hermína Říkovská, Josef Stejskal, Petr Stejskal, Oldřich Švec. Do činnosti se však zapojovali i další ochotníci. S takovým zázemím bylo možno pustit se i do dalších náročných inscenací, a tak se v polovině roku začalo s nacvičováním poličské tradiční hry Františka Zákrejsa *Anežka*.

Anežku nacvičili po patnáctileté pauze k 135. výročí zahájení ochotnické činnosti Josef Dvořák a Josef Stejskal v nové úpravě brněnského dramatika Karla Vinklera. Ta spočívala především ve zkrácení na přijatelnější dvě hodiny. Hra pochopitelně nemohla dostat jiné vyznění, než jak ji podle pověsti Josefa Ehrenberga zpracoval František Zákrejs, a taktéž postavy zůstaly černobílé. Snad i právě proto, že má v sobě něco z neodvratnosti dějů pašijových her, je tato kultovní tragédie poličských ochotníků dodnes něčím výjimečným. Někteří ochotníci měli „vydržené“ právo na své role, a to z dob, kdy se *Anežka* hrála víceméně v pravidelných cyklech, nepřesahujících sedm let. Role Anežky Venturové byla čestná a výběr z tohoto důvodu nebyl nikdy lehký. Tentokrát byla obsazena Lídou Pulgrétovou a Alenou Ripplovou, které se pravidelně střídaly.

Premiéra byla 8. ledna 1955 a hrála se až do 10. 3. 1955. Ve hře je třicet jmenovitých rolí a navíc se na jevišti objeví konšelé, měšťané, lid, žoldnéři a katovi pomocníci. Scénickou hudbu nově napsal František Šauer a pro *Anežku* složil píseň, kterou zpívá na počátku druhého obrazu. Orchestr a sbor TDO řídil Jaroslav Maděra, vynikající hudebník, profesor hudební výchovy na gymnáziu, určitou dobu regenschori a pozdější ředitel Lidové školy umění v Poličce. Výprava byla svěřena A. Vorlovi, výtvarníku KOD v Šumperku. Taktéž kostýmy byly nové a podle návrhu výtvarníka je připravila Anna Bednářová. Vždy, když se *Anežka* připravovala, dělo se tak za pozornosti celého města a nebylo tomu jinak ani nyní. Hrána byla sedmadvacetkrát, hrubý příjem činil přes 111 000 Kčs, čistý příjem pak asi 50 % a vidělo ji na 23 000 diváků, kteří vždy zcela zaplnili hlediště, takže bylo nutno dávat i přístavky.



Anežka – Alena Ripplová

K historii *Anežky* od prvního uvedení na poličské scéně se ještě vrátím.

O síle tehdejšího ansámblu také svědčí, že se současně v režii Jana Krupaře připravoval Čapkův *Loupežník*, jehož herecké jádro však tvořili žáci tehdejší poličské jedenáctiletky. Hra měla premiéru 20. ledna.

Když bylo v březnu 1955 dohráno poslední představení *Anežky*, začal František Halda připravovat Tylova *Strakonického dudáka* v úpravě Jaroslava Kvapila. Inscenace měla všechno, co k ní patří: zpěvy nacvičil Václav Kučera, tance Anna Böhmová a orchestr TDO řídil Jaroslav Maděra. Návrhu scény a kostýmů se ujal Karel Pokorný, scénu vytvořil Václav Klusoň a kostýmy Františka Pirklová. V působivém představení se v roli Švandy představil Řádek, Vocílku hrál Jaroslav Prax, Kalafunu Švec, Dorotku Biebrová, Rosavu Říkovská. Taneční sóla tančila Vojtková. V představení účinkovalo 27 herců ve jmenovitých rolích a 23 herců v postavách lesních panen, divých žen, bludiček, tanečnic, půlnočních duchů, sousedů, chasy, komonstva princezny Zuliky, královny suity a Alamírových oděnců. Hráno bylo čtyřikrát v červnu.

V listopadu se představil v titulní roli *Dobrého vojáka Švejka* Oldřich Švec. Dramatizaci připravil Antonín Fencel a režii měl Karel Pokorný. Celkem dvacet devět scének kladlo nároky na úpravu scény; ta byla v tomto případě spíš náznaková, protože nahlédneme do Švejkova bytu, do hostince U Kalicha, do policejní cely, k soudu, do blázince, nemocničního baráku, kanceláře na garnisoně; co scéna, to jiné prostředí, a na závěr nechybí ani obraz válkou zpusťšené krajiny. Spolu s Oldřichem Švecem, který byl vynikající a jemuž role „sedla“, si zahrál takřka celý mužský ansámbl poličských ochotníků a Hermína Říkovská.

Na podzim už František Halda začal nacvičovat hru od Friedricha Schillera *Úklady a láska*. Tato náročná hra mohla na poličském ochotnickém jevišti být uvedena, poněvadž v této době měl režisér k dispozici tým, ze kterého bylo možno vybírat. Toto drama z občanského života,



Anežka – Lída Pulgrétová



Anežka – v poličském kroji Alena Ripplová

stojící na přesné intonaci každé věty a každého gesta, patří k nejlepším hrám, které byly od konce války uvedeny. Na výpravě se podíleli Ing. František Bukáček a akademický malíř František Bukáček. Hráli: Von Waltera – Arnošt Ferlík, ochotník, který byl také vybrán pro roli básníka, navracejícího se do rodného kraje ve filmu Čs. televize, mladý Václav Řádek v roli majora, Otakar Aleš Kukla jako dvorní maršál von Kalb, Zdenka Pávková v roli lady Milfordové, Josef Kovář jako tajemník Wurm, Miloslav Poláček jako městský muzikus, Františka Soudná, jeho žena, a Lída Zárubová, jeho dcera. Panskou u lady Milfordové hrála Eliška Šafářová, knížecího komorníka Oldřich Švec, sluhy Jan Antes a Karel Pávek. Přestože kritika nešetřila slovy uznání, a ti, kdo představení zhlédli, ho dosud mají v paměti, bylo hráno bohužel jen dvakrát, a to v lednu 1956.

Žáci poličské jedenáctiletky zahráli veršovanou pohádku podle K. J. Erbena *Tři přadleny* v režii Otakara Aleše Kukly, který se po absolvování filozofické fakulty v Brně na čas vrátil do Poličky a stal se ředitelem muzea i městským archivářem. Věnoval se divadlu, ať už jako režisér, výtvarník či herec. O této inscenaci přineslo *Ochotnické divadlo* článek.

Také Oldřich Švec se představil i jako režisér a uvedl v květnu 1956 Čapkovu *Bílou nemoc*. To nebyla snadná záležitost. Tehdejší diváci měli ještě v paměti filmové zpracování, kde v roli maršála exceloval Zdeněk Štěpánek a stejně tak v roli doktora Galéna Hugo Haas. Zde hrál maršála Milan Poláček – v roli diametrálně odlišné od městského muzikuse z *Úkladů*, a přesto jeho proměna v diktátora byla věrohodná a stala se pilířem představení. Dr. Galén hrál Luboš Blechta, Sigelia Josef Kovář, prvního asistenta kliniky Otakar A. Kukla, druhého asistenta Jiří Horák, maršálovu dceru Alena Ripplová, barona Krüga Ladislav Kobelka a v dalších rolích vystoupili



Strakonický dudák



Strakonický dudák



Dobry voják Švejk

Jarmil Netolický, J. Krejčí, Josef Moravec, Jaroslav Stodola, Zdeněk Kodeš, Václav Maruška, Hermína Říkovská, Truda Uhlířová, Karel Pávek, Jan Antes, Zdena Kašánková a také režisér představení Oldřich Švec. Scénu navrhl Luboš Blechta. Tady musím uvést poznámku. V představeních od padesátých let uvádím záměrně jména ochotníků, protože mnozí si ještě pamatují na jejich divadelní činnost, a pro současníky je to připomínkou, jak velkou hereckou základnu v těch letech Polička měla. Zároveň je to i malé poděkování a písemný doklad, že jejich činnost není zapomenuta.

V červenci uvedl Zdeněk Kodeš hru podle Emy Řezáčové *Jana*, ke které dělal výpravu Otakar A. Kukla. Jakoby mezi sebou režiséři soutěžili: Oldřich Švec stačil ještě v říjnu uvést hru *Jenom na lékařský předpis*, kde hlavní roli Maška hrál Ladislav Vrabec, tehdy student VŠZ.

Nyní je vhodné místo na poněkud nostalgickou vzpomínku. V průběhu roku jsme nacvičovali dramatizaci *Deníku Anny Frankové*. Mladší generaci připomenu, že jde o autentický deník, který si vedla v Amsterdamu za 2. světové války čtrnáctiletá dívka a který vydal její otec pod názvem *Zadní trakt*. Otec Anny po vyzrazení tajného úkrytu jako jediný přežil, a snad neuškodí, když uvedu, že v Amsterdamu každý den stojí už desítky let dlouhé fronty mladých i dospělých lidí před muzeem Anny Frankové, které je na místě obchodního domu, kde byl jejich úkryt. Musím konstatovat, že vzpomínka na odvrácené a nevinné oběti je v Holandsku stále živá, viděl jsem to na vlastní oči. Otakar A. Kukla se seznámil s režisérem tehdejšího divadla Československé armády (nyní Vinohradského divadla), Otou Ornestem, který přeložil tuto hru F. Goodrichové a A. Hacketta a také připravoval její uvedení. Annu Frankovou hrála tehdy Jiřina Jirásková, Petra van Daana Jiří Vala, pana Franka Otomar Korbelař. Panu Ornestovi Kukla natolik zaimponoval, že mu svěřil svůj překlad, ale vymínil si – ačkoliv toto nebezpečí nehrozilo –, že hru neuvedeme dříve než Praha. Hru jsme v režii Kukly dovedli tak daleko, že bylo možno už připravovat její uvedení. V roli Anny se měla představit tehdy čtrnáctiletá Milada Šircová (nyní Křenková), v roli Petra Petr Stejskal, v dalších Alena Ripplová, Josef Stejskal, Jan Krupař, Oldřich Švec, Alena Švecová a Adolf Klein. Od Oty Ornesta



Úklady a láska – Lída Pulgrétová, Václav Řádek



Zdena Pávková

dostali Otakar A. Kukla a Adolf Klein vstupenky na pražské představení a neskromně musíme konstatovat, že i naše inscenace byla připravována dobře. Už během přípravy se musel režisér a zároveň výtvarník scény Kukla potýkat s různými překážkami, které pak měly neradostné finále: hra nám nebyla povolena s odůvodněním, že ji nemůžeme uvést pro nedostatek devizových prostředků. Za rok nato s ní v režii Jiřího Kareše svitavští ochotníci vyhráli národní přehlídku v Hronově... V hlavní roli se tam zaskvěla studentka Naďa Truhlíčková a stala se právem obdivovanou a v novinách a časopisech mnohokrát fotografovanou a zpovídanou hvězdou svitavského ochotnického divadla. Přáli jsme svitavským tento úspěch, vždyť se na něm podíleli i na jedenáctiletce působící Poliřáci Marie Votavová a Jaroslav Petr. Vypovídají o tom také přátelské a léta udržované kontakty s Naďou Truhlíčkovou, Janou Hlaváčkovou (později docentkou JAMU v Brně) a jinými svitavskými herci. Naďa Truhlíčková-Kopecká jako lékařka působila později určitý čas v Poličce. A ještě jeden dovětek: v režii Karla Vinklera (toho, který upravil *Anežku* a také si v ní zahrál), uvedl Vojenský divadelní soubor v Brně *Deník Anny Frankové*, kde roli Petra van Daana hrál poličský Ladislav Vrabec, tehdy vysokoškolský student. Ten získal na Národní přehlídce divadelních souborů v Mariánských Lázních hlavní cenu za nejlepší herecký výkon.

Alois Mrňák ještě v témž roce uvedl pohádku pro děti *Popelka*.

A ještě něco navíc: u příležitosti (od let padesátých až do konce let osmdesátých se všechno konalo „u příležitosti“ či „na počest“ třeba Dne požárníků, Mezinárodního dne žen atd.), tak tedy: na počest k jakési příležitosti, asi nějakého antifašistického večera, zdramatizoval podle rozhlasové inscenace Kukla Drdův *Vyšší princip*. V jeho zkrácené verzi hráli studenti jedenáctiletky studenty a roli profesora Oldřich Švec. Profesor řekne svou osudovou větu: „Z hlediska vyššího principu mravního...“, žáci tiše povstávají, ozve se melodie hymny, světel reflektorů pomalu ubývá, takže výjev, který se odehrává za organtýnem, ztrácí obrysy, až nakonec po žácích ani po profesorovi není památka.



Bílá nemoc – Luboš Blechta



Bílá nemoc – Milan Poláček

Čtenáři určitě neuniklo, v kolika inscenacích se objevuje v titulních či významných rolích Oldřich Švec. V každé z nich odevzdal přesvědčivý výkon, jeho dikce byla srozumitelná, jeho projev civilní, ale řekl bych, že v prožitku, který každou jeho roli provázal a s jakým zaujetím ji hrál, byl někdy až příliš důrazný. Když ale nyní s nastraženými ušima musíme poslouchat šumlání některých, především mladších profesionálních herců, musíme nutně vzpomenout na ochotníky minulých i současných generací, jak se snaží podle svého dát své roli vše. Je v tom také to, co jim divadlo a vystupování na jevišti dává a co s sebou přináší tento druh divadelního umění. Vždyť ochotník nám odkrývá kus své duše; je to člověk, který si musí svou roli přeložit do poloh jemu zvládnutelných, chce jí však sdělit svůj postoj jak k postavě, již hraje, tak ke světu a době, kterou žije. A připravuje-li se na těžkou roli, která se pak objeví na jevišti jen jednou dvakrát, tím více si musíme této práce vážit. Toto odbočení patří všem, kteří tu vícekrát, tu méněkrát vystoupili na poličských divadelních prknech. Na nich vystoupil Oldřich Švec 397×. Poslední představení sehrál 19. prosince 1979 v Jiráskově *Lucerně* v roli Brahy, sekerníka.



Oldřich Švec a Milada Křenková

Ředitel Tylova domu osvěty František Halda byl nejen výborným organizátorem, ale také režisérem a hercem. Musím připomenout jím režírovaný *Půlnoční vlak* od A. Reedleye a Štolbovu hru *Na letním bytě*. Byl doslova neúnavný, ale přál a pomáhal i dalším režisérům, a tak až do roku 1960, kdy odešel do Žďáru nad Sázavou, bylo provedeno mnoho inscenací podle promyšleného koncepčního dramaturgického plánu.

V lednu 1957 uvedl Josef Dvořák Tylovy *Krvavé křtiny*, hlavní roli knížete Václava hrál výborně Josef Stejskal, jeho bratra Boleslava Václav Řádek a Ludmilu, jejich babičku, hrála Vilma Kristlová. Tato charakterní herečka vystoupila ještě ve svých osmdesáti letech též v roli babičky v Jiráskově *Lucerně*. Byla vždy na zkouškách první a zahanbovala tak mnoho noviců, jejichž účast na nich byla mnohdy politováníhodná. Ve větších rolích se představili Antonín Ferlík jako Jindřich Ptáčník, Jiří Horák a Václav Jílek jako němečtí vyslanci, Marie Kociánová jako Drahomíra, dále Alena Ripplová, Otakar Kukla, Oldřich Švec, Josef Kovář, Miloslav Poláček, Václav Maruška a další. Výpravu připravil Karel Pokorný zcela v duchu tohoto černobílého dramatu. Jeviště bylo mnohdy zcela zaplněno komparzem, vytvořeným studenty jedenáctiletky, což patřilo k trvalým libůstkám Josefa Dvořáka. Měl rád hry, kde bylo mnoho

účinkujících, a zároveň tak dal poprvé mládeži poznat nezaměnitelnou vůni líčidel, již pak mnozí podlehlí na celý život.

Velký úspěch zaznamenaly Sabinovy *Maloměstské klepny* v režii Františka Haldy, které se hrály desetkrát a s nimiž se jezdilo po okolí. Pro tuto veselohru se zpěvy nacvičili hudbu a zpěvy učitelé Lidové školy umění v Poličce Jaroslav Maděra a Václav Kučera. Paničky si zahrály Marie Šrutová, Marie Edlmanová, T. Šmídová, M. Pakrová, J. Doležalová a M. Šafářová. Dceru měšťana Kulíška, jehož ztělesnil Václav Jílek, hrála Anna Soudná, dceru paní Marjánky pak N. Čečetková. V mužských rolích si v této veselohře s chutí zahráli Alois Mrňák, J. Praks, J. Stodola, Jiří Horák, P. Švec, Josef Pinka a Otakar Kukla.

V polovině roku byla hrána *Dáma s kaméliemi* Alexandra Dumase ml. Hra má pro amatéry mnoho úskalí; abychom uvěřili, že se díváme do prostředí pařížské honorace, musí tomu odpovídat oblečení a řekl bych, že přísnější měřítko má divák na pánskou garderobu – ta musí padnout přesně na míru a taktéž doplňky musí být prvotřídní. Pohyby, gesta a chůze pařížských bonvivánů musí být stejně ležérní, nenucené, a když je potřeba, i provokativní. Jestliže to všechno nebude věrohodné, je už jen krůček od tragédie ke komedii. Odvaha režisérů Zdeňka Kodeše a Jarmila Netolického se naštěstí opírala o zkušené herce a dá se říci, že hra byla úspěšná. Na úspěchu se pochopitelně podíleli všichni, rozhodně to slušelo Václavu Řádkovi, ale i po letech mi v paměti utkvěl výkon Aleny Ripplové a Karla Dudka v roli barona de Varville. Ten, jak pamětníci vědí, hrál tak, jak jednal a žil, a jeho nenápadný suchý humor bylo cítit z každé věty, kterou kdy



Krvavé křtiny – Jiří Horák



Krvavé křtiny

svým mírně skřípavým hlasem řekl. Za připomenutí stojí vynikající scéna Otakara Kukly, který si též zahrál. Je zasazena do oválného rámu s ornamenty a divák má dojem, že nahlíží na děj přes průhledné zrcadlo.

Neúnavný František Halda režíroval kostýmní a výpravnou Goldoniho hru *Lhář*, ve které si také zahrál. Hudbu s použitím starých motivů připravili Jaroslav Maděra, Emil Pazlar a František Popelka. Ve scéně připravené Václavem Klusoněm a p. Procházkou jsou domy s vysokými balkony, na nichž se některé scény odehrávají. Viděli jsme Karla Pávka, Marii Šrutovou, Jitku Šoltysovou, Marii Kociánovou, Annu Švábovou (Trnkovou), Luboše Blechtu, Josefa Kováře, Oldřicha Švece a další. Po dvou představeních v Poličce s ní jeli ochotníci také do České Třebové.

Otakar A. Kukla pak uvedl půvabnou pohádku podle Františka Hrubína *Šípková Růženka*. Píšu-li podle Františka Hrubína, je to proto, že Kukla hru upravil, doplnil svými verši a dal pohádce spád a větší dramatickост. Tajemství této úpravy nás znalo jen pár. Růženku hrála Irena Gloserová (Vrabcová) a čarodějnicí Milada Šircová (Křenková). Ve stylizované a do jednoho barevného tónu vypracované scéně Otakara Kukly propadli kouzlu této pohádky děti i dospělí.

Hlavním představením roku 1958 byl *Nezbedný bakalář* v režii Josefa Dvořáka. K hostování byl pozván sám autor Zdeněk Štěpánek, a někde snad je jeho dopis, ve kterém se omlouvá pro pracovní vytížení a ujišťuje, že by si po letech znovu rád zahrál roli, již ztvárnil ve stejnojmenném filmu. V menší úloze bubeníka se představil Václav Maruška. Jeho jednoduché ratata bum a oči zahleděné do nekonečna při chůzi jevištěm se vryly do paměti diváků a potvrdilo se, že není malých rolí...

V tomto roce byly uspořádány Dny osvěty a divadelní přehlídka souborů z oblasti východních Čech. Po každém představení byla beseda s hostujícími divadelníky a taneční zábava v malém sále. Přehlídka, z níž si nejvíce pamatuji *Neapol, město milionů* a *Stromy umírají vstoje*, měla velký úspěch a všechna představení se hrála před plným jevištěm. Tak, jak bylo tehdy zvykem, nad každým představením měl patronát některý z poličských podniků.



Mirek Březina



Václav Maruška

V roce 1959 režíroval Zdeněk Kodeš *Takovou lásku* Pavla Kohouta. Hra byla na tehdejší dobu odvážná, neboť po dlouhé době se z jeviště otevřeně ozvalo, že stranické a svazácké legitimace nejsou zároveň průkazem čestnosti a morálky. S touto hrou zde hostovalo i pardubické VČ divadlo, ale nejen s ní. Hrála se zde *Manon Lescaut* s Blankou Bohdanovou v hlavní roli a Karlem Urbánkem v roli rytíře Des Grieux, *Evženie Grandetová* od Honoré de Balzaca, hry Voskovce a Wericha, Goldoniho a další. V té době měl pardubický ansámbl hvězdný tým. Mnoho herců odešlo později do Prahy, například Milan Neděla, Jana Štěpánková, Blanka Bohdanová, Karel Urbánek, Jiří Hurta a další, někdo zůstal, jako Milan Sandhaus, Eva Poledníková, Anna Ferencová a jiní a setkávali jsme se s nimi pak ještě dlouhá léta, kdy přešli od rolí mileneckých k charakterním.

Profesor tehdejší jedenáctiletky Stanislav Tamele se svými studenty zahrál Stehlíkovu dramaturgii Makarenkovy knihy *Začínáme žít* a málokdo tehdy tušil, že tento milovník českého jazyka a literatury vychová a přivede k lásce k divadlu za třicet let desítky studentů poličského gymnázia. V prosinci uvedl ještě Zdeněk Kodeš hru A. Kornejčuka *Chirurg Platon Krečet*. Hra patřila k tomu lepšímu, co se ze sovětské dramatické tvorby dalo vybrat, a byla dobře přijata. Hráli: Hermína Říková, Marie Netolická, Marie Šrutová, M. Pakrová, Irena Gloserová, M. Dudková, V. Teplá, V. Stachová, Oldřich Švec, Josef Stejskal, Josef Kovář, Karel Dudek, M. Vraspír, J. Stodola a J. Slavík.

František Halda se s Poličkou v roce 1960 rozloučil inscenací *Cena vítězného konce*, a tím také končí období, kterého už nebude co do počtu inscenací v jednotlivých rocích, i co do rozmanitosti žánrů, asi nikdy dosaženo. Josef Dvořák uvedl veselohru Jana Drdy *Dalskabáty, hříšná ves*, kde si Trepifajksla, zapomenutého čerta, s vervou zahrál Jiří Horák, ale nejen on; stejně tak v plnokrevném představení účinkovali v roli Plaznerky Marie Šrutová, v roli kostelníka Mirek Březina a k osvědčeným Josefu Stejskalovi, Zdeňku Kodešovi, Oldřichu Švecovi, Josefu Kovářovi a Stanislavu Tamelemu se připojili Jan Novák, Zdenka Pávková, Jarka Vachová (Antlová), Karel Dudek, Alena Neřoldová (Kuklová), aby ujistili



Josef Stejskal



Alena Ripplová

poličskou veřejnost, že nastupující generace bude pokračovat v divadelní tradici. Hra byla doprovázena městskou hudbou, řízenou Vincencem Dernerem. Chtěl bych znát tehdejší morální kodex (byl-li jaký), podle něhož byla tato hra mládeži do patnácti let nepřístupna.

Poprvé se též jako režisér i herec představil Ladislav Vrabec, který s Oldřichem Švecem, Marií Netolickou, Josefem Stejskalem, Vilmou Kristlovou a Jarkou Vachovou uvedl konverzační moralistní veselohru *Milion za úsměv* od A. Safronova. V tomto roce začal vysílat brněnský Kojál televizní signál, zachytitelný i v Poličce, a tak se nenápadně, ale neodbytně stal televizor stálým večerním společníkem. Zpočátku se kolem jednoho televizoru scházely celé rodiny a poté vznikaly diskusní kluby, přenášející své kritiky do ranních autobusů a vlaků. Tak, jak si při rozvoji kin lidé kladli otázku, zda to není konec divadla, stejně tak si ji kladli při expanzi televize do domácností. A opět se potvrdilo, že divadlo je nenahraditelné. Pro ochotníky však tato situace měla dvě stránky: jednak už museli počítat s tím, že divák bude mít vyšší nároky, na druhé straně však také ochotník viděl, jak se dá hrát. Teprve časem se ukázalo, že divadelní, filmové a televizní umění jsou svébytné útvary, mající své vlastní výrazové prostředky. A tak chvíle herecké pravdy, které se odehrávají jen v jediném a jedinečném okamžiku, mají před divákem stále nenahraditelnou atmosféru, nemající daleko k napětí, podobnému zážitkům sportovního diváka. Nepřehlédnutelná však je skutečnost, že od tohoto roku ubývá divadelních ochotnických inscenací, a snad by bylo na místě psát od tohoto roku spíše dějiny Tylova domu. Ten sloužil hostujícím divadlům, tanečním zábavám a plesům, schůzím a shromážděním více než ochotníkům.

V roce 1961 uvedl Josef Dvořák Blažkův *Příliš štědrý večer*. Jak se píše v anotaci: „Hra vyzývá k aktivnímu boji proti pokrytectví... Autor nastavuje zrcadlo...“ Byla to tehdy módní fráze, ale i určitý příslib, že se „bude do něčeho tepat“. Obecenstvo pak hledalo narážky na režim i tam, kde nebyly, a zase pro úplnost: hledali je tam jak odpůrci režimu, tak jeho horliví zastánci, což se pak projevovalo i na rozporných kritikách.

Výjimečnou hrou, uvedenou ochotníky, bylo Feuchtwangerovo *Vidění Simony Machardové* v dramatizaci Bertolda Brechta. Režie se ujal Stanislav Tamele a ve scéně navržené Otakarem Kuklou hrál osvědčený tým ochotníků. Děj se odehrává v červnu 1940 ve středofrancouzském městě a vzhledem k tomu, že se na scéně nejednou objeví výrazy, které tehdy byly považovány za obhroublé, považoval Tamele za nutné se k tomu vyjádřit.



Josef Kovář

Napsal tedy místo programu:

„Fiktivní pseudobrechtovský prolog k divadelnímu představení *Vidění Simony Machardové aneb neposlední poprava na Šibeničním vrchu, odehrávající se u fiktivního soudu*“. Kromě oněch výrazů zde režisér také obhájí děj, vyžadující základní historické znalosti. „*Studentka (svědek) říká: ...Soudruh režisér mě ujistil, že stačí, abych věděla, že Johanka z Arku, jinak též panna Orleánská, je národní hrdinkou francouzskou. Byla rolnického původu... ‘ Studentka náhle znervosní a rozplácí se: Já za to nemůžu, že mám jenom jedenáctiletku... ‘*“

St. Tamele se zároveň zmiňuje i o předcházejících dvou inscenacích (*Příliš štědrý večer* a *Dalskabáty*) a do slova uvádí: „Trochu jsme při tom ztratili humor.“

Tento vynikající a neváhám tvrdit skvostný prolog ke hře byl pouze cyklostylován a ukazuje na dilema režisérovy volby při výběru her pro malé město, sevřené navíc viditelnou i neviditelnou cenzurou.

V květnu je hrána hra *Pohledte, pokušení* v režii Aloise Mrňáka a na podzim *Babička* v režii Josefa Dvořáka podle Boženy Němcové a opět jako velkohra s hudbou a tanci. Babičku hrála Vilma Kristlová. Každý ví, že taková role se nedá jen tak přidělit každému, naopak herečka ji nosí v sobě a je jen otázkou času, kdy si režisér řekne, to je babička s velkým B. Jestliže mají lidé v paměti filmové babičky Terezie Brzkové a Jarmily Kurandové, my Poličáci máme v ní ještě babičku Vilmy Kristlové. Barunku hrála dcera Josefa Dvořáka Šárka.

Neuvěřitelné představení zažili v roce 1963 diváci při hře *Liška a hrozny* v režii Ladislava Vrabce, který zde hrál hlavní roli bajkaře Ezopa. Vynikající představení s filozofickou náplní, ale i dramatickým dějem bylo znehodnoceno ignorantským postojem tehdejšího vedení Tylova domu a hrálo se nikoliv v nevytopeném sále, ale v brutálně mrazivém prostředí, v němž šla pára od úst všem účinkujícím i nám několika divákům, kteří jsme seděli v hledišti v zimnicích. Herci v antických rízách a sporých úborech otroků, stojící nehybně – jak role předepisovala – se tak třásli, že se málem chvěly i kulisy. Vše se svádělo na špatný stav topícího agregátu, ten však jako naschvál fungoval vždy dobře jen při plesech, kdy bylo příjemně vytopeno. V březnu pak Alois Mrňák uvedl detektivní komedii *Past*, kde si zahráli P. Mareček, Milada Křenková, Karel Dudek, komisaře Oldřich Švec a D. Chadimová.

V letech 1961 až 1963 byl ředitelem JKP Viktor Witz.

V roce 1964 bylo divadlo pro nutné opravy uzavřeno, ale Stanislav Tamele uvedl ve výstavní síni muzea – bývalém divadle – hru polského satirika Slawomira Mrożka *Karel*, kde byl opět prostor pro improvizaci, dokonce jsme tam hráli s amatérskou dixielandovou kapelou. Představení se líbilo, snad i proto, že vše bylo inscenováno v primitivních podmínkách. Svítily jsme pomocí stojanových reflektorů a chvílemi nám nechtěně pomáhalo i pouliční osvětlení, přicházející z oken sálu.

V roce 1965 – při příležitosti sedmi set let založení Poličky – byl uveden Šrámkův *Měsíc nad řekou*. Toto půvabné a chvějivý smutek vyvolávající představení režíroval Josef Dvořák. Roli Slávky svěřil Zdeně Pávkové a Vilíka Janu Řádkovi. Po odmlce se na prknech zase objevil Antonín Odvárka v roli Hlubiny, Roškota hrál Josef Kovář, Hlubinovou Marie Pazlarová, Pavlíkovou H. Stachová a Pečárku Václav Maruška. Alois Mrňák uvedl *Přání sobotního večera* a s tímto představením se ochotníci úspěšně představili také v Sádce, Korouhvi a Rohozné. V tomto období se spontánně vytvořila skupina, snažící se o uvádění tehdy moderních malých forem.

Pod vedením Zdeňka Trnky byla v roce 1967 uvedena rozpustilá feérie *Staropražské písničky* se čtenými povídkami Jaroslava Haška. V malém sále hrála kapela pod vedením Františka Grundlocha a zahráli si Ladislav Vrabec, slečny Řádková a Dernerová, Adolf Klein a především Karel Dudek, jehož taneční vystoupení, kdy byl ořezávaný desítkami metrů gázy a s berlemi, patřily k nezapomenutelným zážitkům.

V roce 1968 jsme uvedli v uvolněné politické situaci *Klobouk ve křoví*, kde byly hlavní náplní básně Jiřího Voskovce ze stejnojmenné sbírky, skladby Jaroslava Ježka, jazzová hudba a také pohádky z *Fimfára* Jana Wericha. Vzpomněli jsme i na dávný způsob recitace Voice Bandu E. F. Buriana a přednesli tímto způsobem básně Václava Havla, která se tuším jmenovala *Běh života* a začíná prvními pokyny matky: „Čurej – kakej – papej – spinkej – chod“, atd. a končí opět v stáru pokyny: „Čurej – kakej – spi sladce...“ Několik sekund bylo smutné ticho a pak teprve potlesk. Přišla nám poděkovat slečna Vlasta Janelová „za hluboký zážitek“, jak pravila. Ona a Marie Pražanová patřily k nepostradatelným nositelkám kultury ve městě a dodávaly svou přítomností lesk koncertům, přednáškám a divadelním představením.

Fenomén poličské scény Anežka a Lucerna

Je rok 1969, a jak praví Josef Dvořák v programu JKP Vysočina k *Anežce*: „Ochotnické divadlo má 150 let. Zákrejsova *Anežka* se dožívá 100. narozenin. Její autor, poličský rodák, první čestný člen spolku divadelních ochotníků v Poličce, se narodil před 130 lety. Bylo zcela přirozené k těmto výročím, k nimž se pojí ještě 40. výročí otevření Tylova domu v Poličce, vybrat právě *Anežku*. Odpovídá to místní tradici...“

Tak jako v roce 1955 se režie ujal Josef Dvořák a svolal k sobě třicet ochotníků do jmenovitých rolí a početný komparz konšelů, měšťanů, žoldnéřů a lidu obecného. „Už během nácviku se vytvořil kolektiv, který pracoval s chutí, obětavě a rád... vytvořili harmonický pěkný soubor, který měl jediný cíl: úspěch...“ Opět citováno z programu. Při nácviku a samotných představeních se vytvořila svébytná parta, které dominoval Antonín Odvárka. Jako „konšel“ měl přirozenou autoritu, ale dokázal, stejně tak jako v minulosti známý humorista František Koníček, postihnout výjimečné události, k nimž došlo během nácviku a při představeních a okamžitě je vtipně karikovat ve verších, jež pak byly množeny a opisovány. K tomu

je nutno si přimyslet kytaru Stanislava Tameleho se slováckými písničkami, jež miloval, nenapodobitelné komentáře Karla Dudka a starou gardu kolem Antonína Opršála. Zde byl dán základ přátelství, jež pak překonala desetiletí. Milada Křenková hrála Anežku a zcela po zásluze se stala uznávanou hereckou hvězdou, znovu je nutno litovat, že v budoucnu se jí nedostalo tolik příležitostí, které by její umění ještě zvýraznily. Matku Anežky hrála Vilma Kristlová, měštku Šlerkovou Vlasta Odvárková, Bedřicha Jaromír Feltl, Vornaje Oldřich Švec, konšela Smělého Ladislav Vrabec, Černoorskou Marie Pazlarová, tuláka Jařinu Antonín Opršál, kostelníka Tměje Karel Dudek a v dalších rolích vystupovali Františka Soudná, Václav Zámečník, Josef Kovář, Josef Pinka, Antonín Břeň, Václav Václavík, Ladislav Kobelka, Jaroslav Prax, Pavel Špatenka, Stanislav Doubrava, Oldřich Vyskočil, Zdeněk Kodeš, Václav Jílek, Václav Řádek, Jar. Břeň, P. Břeň, František Martinů a Vl. Báča. Hrál též Bohumil Vrabec, který dosáhl zřejmě už nepřekonatelného rekordu v jediné roli, a to Beneše, sloužícího v domě Pečenovském, ve které účinkoval v letech 1929, 1934, 1935, 1939, 1955 a 1969. Hra je to kolektivní, ale přesto má každý herec i ve zkrácené verzi chvíličku, kdy má „svůj reflektor“. Od této doby se hraje *Anežka* v dvouhodinové úpravě Karla Vinklera. Některá málo nosná místa se však nepodařilo zkorigovat ani jemu. K sedmdesáti dvěma dosavadním představením přibýlo dalších dvacet čtyři, zahraničných v tomto roce. Hru provázela velká pozornost a do Poličky se sjížděli



V roli Anežky Milada Křenková

lidé zdaleka v zájezdových autobusech. Pokud na něco lidé chodili spontánně, vyvolalo to podezření, že je ideově něco v nepořádku.

A skutečně trvalo dalších 22 let, než bylo možno znovu *Anežku* uvést. Antonín Odvárka napsal k poslednímu shromáždění na závěr *Anežky* úsměvné verše o osmnácti slokách. V jedné z nich se praví: „Když chlapci se loučí/ je zbytečné lkát./ Až *Anežka* skončí,/ tak zas budem hrát.“

Málo poličských inscenací se tak zapsalo do paměti diváků a účinkujících jako tato.

V roce 1970 byla uvedena Jiráskova *Lucerna*. Předehrou k tomuto představení byla velkolepá show, uspořádaná především ochotníky, kdy na poličské náměstí na koních přijel Přemysl Otakar II. se svou suitou. Ochotnický spolek také použil svého, tehdy ještě relativně jakžtakž dochovaného kostýmního fundusu, a vítal krále (Václav Zámečník) v historických kostýmech, ale i v poličských krojích, jak to dokládá nejen fotografická dokumentace, ale i obsáhlá reportáž ve *Světě v obrazech* z 1. září 1970. Jako purkmistr, který vítal krále, se objevil Josef Dvořák spolu s konšelem Antonínem Odvárkou, kteří také měli režii tohoto podniku. Součástí produkce byla též jízda *Anežky* na popraviště, nikoli však na káře, ale na žebříňáku vyloženém slámou a taženém koňským potahem, a to vše za pozornosti zaplněného náměstí. Večer byl uspořádán ve všech prostorách Tylova domu Letní divadelní karneval.



Přemysl Otakar II. na poličském náměstí

Lucerna je vedle *Anežky* poličským evergreenem. Režii měl Josef Dvořák, který do role kněžny obsadil Miladu Křenkovou. Dvořana hrál Antonín Odvárka, mlynáře Ladislav Vrabec, jeho babičku Vlasta Odvářková, Haničku Dana Peterková, učitelského mládence Jaromír Feltl, sekerníka Oldřich Švec, Kláskovou Marie Pazlarová, vodníky Stanislav Tamele a Václav Zámečník, faráře A. Klein. V dalších rolích se v zásadě představil opět soubor z *Anežky*. Představení to bylo pěkné; scény, kde vystupovala Milada Křenková s Antonínem Odvářkou, byly opravdu šlechtické, charakterní role mlynáře Ladislava Vrabce byla věrohodná, zrovna tak jako hněv sekerníka v podání Oldřicha Švece. Kouzelné bylo vystoupení šumařů, jejichž scénka v lese v podání Antonína Opršála, Josefa Pinky a Antonína Břene připomínala výjev Klubíčka a spol. ze *Snu noci Svatojanské*. Jan Novák v roli vrchního podal tak věrohodný výkon, že jsme váhali, zda se vítací projev skutečně neumí naučit nazpaměť. Naposledy se na scéně objevil v roli Žana – služebníka pan Bohuslav Vrabec. Hrál se pětkrát. Bohužel se už nesetkáváme se jménem JUDr. Josefa Stejskala, který dlouhá léta patřil k významným oporám souboru a zaskvěl se v mnoha hlavních rolích, ale působil také jako režisér, a jemuž zřejmě pracovní vytížení znemožnilo účastnit se dále ochotnické práce. Totéž platí i pro PhDr. Otakara Aleše Kuklu, který se odstěhoval do Prahy. Jeho historické a filozofické stati v místním tisku dokazovaly trvalou spjatost s Poličkou a s nadhledem pomáhaly formovat a ovlivňovat myšlení čtenářů.



Milada Křenková – kněžna



Muzikanti – Ant. Opršál, Ant. Břeň, J. Pinka (v pozadí J. Feltl)

V tomto roce také končí svou funkci vedoucího Jednotného klubu pracujících Štefan Lastomirský, který ji úspěšně vykonával od roku 1964. Za jeho řízení byly též provedeny některé důležité opravy Tylova domu. V tomto období jsme také v Poličce poprvé uvítali Českou filharmonii, několik představení s herci Národního divadla, a samozřejmě zájezdy oblastních divadel z Pardubic, Hradce Králové, Kolína a dalších.

1970 – nový výbor divadelního kroužku

Zachovala se zpráva o období 1969 až 1971, ve které je nejpodstatnější toto: „Divadelní kroužek při JKP Vysočina byl aktivizován roku 1969, kdy se začalo s nácvikem *Anežky*. Podařilo se zmobilizovat řady ochotníků k další soustavné činnosti. Dne 18. března 1970 byl zvolen výbor v čele s Antonínem Odvárkou, členové výboru Marie Brantová, Antonín Břeň, Stanislav Doubrava, Marie Pazlarová, Josef Pinka, Ladislav Vrabec, Václav Zámečník. Dramaturgie byla svěřena Josefu Dvořákovi. Členové kroužku se přihlásili do nově vzniklého Českého svazu divadelních ochotníků. Kroužek začal pravidelně žít, a to nejen nácvikem představení, ale i schůzovou činností. V roce 1971 bylo 8 výborových a 5 členských schůzí. Kroužek měl 47 registrovaných členů.“

Rok 1971 začíná 31. ledna Zimním karnevalem JKP a v březnu uvádí Alois Mrňák zdařilou detektivku J. de La Forterieho *Výslech po italsku*, v hlavní roli s Ladislavem Vrabcem. Stanislav Tamele uvádí Gogolovu *Ženitbu*, která se hrála šestkrát, z toho jednou v Bystrém. Nevěstu Agatu hrála B. Doubravová, její divadelní tetu Františka Soudná, dohazovačku Marie Pazlarová, Podkolesina Karel Dudek, jeho přítele Antonín Odvárka, exekutora Pavel Špatenka a v dalších rolích se objevili Václav Zámečník, Oldřich Švec, Antonín Opršál, Josef Pinka a Marie Brantová. Šlo o to předvést veřejnosti hru, kde autor vynáší soud nad hloupostí, neschopností, prázdnotou a předsudky s chápavým úsměvem a hlubokou lidskou účastí.

Ze stejné kategorie je Molièrův *Tartuffe*. Tato hra kladla velké požadavky na kostýmy a rekvizity; vstříc nám vyšlo ochotně krajské divadlo v Hradci Králové, jež vše, co jsme chtěli, zapůjčilo zdarma a navíc jsme si vše potřebné v jejich garderobiéře a rekvizitárně mohli vybrat sami. Veršovaná hra se hrála v překladu Fr. Vrby. Úpravu textu provedl Stanislav Tamele, režii měl Ladislav Vrabec. Nacvičovalo se poměrně dlouho, vzniklo však představení, jichž nebylo na poličské scéně mnoho. Nejen vynikající *Tartuffe* Ladislava Vrabce, ale i další role



Tartuffe – Zd. Pávková, Ladislav Vrabec

uchvátily diváky. Zdeňka Pávková přesně odstupňovala měnící se vztah k úlisnému Tartuffovi, zrovna tak, jak stále hlouběji upadal do jeho moci Orgon v podání Antonína Odvárky. Charakterní postava Kleanta v lidském projevu Stanislava Tameleho dělá kontrapunkt tragédii, která se nad Orgonovou domácností vznáší. Nad tím však jako z jiného světa vládne neodolatelnou vyřídilkou Dorina, nejlepší role Milady Křenkové. Vzpomínám, jak jsme přesně načasovávali scénu, kdy všichni na jevišti na dlouhou chvíli zůstanou bez slova a pohybu, a pak se nedůvěřivě a jak ze zlého snu pomalu probírají k novému životu po ujištění královského zmocněnce, že Tartuffe bude po zásluze potrestán a majetek vrácen Orgonovi. Orgonovu matku hrála Vlasta Odvářková, mileneckou dvojici Jaromír Feltl a Jaroslava Antlová v alternaci s Ž. Novou. Přiznám, že jsem chodil ze šatny a při každé inscenaci znovu vychutnával Antonína Odvárku v jeho dialogu s Ladislavem Vrabcem a zrovna tak scénu, kdy Tartuffe svádí Elmíru a Orgon je schován za ubrusem pod stolem. Představení mělo zasloužený úspěch a jeli jsme s ním v obnovené premiéře v roce 1972 do Svitav a Týniště nad Orlicí. Scénickou hudbu vybrala Jana Janečková a o výpravu se postaral Zdeněk Trnka.

V roce 1973 zemřel ve věku 49 let PhMr. Karel Dudek, se kterým se jménem poličských ochotníků rozloučil Antonín Odvárka. Karel Dudek byl osobností nejen divadelní. Svou přítomností dával každé společnosti jiskru a pohodu.

Divadelní život se však nezastavil – Antonín Odvárka měl hlavní roli Karla IV. v *Noci na Karlštejně*, kterou režíroval Josef Dvořák, Elišku hrála Dana Zámečnicková, vévodu bavorského Stanislav Doubrava, Petra, krále cyperského Pavel Špatenka, Arnošta z Pardubic Oldřich Švec, Ješka Josef Kovář, Alenu Marie Pazlarová a Peška Václav Zámečník. Hra byla pojata střízlivě a bez velkých efektů, provázena hudbou, přiléhavě vybranou J. Janečkovou.

Počátkem roku 1974 uvedl Alois Mrňák komedii o dvou dílech *Milostné dostaveníčko* s výpravou Zdeňka Trnky. Herce líčil Oldřich Švec. Hra byla uvedena v předplatném a líbila se. Hráli: Jaroslava Maršálková, Stanislav Doubrava, Jan Matouš, Marie Fajmonová, Ladislav Vrabec, Růžena Uhliaríková, Jaroslava Stodolová, Alois Mrňák.

Prof. Tamele připravil na listopad 1974 se studenty gymnázia pod hlavičkou Mládežnického souboru JKP Vysočina hudební komedii *Tři pomeranče* sovětských autorů Masse, Červinského a Rajkina. Hru upravil Miroslav Horníček, hudbu napsali Jiří Bauer a Vlastimil Hála. Mága Celia hrál Ladislav Vrabec, další role studenti. Hra se líbila a byla též uvedena ve Svitavách.

V polovině sedmdesátých let se stal v Československu Hradec Králové se svým divadlem hlavním městem muzikálu. Dne 7. května 1975 přijelo do Poličky s muzikálově pojatou Jiráskovou *Filosofskou historií*. Hra měla švih a spád a obecenstvo se bavilo. Na samý závěr pro finálovou píseň vymyslel režisér, že protago-

nisté hry, stojící v první řadě, udělají krok kupředu a zopakují refrén. Na vteřinu přesně, kdy tak učinili, spadla z několika metrů těžká ocelová konstrukce – barikáda – a dopadla pár centimetrů za stojící herce. Šok z toho, co mohla tato gilotina udělat, se dostavil až v šatně a samozřejmě zapůsobil i na vedení JKP, které mělo nyní hmatatelný důkaz, že v divadle je nutno provést zásadní opravy.

Po této události byla ještě sehrána dvě představení: Drdova reminiscence na pražské květnové povstání *Jsou živi, zpívají* v režii L. Vrabce – k 30. výročí konce 2. světové války – a Ilona Hrdinová se žáky I. ZDŠ uvedla Ladovy *Pohádky naruby*, kde si zahrály a zazpívaly pod jejím režijním vedením, tak, jak to uměla snad jen ona, desítky dětí. Hry uváděné v předplatném se dohrály.

Píše se rok 1976. Před nabitým sálem má 26. února koncert tehdy mladý a všemi obdivovaný houslista Václav Hudeček. V dubnu zemřel významný poličský ochotník Václav Maruška. Spolupracoval též s ředitelem JKP Viktorem Witzem.

V průběhu roku už byly zahájeny práce na rekonstrukci velkého sálu Tylova domu. V červnovém čísle *Poličského zpravodaje* z roku 1977 uveřejnil ředitel JKP Josef Kolář zprávu o havarijním stavu Tylova domu a o všech akcích, které byly podniknuty, aby byla co nejdříve zahájena rekonstrukce divadla. Kromě Josefa Koláře se úspěšně angažovalo vedení tehdejšího závodu ADAST a podařilo se získat Divadelní službu z Újezda u Brna, která ovšem měla tehdy také závazek při rekonstrukci Národního divadla. Urychleně byla dokončena projektová dokumentace s odhadovanými náklady 2,5 milionu korun, v nichž byla zahrnuta nová jevištní technologie, elektroinstalace, výměna podlah, obklady, nová osvětlovací kabina, nová sedadla a vylepšení akustiky s tím, že práce by měly být dokončeny k roku 1979, roku významnému nejen pro Tylův dům, ale i pro ochotníky.

O rok dříve, než se počítalo, v květnu roku 1978, bylo po velké rekonstrukci Tylovo divadlo otevřeno. 14. dubna se v tehdejší Starohradské restauraci konala členská schůze divadelních ochotníků, na které bylo přítomno 27 členů. Slova se ujal Josef Kolář, ředitel JKP, a podal zprávu o výstavbě a rekonstrukci jeviště a velkého sálu divadla a vyzdvihl práci Divadelní služby Brno. Dalším bodem byla volba nového výboru a zvoleni byli: Antonín Odvárka – předseda, Jan Matouš – jednatel, Josef Dvořák – kronikář, Stanislav Tamele – práce s mládeží, Zdeněk Trnka – výtvarník, Adolf Klein a Václav Zámečník – dramaturgové, Ladislav Vrabec – vedoucí režisérů, Ilona Hrdinová – režisérka, Dagmar Beitlová – členka.

Schůze se konala v radostné atmosféře. Antonín Odvárka vyzvedl zásluhy a obětavost ředitele JKP Josefa Koláře, přednesl zprávu o činnosti spolku s výhledem další činnosti a Josef Dvořák přiblížil zejména mladším členům historii starého divadla v Poličce. Na závěr bylo oznámeno datum otevření divadla: 5. května slavnostním koncertem Litomyšlského symfonického orchestru JKP a 6. května operetou *Perly panny Serafínky*. 17. května byl v rámci Pražského jara uskutečněn koncert Státního komorního orchestru

ze Žiliny, na kterém byla uvedena *Sinfonietta La Jolla* Bohuslava Martinů. Ochotnický život se začal dostávat do normálních kolejí.

Na členské schůzi 14. září 1978, které se zúčastnilo 45 členů, byla podána informace o přípravách na příští divadelní sezonu. Koncem dubna byla uspořádána přehlídka dětských divadelních souborů, kde ZDŠ vystoupila s *Tajemným hradem Svojanov* od Bohuslava Březovského s hudbou Františka Šauera. Třída uměleckého přednesu gymnázia za spolupráce ochotníků v režii Stanislava Tameleho uvedla představení M. Macourka *Jedničky má papoušek*. Hráli studenti L. Macháčová, L. Čípa, J. Šnajder, J. Beitzl, L. Přiklopil, P. Joneš, J. Petržálek, J. Balcerová, J. Krejčová, J. Janoušková, M. Krejčí, R. Hošková, N. Ptáčková, J. Peterková a Petr Erbes, který zůstal věrný polišskému divadlu do současnosti. Hudební spolupráce byla svěřena Janě Janečkové a výprava Zdeňku Trnkovi.

Ochotnický Spolek uvedl na závěr roku *Tvrdohlavou ženu* od J. K. Tyla. Režie Ladislav Vrabec, scéna Zdeněk Trnka, zvukové efekty Jana Janečková. V této národní báčorce, která se hrála v Poličce a Bystrém (celkem pětkrát), se vedle osvědčených ochotníků již zabydluje nová generace, a tak se vedle Ant. Odvárky v roli Hrdopýška, Zdeny Pávkové – Barbory Jahelkové, Oldřicha Švece – Ezechiela, Josefa Kováře – Loukoty, Jana Nováka – Řešety, Zdenka Kodeše – Javůrka, Ladislava Vrabce – Kohoutka, Stanislava Tameleho – správce objevují Jan Matouš – Kuba, Bohumil Chvála – Nožejček, Karel Pávek ml. – školní mládenec, Petr Erbes – Vašek, Pavel Špatenka – Zlatohlav, Dana Svobodová (Junková) – Madlenka. Ti vytvořili nový posílený soubor, plný elánu věnovat se nejen hraní, ale i udělat pořádek v inventáři sloužícím ochotníkům. Podle zápisů ze schůzí se uvažovalo dokonce o probírce kulís a jejich opravě, inventarizaci prořídlého a zpusťšeného rekvizitního fundusu a garderoby. Bohužel zůstalo jen u chuti...

V roce 1979 byl také zahájen divadelní abonentní cyklus. Ten byl úplně vyprodán. Na repertoáru byla opereta *Krásná Helena* divadla DVÚ Hradec Králové, *Strakonický dudák* VČD Pardubice, *Osudný večer* s herci Národního divadla (Blanka Bohdanová, Josef Kemr, Petr Kostka a další), *Sluha dvou pánů* Krajského divadla v Kolíně, *Ať žije královna* VČD Pardubice. Kromě toho to bylo ještě mnoho dalších atraktivních podniků, z nichž uvádím alespoň *My dva a čas* s Ivetou Simonovou, Milanem Chladilem, Rudolfem Cortézem a Karlem Hálou a *Večer operních árií* s Václavem Příbylem, Magdalénou Blahušiakovou a Richardem Novákem.

1979 – Jubileum 160 let zahájení ochotnické činnosti v roce 1819

Toto výročí mělo být občanům připomenuto vzpomínkovými články v regionálním tisku, tehdejším *Novém Svitavsku* a *Poličském zpravodaji*. Byl jsem pověřen uspořádáním výstavy fotografií v přílehlých prostorách divadla. Ochotníci byli požádáni, aby dali k dispozici svou fotodokumentaci, té se však sešlo minimálně, a tak jsem se vypravil do muzea, kam byl předán archiv divadla. Dalo velkou práci přesvědčit tehdejšího ředitele muzea, aby umožnil do archivu nahlédnout, protože původně nechtěl vůbec připustit pořízení jakékoliv dokumentace. Nakonec jsem přece jen uspěl a pořídil reprofota snímků, jež jsou dnes už jenom v muzeu, a totéž jsem udělal ze zapůjčených alb a plakátů. Ta byla základem výstavy zhruba dvou set fotografií formátu 13×18 cm. S Josefem Dvořákem jsme 31. srpna uspořádali v malém sále přednášku s projekcí diapozitivů o činnosti ochotníků, zaměřenou především na období stavění divadelní budovy a práci jednotlivých činovníků tehdejšího představenstva pro výstavbu divadla.

Pro tento jubilejní rok se původně počítalo s *Anežkou*, ale ta nebyla z ideologických důvodů povolena, a tak se začalo s nácvikem *Lucerny*, jež byla také uvedena při otevření Tylova domu v roce 1929. Režii



Ant. Odvárka, R. Tomanová, Lad. Vrabec



Režiséři Lad. Vrabec, Jos. Dvořák, St. Tamele

měla trojice Stanislav Tamele, Ladislav Vrabec a Josef Dvořák, který tak uprostřed svých divadelních přátel oslavil své sedmdesáté narozeniny.

Režiséři do rolí obsadili Růženu Tomanovou a Danu Svobodovou (Junkovou), které se střídaly jako kněžny, dvořana si opět zahrál Antonín Odvárka, vrchního hrál Ladislav Vrabec, mlynáře Bohumil Chvála, jeho bábu v poslední své roli Vilma Kristlová, Zajíčka Karel Pávek mladší, Haničku A. Pánová a J. Kaplanová, Brahu Stanislav Tamele, trojici muzikantů Jiří Horák, Jan Matouš a Oldřich Švec. Nikdo jsme tehdy netušili, že to je poslední role našeho divadelního přítele. Kláskovou hrála různě a opravdově Zdena Pávková, vodníky Pavel Špatenka a Václav Zámečník, komornou Marie Netolická, příslušnice „staré gardy“, která přes své zkušenosti měla před svým vystoupením vždy velikou trému a každého ujišťovala, že určitě něco zkazí, což se však nikdy nestalo. Dále pak hráli Alois Mrňák, Jan Novák, Zdeněk Trnka, Jan Šnajder, Ivana Vrabcová a Adolf Klein. Zkoušky probíhaly v příjemné atmosféře a v dobré náladě. Představení se hrálo v klasických kulisách a zřejmě na dlouhá léta si naposledy „zahrála“ i speciální lípa vytvořená pro Lucernu už v roce 1906. *Lucerna* byla uvedena v předvánočním čase a je po *Anežce* nejvíce uváděnou hrou poličskými ochotníky (roku 1901 jedenkrát, 1929 čtyřikrát, 1939 dvakrát, 1947 třikrát, 1970 sedmkrát a 1979 šestkrát). Byla přijata velice dobře a nepotvrdilo se staré divadelnické úsloví, že když se baví herci, obecenstvo pláče.

V roce 1980 byla v Poličce uspořádána okresní divadelní přehlídka dětských souborů. Hru L. N. Tolstého *Tajemství zlatého klíčku* uvedla I. ZDŠ ve spolupráci s ochotníky. Účinkovalo 150 dětí a režírovala I. Hrdinová. Hudební stránky a nácvičku písní a skladeb se ujala učitelka M. Trojáková, která v tomto období vytvořila z žáků výborné pěvecké těleso. Soubor gymnázia a JKP se představil s hrou Oty Šafránka *Krejčovská pohádka*. Divadlo pak zaplňovali diváci při pravidelném abonentním cyklu a při zájezdových představeních. V tomto roce také získal doktorát Josef Dvořák za práci o poličském ochotnickém divadle do roku 1951. K výročí narození Bohuslava Martinů byl 5. prosince uspořádán koncert Vachova sboru moravských učitelek, 6. prosince byly uvedeny v provedení Opery Státního divadla v Brně Bohuslava Martinů *Řecké pašije* a den následující se konal ve velkém sále koncert České filharmonie a Pražského filharmonického sboru. Hrána byla *Polní mše*, *Romance z pampelišek* a *IV. symfonie* Bohuslava Martinů. Slavnostně byla též otevřena výstava Bohuslav Martinů Cesty vedou domů. Takto důstojně byl oslaven Bohuslav Martinů, slavný poličský rodák.

V dubnu 1981 se konala výroční konference JKP, o níž referuje Josef Dvořák v *Poličském zpravodaji*. Jedna jeho věta vystihuje atmosféru těchto let: „Tylův dům za obezřetně řízené činnosti JKP se stal skutečným kulturně-společenským centrem nejen města, ale i okolí.“ Nikdy jsem o tom se svým přítelem Josefem Dvořákem nemluvil, a tak už se nedozvím, zda to podtržení v textu byl nenápadný vykřičník, nebo prosté konstatování stavu věci. Pro velký úspěch byla na okresní přehlídce zopakována hra *Tajemství zlatého klíčku*.

Před koncem školního roku překvapil diváky Stanislav Tamele temperamentním představením moderní pohádky *Kašpárek a loupežníci*, kde si zahrálo i několik dospělých členů ochotnického souboru. Studenti se na jevišti pohybovali suverénně a přirozeně a přenesli dobrou náladu i do řad diváků. V tomto roce zemřeli významní poličští ochotníci Adolf Klimeš, Jan Krupař, Karel Pokorný, Josef Kovář.

A byl to opět Stanislav Tamele, který po roční odmlce celého souboru uvedl v roce 1983 Dykovu hru *Ondřej a drak*. Nejde o pohádku v pravém slova smyslu, ale hra vypovídá o nedobrych lidských vlastnostech, kdy zbabělci, mající možnost skrýt se za oficiálně prohlášené pravdy, jsou ti jediní správní. V této nadčasové hře s prologem a epilogem hráli starostu obce Jan Matouš, kantora Pavel Špatenka, tetičku Řehořovou Gerta Tamelová, Stanislav Tamele si zahrál dědečka, Jiří Fišer Vášu Pazourka a Adolf Klein po dvou *Lucernách* potřetí opět faráře. Dalších osmnáct rolí patřilo studentům. Ve výpravě Zdenka Trnky za scénické hudby, kterou vybraly Jana Janečková a Jitka Bazjuková, se hrálo čtyřikrát před zaplněným hledištěm. Bohužel v tomto roce zemřel jeden z nejobětavějších poličských ochotníků, Oldřich Švec.

Čapkův *Loupežník* je taktéž cyklicky uváděnou hrou poličských ochotníků. V poslední inscenaci, která byla uvedena v únoru 1984, si režisér L. Vrabec zahrál charakterní roli profesora, jeho ženu Gerta Tamelová, ústřední dvojici Mimi R. Hošková a Loupežníka Jiří Fišer. Jak už je u Čapka jistotou, i další role patří nepostradatelně do mozaiky charakterů a děje, takže svůj prostor zde měla v roli služky Fanky Zdena Pávková, R. Tomanová jako zahalená žena, cikánka patřila Janě Janečkové a Šefl Stanislavu Tamelemu. Při generálce, tak jak to má v roli, prosí úpěnlivě a hlavně věrohodně Šefl/Tamele, ať mu někdo pomůže s hřebem kaširovaného, zděného plotu. Zdeněk Trnka, který dělal ke hře výpravu, opravdu přiběhl se štaflemi a chtěl mu pomoci, což ovšem ve hře není. Starosta Antonína Odvárky byl doslova roztomilý. Jeho snaha o „vyšší úroveň“, stále zdůrazňovaná slovem *pardol* místo *pardon*, byla výborně podaným špílcem. Kováře hrál Pavel Špatenka, souseda Alois Mrňák, havíře Jan Matouš a Adolf Klein učitele.



Loupežník



Ondřej a drak

V dalších rolích pak ještě P. Beneda, R. Hromádko, L. Kučera a M. Štěpánek. Hrál se celkem pětkrát, z toho jednou v Bystrém. Při hře jsme si slibovali, že tento soubor je schopen uvést každoročně alespoň jednu hru, ale bohužel to byla na dlouhá léta hra poslední, což se v dějinách ochotnického souboru ještě nestalo. Ale mělo být ještě hůře...

V Tylově domě probíhal pravidelný abonentní cyklus a Poličáci měli možnost vidět výběr našeho i světového repertoáru v podání krajského divadla v Pardubicích, který během několika let uvedl řadu her Voskovce a Wericha s vynikající dvojicí Alexeje Gsöllhofera a Milana Sandhause *Slaměný klobouk*, *Nebe na zemi*, *Baladu z hadrů* a později *Sever proti Jihu*. Mimořádným představením tohoto divadla byl *Přelet nad kukaččím hnízdem*. Hostovalo zde pravidelně také DVÚ z Hradce Králové, vždy s výbornou výpravou a kostýmy. Poličáci však projevovali více sympatií pardubickým, i když ne vždy právem. Znali jsme herce z Kolína, Šumperka i Jihlavy. Často přijížděly zájezdové skupiny pražských divadel či herců Národního divadla. Hostovali zde Marie Vášová, Jana Boušková, Jana Preisová, Nina Jiránková, Jana Tvrzníková, Vladimír Ráž, Josef Kemr, František Filipovský, Soběslav Sejk, Antonín Švehlík, Petr Kostka, Petr Svojtka, Jan Teplý a další. Při nejlepší vůli nemohu ani vyjmenovat všechny herecké hvězdy, které na zdejší scéně vystupovaly. Přijížděla sem i opereta z Teplic v Čechách. Ve velkém i malém sále byly pořádány koncerty vážné hudby a velký sál sloužil pro různé estrádní zájezdy a vystoupením umělců z oblasti populární hudby.

Velkou akcí, jíž se poličští ochotníci zúčastnili, byl hromadný zájezd do rekonstruovaného Národního divadla na představení Čapkovy *Matky*, kterou zorganizoval ONV ve Svitavách v květnu 1984. V jednadvaceti autobusech se představení zúčastnilo přes 800 občanů; dostalo se i na poličské ochotníky. Dívám se do zápisů z výborových schůzí dramatického souboru J. K. Tyl při JKP v Poličce, konané dne 17. 2. 1983, a čtu: „Účast: Odvárka, Vrabec, Matouš, Dvořák, Trnka, Janele, řed. JKP – Kovář. Program: 1. Příprava výroční členské schůze. 2. Zpráva o činnosti – předseda. Další body programu byly projednány po ukončení schůze při cestě domů. Zapsal Matouš Jan.“ A to je všechno...

Poslední předrevoluční hrou byla 12. dubna 1988 inscenace z repertoáru Ypsilonky autora J. Schmidta *Třináct vůní* v režii L. Vrabce. Ypsilonka ovlivnila mnoho souborů a mnozí z těch, kdož v tomto představení tehdy hráli, pak dlouho říkali, že by si rádi tuto hru zopakovali. Bohužel to už nemůže říci Pavel Špatenka ani Stanislav – Slávek Tamele, kteří již nejsou mezi námi. Ve hře hrály Růžena Tomanová, M. Lastomirská a Iveta Trnková, Gigu hrál Karel Pávek ml., Slávečka Jiří Fišer, Julii Ivana Vrabcová, domovnici Anna Kynclová, listonoše Jan Matouš, strýčka Alberta Vít Chadima, kluka pitomého J. Bednář, aj. (to je jméno role) Sejkora, a ještě někdo (to je jméno role) Petr Erbes. Hra byla uvedena pětkrát.

Nová doba

Od Anežky k obnovení činnosti divadelního spolku ochotníků

Výňatek ze zprávy odeslané kronikáři města Poličky:

„Na podzim roku 1990 se zrodil nápad uvést Anežku. Od první čtené zkoušky 19. 10. 1990 do premiéry v měsíci květnu a během následných dvanácti repríz tu byla odvedena tvrdá práce představující celkem 188 hodin věnovaných zkouškám. Nácvik byl plný komplikací, například přesun kina do divadla znamenal pro nás katastrofu. Jevišťe bylo nedostupné, postavení scény nemožné. Při změněných ekonomických podmínkách bylo nemožné sehnat zadarmo lať nebo prkno. Zkoušky byly konány na hranici únosnosti, pokaždé v jiné místnosti, a termín uvedení se nezvykle prodlužoval. Když přišel den premiéry, zjistilo se, že nejsou vylepeny ani plakáty v nejbližším okolí, a tak je do Sádku, Pomezí, Květné a dalších obcí rozváželi členové souboru.“

V květnu a v červnu bylo sehráno dvanáct představení a čtyři další na přelomu října a listopadu 1991.



Ivana Hájková, Bohuslav Chvála

O *Anežce* bylo napsáno již mnohé, o této inscenaci jenom to, že výprava včetně hudby a zadní projekce se opírala o inscenaci z roku 1969. Všichni účinkující se přes problémy s časem ke zkouškám dostavovali a konečný výsledek byl podle ohlasu diváků až překvapivě dobrý.

„Anežka – inscenace v roce 1991 (přepis divadelního programu)

<i>Autor:</i>	<i>František Zákrejs</i>
<i>Režie:</i>	<i>Ing. Ladislav Vrabec</i>
<i>Výprava:</i>	<i>PaedDr. Zdeněk Trnka</i>
<i>Scénická hudba:</i>	<i>Dr. František Šauer</i>
<i>Světla:</i>	<i>Josef Nykl</i>
<i>Zvuky:</i>	<i>Karel Müller</i>
<i>Text sledují:</i>	<i>Ing. Slávka Kleinová a Truda Petrášová</i>
<i>Inspice:</i>	<i>Petr Erbes a Melanie Kotvová</i>

Osoby a obsazení:

<i>Alžběta Venturová, měštká</i>	<i>Zdena Pávková</i>
<i>Anežka, její dcera</i>	<i>Ivana Hájková</i>
<i>Markéta Šlerková, měštká</i>	<i>Růžena Tomanová</i>
<i>Bedřich, její syn</i>	<i>Josef Bednář</i>
<i>Vojnar, truhlářský mistr</i>	<i>Jiří Horák</i>
<i>Koukal, fortnýř</i>	<i>Miloš Chládek</i>
<i>Smělý, konšel</i>	<i>Ladislav Vrabec</i>
<i>Pečenovský, konšel</i>	<i>Bohuslav Chvála</i>
<i>Beneš, sloužící v domě Pečenovského</i>	<i>Jaromír Běhoun</i>
<i>Anna, sloužící v domě Pečenovského</i>	<i>Melanie Kotvová</i>
<i>Jařina, tulák</i>	<i>Jarmil Feltl</i>
<i>Josef, mladý tulák</i>	<i>Jiří Fišer</i>
<i>Tichý, purkmistr</i>	<i>Antonín Odvárka</i>
<i>Černohorský, konšel</i>	<i>Ing. Karel Pávek</i>
<i>Svoboda, konšel</i>	<i>Eduard Zrůst</i>
<i>Jeřábek, konšel</i>	<i>Petr Erbes</i>
<i>Hledík, konšel</i>	<i>Miloslav Zezula</i>
<i>Záruba, konšel</i>	<i>Jiří Votava</i>

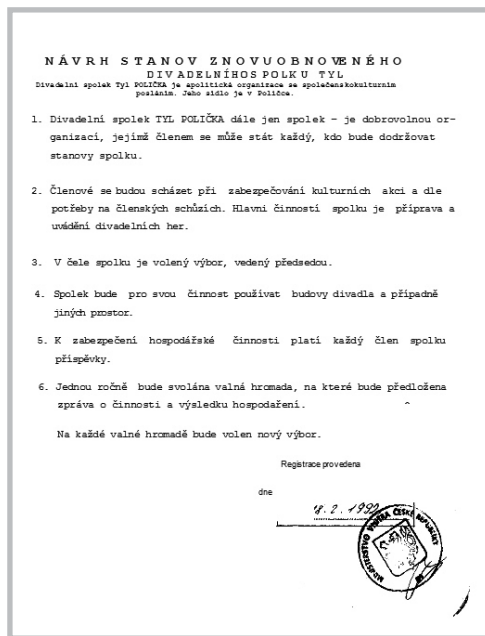
Rosálie Černohorská
Kylar, městský syndik
Michálek, hospodský
Tměj, kostelník
Děkan Hron z Lichtenberga
Neubauer, královský rychtář
Posel
Soudní sluha
Kat
Žoldnéři
Měšťané

Milada Křenková
Jaroslav Prax
Jiří Krajiček
Adolf Klein
Jan Matouš
Zdeněk Kodeš
Václav Jílek
Václav Řádek
Petr Erbes
Petr Červený, Robert Křenek, Stanislav Kotas
Alena Kynclová, Jiřina Zezulová, Jiří Křenek,
Magdalena Drahošová, Lucie Šafářová

Výtěžek jednoho představení byl věnován na nákup ultrazvuku pro nemocnici v Poličce.“

Anežku hrála citlivě Ivana Hájková, její matku Zdena Pávková – z každého jejího slova a gesta byla vidět vyzrálost hereckého projevu. Totéž však také platí o Miladě Křenkové, která si po poslední roli *Anežky* zahrála protivnou Rosálii Černohorskou. Nikdo tehdy netušil, že purkmistr Antonína Odvárky bude jeho poslední rolí. Konšel Smělý Ladislava Vrabce a Vornaj Jiřího Horáka byli v rukách zkušených herců. Jarmil Feltl vyměnil Bedřicha za tuláka Jařinu.

Anežka přivedla na jeviště velké množství účinkujících, některých, kteří již působili dříve, ale hlavně mnoho mladších. Během této rok trvající spolupráce se utvořil kolektiv, který vědomě navazoval na tradice poličských ochotníků, zaštiťujících se jménem Tyl. Nastal čas dát ochotníkům opět právní statut. Po několika neformálních schůzkách přišla doba svolat všechny potenciální zájemce k ustavující schůzi nového ochotnického spolku.



Návrh stanov

Ještě před obnovenou listopadovou premiérou *Anežky* jsme se v říjnu sešli v restauraci Pivovar a byl dán návrh znovu obnovit činnost divadelního spolku Tyl.

10. prosince 1991 byla svolána ustavující schůze, kterou zahájil Ladislav Vrabec. Pak se diskutovalo o formě a postavení, jaké by měl spolek mít, až nakonec bylo dohodnuto, že vznikne DIVADELNÍ SPOLEK TYL. Proběhly volby a do čela budoucího spolku byl zvolen Petr Erbes, jednatelem Jan Matouš, pokladníkem Karel Pávek, dramaturgem Adolf Klein, vedoucím souboru režisérů Ladislav Vrabec. Z pověření přítomných členů jsme urychleně připravili návrh stanov a ten zaslali na Ministerstvo vnitra České republiky.

Registrace byla provedena dne 18. 2. 1992 pod číslem VSC/1-10207/92-R. Zdálo se, že se zabývá lepší časy, ale velmi brzy jsme poznali, že musíme vzít na vědomí realitu, která je jiná než před šedesáti, sedmdesáti lety.

V tomto období opustilo navždy ochotnický spolek několik významných osobností. V roce 1990 zemřel při sjezdu šedesátníků studenty milovaný profesor Stanislav Tamele. Několik vteřin před smrtí hleděl na své milované Bystré z Nedvěžského kopce. Režíroval a vytvořil mnoho hezkých rolí. Do postavy vodníka Ivana vložil jímavé vyznání života, a tak mi také zůstane ve vzpomínkách.

Vzpomínku na něj napsal do *Jitřenky* jeho kolega a přítel Bedřich Půža. Do *Svitavska* napsal svou vzpomínku Antonín Odvárka:

„V sobotu 8. září zemřel náhle a zcela nečekaně Stanislav Tamele, profesor gymnázia v Poličce. Narodil se 20. 7. 1930 v Poličce jako syn řídícího učitele. Věren rodinné tradici nejenže svědomitě plnil poslání pedagoga, ale věnoval se obětavě činnosti kulturní. V Jednotném klubu pracujících Vysočina vrhá se jako



Josef Dvořák



Stanislav Tamele, Antonín Odvárka

člen výboru v r. 1969 do aktivizace ochabující činnosti ochotnického spolku. Bojuje o kvalitní dramaturgii, upravuje texty a zaměřuje úsilí k získávání divadelního dorostu a uměnímilovné mládeže.

Zvláště cenná byla jeho každoroční snaha o uvedení studentského divadelního představení.

V pauzách úspěšných režii vytváří škálu charakterních rolí na jevišti, namátkou vzpomeňme Kleanta v Tartuffovi, správce Vydřidušku v Tvrdohlavé ženě, sekerníka Brahu a později vodníka Ivana v Lucerně, nezapomenutelného Šefla v Loupežníku a dědečka ve Třinácti vůních, kde účinkoval naposledy...

Ve výčtu jeho ušlechtilých snah nelze zapomenout na jeho působení v místní romantické truchlohře Anežka. Neví se, jak hra přišla k té cti, ale pověřiví soudruzi o ní tvrdili, že vždy, když se objeví na jevišti, ocitne se strana v krizi. Tak se nesměla uvádět. Jakmile však v osmašedesátém jenom trochu povolila pouta na rukou, dali se ochotníci do boje za prosazení Anežky pod záminkou jubilea 100 let od premiéry a 150 let od zahájení organizované ochotnické činnosti. S. Tamele měl na realizaci lví podíl.

Kéž jeho stopa v kulturní kronice města nikdy nezapadne!“

Nestor poličských divadelníků, který miloval divadlo, PhDr. Josef Dvořák, zemřel 6. května 1992 ve věku 83 let. Divadelní prkna ho přitáhla na celý život. I při svém působení na české střední škole ve Vídni se divadlu věnoval, a když za protektorátu přišel do Poličky, stal se jedním z hybatelů ochotnického spolku. Často vystupoval v různých rolích, ale především se věnoval režii. Po válce jako profesor a pak ředitel gymnázia inscenoval představení, do kterých zapojoval pravidelně své studenty. Věnoval se i historii ochotnického divadla v Poličce a za práci o ní mu byl udělen doktorát.

Po delší nemoci zemřel 22. června 1994 v 72 letech MUDr. Antonín Odvárka, duše divadla od let čtyřicátých. Byl neodolatelným vypravěčem, duší každé společnosti, jeho láska k divadlu se projevovala i vlastní dramatickou tvorbou. Později byly jeho povídky s mimořádným úspěchem dramatizovány v televizních bakalářských příbězích. V sedmdesátých letech byl předsedou spolku a rozšířil jeho činnost o večery poezie i divadelní plesy, které se staly ve své době tradicí. Patřil k neúnavným ochotníkům, kteří dokážou zapálit svým charismatem všechny kolem sebe.

Josef Dvořák byl vzpomenut při slavnostní schůzi 29. prosince 1999, tedy přesně 180 let poté, co bylo sehráno v Poličce první ochotnické představení. Adolf Klein připomněl tuto historii Spolku a hovořil také o velké osobnosti Josefa Dvořáka. Vzpomínku na něj zakončil úryvkem z článku Otakara A. Kukly uveřejněného v Jitřence:

„Přiměl aspoň nás, kteří jsme už natrvalo podlehlí pokušení útěch imaginace, abychom se pod jeho kouzelným proutkem mnohokrát převtělovali v hrdiny, rytíře, žebráky, učence, řemeslníky, tuláky i kněze, v lidi laskavé, dobré a krásné, stejně jako v podlé intrikány, vrahy nebo zbabělce. V divadle, které nám bylo v jistém smyslu psychodramatem, poznával každý z aktérů bezděčně složitost a záludnost labyrintu

své vlastní duše: tím vším, co jsme hráli, postavami kladnými i zápornými, přímočarými i lstivými jsme také sami v sobě byli i nebyli. Vžívající se do svých postav a do pohnutek jejich velice rozmanitých činů lépe a hlouběji jsme začali chápat všechna ta podivná úskalí života, vzestupy i pády, odhodlání a slabosti. Divadlo nás naučilo vcítovat se do osudů mnohých a dalo nám pochopit, že nikdo z nás nemá právo hodit po komkoliv kamenem...”

Tyto Šrámkovy verše na jednom z abiturientských večírků přednášel jejich profesor ‚Pepíček‘ Josef Dvořák svým studentům:

*Když kvete vřes, tu víme,
že v číši už jen zbývá poslední jiskra.
Dopíjím
a přes rameno se nám dívá
stín.*

*Pak zmodrá les a večer sivý
do stydnoucích luk mlhy valí:
tu ironicky starostlivý
nám ramena svým pláštěm halí
stín...*

Musím se vrátit ještě k jedné důležité věci. Divadelní spolek Tyl oficiálně existoval od února 1992, ale bylo nutno ještě dorešit otázky majetkové. Tylův dům (dále jen TD) vybudovalo Družstvo pro postavení divadla a událostmi padesátých let připadla budova Tylova domu městu Polička.

Když se uzavírala po znovuobnovení Divadelního spolku Tyl první nájemní smlouva mezi Divadelním spolkem Tyl a Městem Poličkou, bylo to už v čase střízlivého uvažování a reálného pohledu na situaci kolem Tylova domu. V prvním nadšení v roce 1990 se velká většina členů domnívala, že nastal čas ucházet se znovu o navrácení TD do vlastnictví spolku. To, co bylo reálné v roce 1929, nebylo realizovatelné v novodobých podmínkách. Stačí připomenout jen změny cenových relací práce a materiálu, aby bylo jasné, že na znovuvlastnictví nemůžeme ani pomýšlet. Hlavním obsahem smlouvy bylo stvrzení o možnosti používat prostory TD ke zkouškám a divadelním produkcím a využívat potřebné prostory jako garderobu apod. Předběžně se uvažovalo o využití zadních prostor divadelní budovy.

Čas na formulaci a podepsání nové smlouvy ještě nenastal.

K divadelní činnosti

Procházím zápisy ze schůzí spolku od ledna 1992 a zjišťuji, že se zabývají především záležitostmi administrativními. Ochotníci volali po nácviku nějaké hry, kde by si mohlo zahrát více lidí najednou. Byl vybrán Jiráskův *Otec*, který se na poličské ochotnické scéně dával už v roce 1907, 1921 a pak v roce 1952. Hra byla rozmnožena, obsazení dohodnuto a rozběhly se zkoušky. V téže době nacvičoval jako svůj režijní debut

Jiří Fišer konverzační detektivku *Paní Pipperová*. Zdálo se, že spolek nabírá dech, ale jen zdálo. Pro trvalou neúčast protagonisty hry v *Otci* byl nácvik v červnu 1993 zastaven, s tím, že se Ladislav Vrabec soustředí na dokončení inscenace *Paní Pipperové*. Hra byla těsně před dokončením, k její realizaci však nedošlo.

V roce 1998 se pokusil Jiří Čtrnáct nacvičit Diderotova *Jakuba fatalistu a jeho pána* v úpravě Milana Kundery, ale po zhruba deseti zkouškách vše bohužel skončilo.

Zápis z jedné schůze líčí též procházku ochotnickou garderobou a pohled do kulisárny. Ten byl tristní, stačí uvést, že umělecky významný kříž, vytvořený před desetiletími pro *Anežku*, byl silně poškozen.

Na období let devadesátých se však nemůžeme dívat dnešními očima. Lidé prožívali nové situace, každému občanu byla vrácena jeho samostatnost, což byl pro každého pocit opojný. Spolu s touto skutečností se vrátila nutnost umět se postarat sám o sebe, což nebylo především pro generaci starších vždy jednoduché. Nastal čas radostně vítaných restitucí. Navrácený majetek, obchody, živnosti, polnosti bylo nutno nejen prostě spravovat, ale vést ekonomicky. Cílem podnikání je prosperita, ale ta vyžaduje neustálé snažení, píli, přináší starosti. Tato nová skutečnost znamenala pro mnoho ochotníků stav plného časového vytížení. Nebyly myšlenky sejít se a něco nacvičit. Nerealizované inscenace *Otce* a *Paní Piperové* mluví za vše, byl to obraz výše popsáného stavu.

Předseda Spolku Petr Erbes seznámil na jedné schůzi členy s tím, že vzniklo autorské generační divadlo POPRASKD, které se hlásí ke všemu, co bylo za všechna ta léta v Poličce pro divadlo vykonáno.

POPRASKD – nový pohled

Mladí ochotníci se pod křídly předsedy spolku Petra Erbese stali zapálenými herci jeho autorského divadla a někteří pak členy Divadelního spolku Tyl. Vznikla kočovná společnost POPRASKD. Jejími členy jsou převážně poličtí rodáci, jejichž část trvale nebo přechodně žije v hlavním městě, proto Poličsko-pražská skupina divadelníků.

Mladí herci se s nadšením zapojují nejen do hraní, ale také do příprav a uskutečňování jednotlivých inscenací. Kočovníci se těší, až vyrazí po vzoru svých dávných předchůdců po vesnicích blízké Vysočiny. Slouží jim k tomu žebříňák, naložený potřebnými rekvizitami a tažený kočovníky. Jejich postupná proslulost, pochopitelně v první řadě ověřená jejich úspěšností, vedla k tomu, že jsou zváni i do divadel kamenných.

Autor Petr Erbes má široký záběr: od první hry čerpající z východních dalek až po nám blízkou Vysočinu. Co je však opakujícím se životodárným motivem? Přirozený pohled na lidi, pochopení pro jejich chytrost, mnohdy stříženou mazaností. Jestliže v pohádkách vítězí dobro nad zlem, zde dobro i zlo jsou popsány s nadhledem a mladí herci dokážou tyto dvě platformy převést do sympatické, ale kupodivu věrohodné nadsázky. Každou hru provázejí zpěvy a hudba, mnohdy přímo korunující představení.

Mladíci v POPRASKDu se naštěstí nemuseli starat o podnikání, a tak jim zbýval čas na hraní, jemuž se rádi věnovali. Uvádím chronologicky představení, s nimiž cestovali nejen po Čechách, ale účinkovali i v cizině: *Hra o Gilgamešovi*, *Voňavá pohádka*, *Karel ze Sádku*, *O zakopaném hrnci* (z pera Jana Jukla), *Zloduch Bob*, *O malém Tomovi* (z pera Jana Jukla), *Dopěruna*, *himlhergot*, *Ilja Muromec*, *Odyseus*, *Jak zabít čerta*, *Voňavá pohádka*.

Uvádím trasy kočování.

1993 Oldříš – Borová – Pustá Rybná – Březiny – Milovy – Svratka – Telecí – Polička

Hra o Gilgamešovi – byla prvním textem Petra Erbese. Inspiraci našel v knize C. W. Cerama *Bohové, hroby a učenci*, pochopitelně v *Eposu o Gilgamešovi*, *Bibli* i v *Petiškových Příbězích, na které svítilo slunce*. Vlastní příběh je doplněn o pasáže, které osvětlí nejen dávnou historii, ale poučí i o klínovém písmu či archeologických objevech.

1994 Hrubá Skála – Sedmihorky – Přepere – Turnov – Malá Skála

Hra o Gilgamešovi

1995 Oldříš – Borová – Pustá Rybná – Březiny – Milovy – Sněžné – Medlov

Voňavá pohádka – Jak se na českou pohádku patří, jejím hrdinou je obyčejný venkovský Honza, který se vydává do světa. Samozřejmě má prosté, dobré srdce. Vystaven všem nástrahám a protivenstvím dokáže si poradit s nástrahami chamtivého otce princezny, zlým kouzelníkem, zlým nápadníkem čarodějníkem, setká se i s chůvou Marfuchou, aby k radosti diváků obstál a dovedl děj do šťastného konce. To vše s písničkami a v rýmech. Závěrečná píseň je moudrá, zrcadlí se v ní postoje a poselství aktérů hry.



Kočovníci



Ilja Muromec

1996 Podél řeky Vltavy v kempech od Českého Krumlova do Zlaté Koruny

Voňavá pohádka, Hra o Gilgamešovi

1997 Sádek – Oldřiš – Borová – Pustá Rybná – Březiny – Křižánky – Milovy

O zakopaném hrnci a Karel ze Sádku – Hry byly inspirovány knihou Miloslava Bureše *Zpívající lípa*. Hru *O zakopaném hrnci* zdramatizoval Jan Jukl, druhou Petr Erbes.

První pojednává o hrnci peněz na faře v Telecím a o tom, jak se ho lstí podařilo získat chudému ševci. V této hře se objevily další nové tváře, jako například Barbora Halamková, Hana Flídrová, Ondra Maděra či Láďa Briol. Zapadli do POPRASKDu, jako by tam byli odjakživa.

Druhá je o popleteném Karlovi, který na co sáhne, to pokazí. Konečně udělá rodičům radost, když zvládne prodat plátno na poličském trhu. Na radu svých rodičů neprodá tomu, kdo smlouvá. Jediný tichý kupec je socha sv. Jana Nepomuckého, která po příslušných peripetiiích odmění Karla za jeho důvěřivost a bezelstnost kupou zlaťáků.

1998 Sádek – Borová – Pustá Rybná – Březiny – Křižánky – Milovy

O malém Tomovi a Konec zloducha Boba – První hra je z pera Jana Jukla a pojednává o chlapci z Divokého západu Tomovi a jeho zvláštním „božím“ daru a o tom, jak s ním naloží. Na Divoký západ je rovněž situován příběh *Konec zloducha Boba*. S Bobem se setkáváme už v mládí, kdy pro něho i pobyt ve škole skýtá divné radovánky a úvahy o využitelnosti kyseliny sírové pro likvidaci lidí. V pubertě ho odmítnutí dívky Merylu vžene na cestu zločinu. Ve hře nechybí vyloupení bank, střelení v salónu, indiáni, ale je tam i čarovný střelec Divokej Bill a pochopitelně také složitá zápletk



Voňavá pohádka



Karel ze Sádku

s koncem zloducha Boba. A k tomu pěkné písničky a závěrečná rekapitulace života skutečného pistolníka Hickocka. Hra byla později hrána spolu se hrou *Bedna s rumem* spřáteleného divadla 100Ka z Olešnice.

1999 Svratouch – Svratka – Milovy – Sněžné – Daňkovice

O malém Tomovi a Konec zloducha Boba

2000 Pustá Kamenice – Svratka – Křižánky – Milovy – Březiny

Dopěruna, himlhergot– Místo anotace předkládám začátek hry.

„Vypravěč: Vážení přátelé, ještě předtím, než začne naše zbrusu nové divadélko, dovolu, abych vás oslovil a provedl jistý malý průzkum. Rozhodli jsme se totiž hru přizpůsobit aktuálnímu stavu diváctva a abychom mohli nastavit některé důležité parametry našeho představení, nezbyvá, než vám položit několik otázek.

1. Zvedněte, prosím, ruku, kdo precizně ovládá starogermánštinu, část hry je totiž psána v této řeči.

2. Dobře, tedy dále běžnou hovorovou němčinu.

3. Kdo ví, co znamená slovo Kračun?

4. Kdo je mladší patnácti let?

5. Zvedněte, prosím, ruku, kdo se počítá za ortodoxního katolíka?

6. Zvedněte, prosím, ruku, kdo máte pohlaví? Tak, děkuji, to je prozatím vše. Za momentík, až se s herci dohodneme, co vám zahrajeme, začneme.

1. obraz – U pátera

Mnich: Fátr prevor, ich drank nach osten.

Vypravěč: Otče převore, rád bych se vydal na pouť na východ do slovanských zemí.

Páter: Ja, gut, gut, gou, Johnny, gou.

Vypravěč: Ano, dobře, dobře, jen běž, synu, jen běž.

Páter: Aber šaltrpake nur ajnc, nur ajnc.

Vypravěč: Ale opatrně, hochu, opatrně.

Mnich: Natýrlich, natýrlich, fátr.

Atd., atd.“

2001 Milovy – Křižánky – Březiny – Pustá Rybná – Borová – Sádek

Dopěruna, himlhergot

2002 Dářko – Herálec – Milovy – Sněžné – Daňkovice – Jimramov (festival Otevřeno)

Konec zloducha Boba, Bedna s rumem

Rekonstrukce Tylova domu

V průběhu roku 2000 se dospělo k názoru, že předchozí opravy Tylova domu nebyly s to zabránit celkovému chátrání budovy. Celé vybavení navíc potřebovalo modernizaci, protože technické zázemí ani hygienické normy už neodpovídaly současným požadavkům. Projektantem byl Petr Šafář. (Neuvádím výběrová řízení a další právní aspekty celé akce.) Současně byla dne 18. ledna 2001 starostou města Poličky jmenována pracovní skupina pro oponenturu dispozičního řešení v projektu Ing. Šafáře *Rekonstrukce Tylova domu* v tomto složení:

Mgr. Vít Češka – starosta

Ing. František Pechanec – autorizovaná osoba ČKAIT

Tomáš Dostál – agentura Woo Doo Agency Polička

Renata Krajčírová – ředitelka ZUŠ B. Martinů

Ing. Adolf Klein – Ochotnický soubor Tyl

Oto Rajman – ředitel KSMP (Kulturní služby města Poličky)

Jan Zálaha – referent OÚR a ŽP

Jiří Hejtmánek – člen ZM

Josef Popelka – člen ZM

MUDr. Stanislav Ševčík – člen ZM

MUDr. Jiří Toman – člen RM

První zápis o projednání projektového řešení stavby *Rekonstrukce Tylova domu v Poličce* ze dne 25. 1. a 30. 1. 2001.

Na schůzce dne 25. 1. 2001 v zasedací místnosti MěÚ Polička předložil projektant Ing. Petr Šafář v pracovním provedení návrh dispozičního řešení jednotlivých podlaží rekonstrukce Tylova domu k projednání koncepčního řešení. Technicky projekt řeší kompletní úpravu všech prostor divadla vč. nových instalačních rozvodů v budově.

Dispozičně projekt pro stavební řízení navrhuje následující místnosti provozu:

„1. PP – z jižní strany přes vstupní prostor zádveří, klub, šatnu návštěvníků, víceúčelový sál, přípravnu a sklad občerstvení klubu, místnost personálu, WC mužů a žen návštěvníků, kancelář s denní místností, šatnu účinkujících s WC pro muže a ženy, kavárnu s vinárnou, sklad a sklep s přípojkou vody. Dále technické zázemí obsahující kotelnu a strojovnu ÚT, měření a regulaci, strojovnu vzduchotechniky, elektro-rozvodnu, rozvodnu nouzového osvětlení, akumulátorovnu a schodiště v jednotlivých rozích budovy.

1. NP – ze severní strany bezbariérový vstup přes zádveří do vestibulu, provozní místnost, kancelář, imobilní WC, pokladny, dvě šatny, přísálí, hlediště velkého sálu s mechanickým zasouváním sedadel, jeviště, WC mužů a žen pro návštěvníky. Provozní zázemí divadla obsahuje šatny sólistů žen, mužů vždy s umývárnou a WC, zadní jeviště, sklad a rozvodnu scénického osvětlení.

2. NP – malý sál, chodby, dvě kanceláře, WC ženy a muži pro návštěvníky, občerstvení s přípravnou a skladem, promítací kabinu, zvukovou a osvětlovací režii, hlediště balkonu s řadovým uspořádáním sedadel, šatnu účinkujících s WC pro ženy a muže, loutkové divadlo, sklad L. D., místnost ukládání rekvizit a schodišťové prostory.“

Dne 30. 1. 2001 si účastníci jednání prohlédli celou budovu divadla včetně půdních prostor stavby. Při následné schůzce bylo schváleno koncepční řešení předloženého projekčního návrhu rekonstrukce Tylova domu v Poličce při zohlednění následujících připomínek a jejich začlenění do projektové dokumentace.

„1. PP – místo navrhované kavárny-vinárny uvažovat se zkušebnou s tím, že budou připraveny pro možné zřízení kavárny vnitřní instalace vody, kanalizace, elektro atp., barový pult v klubu natočit ke kratší straně po celé délce, v klubu zvážit možné umístění a využití mezonetu (části vestavěného podlaží), rozšířit sklad a dílnu výroby kulis na úkor kotelny ÚT v případě, že budou kotle ÚT umístěny nad sebou, zrušit propojení dílny s víceúčelovým sálem

1. NP – zvukově upravit shrnovací stěny mezi hledištěm a přísálím, upravit strmá schodiště mezi hledištěm hlavního sálu a přísálím

2. NP – zaměnit WC muži a WC ženy z důvodů přístupu k občerstvení, přemístit vstupy do WC žen a mužů ze schodišťového prostoru z důvodů odclonění tohoto provozu od balkonu hlavního sálu, zároveň ponechat původní vstupy do bočních křídel, obslužný pult v prostoru občerstvení situovat rovnoběžně s obvodovou stěnou a navrhnout jej co nejděší, na boční balkony umístit křesla šikmo, podle křivky viditelnosti, po konzultaci se specialisty na kongresovou turistiku bude provedena základní připravenost hlavních rozvodních sítí v malém, popř. víceúčelovém sále

Projektant do 7. 2. 2001 zváží možné zpřístupnění půdního prostoru nad malým sálem pro výhledové společenské využití. Do jednání Rady města Poličky předloží kalkulaci cenového navýšení stavby a projektových prací.

Zapsal: Jan Zálaha, ing. Petr Šafář“

Uvádím zápis z prvních pracovních schůzek, protože z nich vyplývá, že o nějakém prostoru, který by mohl sloužit jako *ochotnický divadelní klub* (dále DK), se v něm nic nepraví. Faktem ovšem zůstává, že v prostoru za vraty a v kulisárně, kde jsme jednali, poprvé pronesl předseda Spolku Petr Erbes závažnou připomínku: „že by tato místa mohla sloužit ochotníkům jako víceúčelový klub, kde by se mohli scházet, zkoušet, pořádat přednášky, hudební skupiny by mohly mít svůj prostor ke zkoušení.“ Inženýr Šafář se zamyslel a řekl, že do příští pracovní porady připraví návrh možného řešení. Závěr však byl jasný – s tím projekt nepočítal a peněžní náklady této úpravy nebude možno v tomto období v rozpočtu zvyšovat.

Začaly přípravné práce nutné k započetí rekonstrukce celého Tylova domu. Nedá se vyjmenovat vše, co bylo nutno vykonat. Jen některé mezní situace: v zimě a za sněhu byly vyklizeny staré a nepotřebné kulisy, rozřezaly a dřevo bylo odvezeno. Použitelné kulisy byly přestěhovány do pronajatého skladu Technických služeb. Byla zrušena podlaha v kulisárně (jak lehce se to řekne) a vykopáno a odvezeno nepočítaně koleček zeminy z tohoto prostoru, přičemž byla odhalena studna, která nemálo komplikovala situaci. Bylo nutno připravit cesty pro inženýrské sítě. Měl-li DK sloužit po všech stránkách, bylo nutno ve všech místnostech (zkušebně, schůzovně, hlavním sále a kavárně) vybudovat sociální zázemí.

Rekonstrukce Tylova domu měla stát podle předběžných propočetů Petra Šafáře 32,7 mil. Kč a byla rozvržena do dvou etap. V průběhu roku byl odhad upřesněn na 42 mil. Kč. Dodavatelem stavby se stala po příslušném řízení poličská stavební firma PÁSEK. Do částky 30 mil. Kč byla rekonstrukce pokryta rozpočtem. Financování bylo podle usnesení ZM následující – úvěr + vlastní zdroje (chybějící částka byla vzata z rozpočtu města). A nyní pozor! Do těchto úvah nebylo zahrnuto budování víceúčelového divadelního klubu.

Koncem roku 2001 přijalo zastupitelstvo návrh na III. etapu rekonstrukce. Ta měla být zahájena v listopadu 2002 a dokončena v dubnu 2003. Byl to návrh, jenž ale nebyl součástí usnesení. Etapa byla oceněna cca na 4,8 mil Kč. Situace v té chvíli byla složitá, protože na podzim roku 2002 měly proběhnout volby do ZM. Byla otázka, jak se nové zastupitelstvo zachová.

Člen výboru ochotníků Jiří Toman navrhl, aby se výbor sešel po Novém roce a dohodl, co dál. Jedním z řešení bylo požádat o grant či oslovit nějaké sponzory, a tak získat prostředky a svépomocí prostor zprovoznit. Žádost o grant se minula účinkem, sponzoři se však našli, jak bude později uvedeno.

Ochotníci stejně tak jako poličská veřejnost sledovali nejen rekonstrukci TD, ale komplikace, dá se říci spory, kolem ní. Na stránkách *Jitřenky*, ale i *Poličských novinek* či *Svitavského deníku* se objevovaly informace někdy až protichůdné. Nebyly to jen příspěvky, snažící se dobrat skutečné podstaty, ale i hrátky osobní a politické. Ještě v dubnovém čísle *Poličských novinek* je tomuto tématu věnována více než jedna strana i s prohlášením starosty, ve kterém zdůvodňoval výběr projektanta, cenu díla, zákon o zadávání veřejných

zakázek atd. Situace došla tak daleko, že se hlasovalo i o odvolání starosty Víta Česky, které však neprošlo poměrem hlasů 3:20 z přítomných členů zastupitelstva.

K tomu je nutno dodat: ochotníci velice přáli skutečnosti, že se k rekonstrukci tak zásadního rázu přikročilo, a pochopitelně ještě více je zajímalo, že byla umožněna výstavba víceúčelového klubu. Zjednodušeně se dá také říci, že v tomto okamžiku se cesty Tylova domu a jeho činnosti a cesty ochotníků rozdvojily, jak už vlastně napověděla i nájemní smlouva. Činnost v jedné budově pak byla podmíněna vzájemnou vstřícností a potřebnou spoluprací.

Za této situace vydal v dubnu výbor Divadelního spolku Tyl tiskovou informaci, z níž vyjímám:

„V současnosti má DST zhruba 60 členů, rekrutujících se jednak z klasických ochotníků, dále kočovníků z POPRASKDu, a ze zástupců hudebníků šesti místních kapel. V posledních letech se bohužel nepodařilo z řady důvodů uskutečnit žádné ‚kamenné‘ divadlo (po posledním uvedení Anežky v roce 1991 se sice tři různá představení zkoušela, ale nedozkoušela). Bylo však odehráno více než sto popraskdových představení...“

V těch dnech se začala připravovat *Anežka* – ta se měla uvést u příležitosti znovuotevření Tylova domu, snad v říjnu toho roku. Chystalo se také oblíbené *Rockoupání*, letní divadlo a některé další akce.

Přes všechna dramata, odehrávající se v průběhu rekonstrukce však dílo šlo k zakončení a ředitel Tylova domu Ota Rajman a jeho nejbližší spolupracovník Vít Chadima mohli připravovat ceremoniál slavnostního otevření. Pro ně to bylo zakončení dennodenních starostí a neustálého vyřizování, telefonování, shánění, ladění termínů.

26. října 2002. O slavnostním otevření budovy Tylova domu po rekonstrukci jsem tehdy kromě jiného napsal do *Poličských novinek*, roč. 6, čís. 12:

„Slavnostně naladění hosté, včetně několika poslanců, krajského hejtmána Ing. R. Linka, představitelů svitavského okresu v čele s Ing. V. Olbertem, starosty holandského města Vesterweld pana Anue Mayera a pochopitelně poličských občanů, vyslechli nejdříve fanfáry litomyšlského žesťového kvarteta a pak jsme se prostřednictvím uvádějího Mgr. V. Chadimy přenesli o sto osm roků zpět – citoval doslovný zápis ze schůze poličských divadelníků:

„Ředitel Spolku Antonín Slezák zahájiv schůzi sdělil, že bude nutno v době dohledné pomýšleti na stavbu nového samostatného divadla, neb ku značné úpravě divadla dosavadního, neboť dosavadní nevyhovuje již požadavkům jak moderním, tak bezpečnostním.“

Stačilo přečíst o větu více, aby se všichni dozvěděli a někteří si připomněli, že bylo zřízeno družstvo, které by opatřilo budovu sloužící za divadlo Spolku divadelních ochotníků Tyl v Poličce.“

To však nezaznělo a dodnes to poličští ochotníci chápou nejen jako křivdu, ale také jako nehoráznou ignoranci jejich práce. Vždyť Družstvo pro postavení divadla bylo tvořeno ochotníky!

Dále jsem napsal:

„Jsou mezi námi pamětníci, kteří již v roce 1929 byli přítomni otevření tohoto stánku kultury a není málo těch, jejichž rodiče přispěli na jeho výstavbu, ať už, jak se tehdy říkalo, ‚prací z ochoty‘, nebo peněžními částkami.

Těžko si umím představit, že by takové dílo zvládla skupina nadšenců dnes, a proto z tohoto místa, které není ani slavnostní, ani ověněno významnými činiteli, znovu oznamuji čtenářům: byli to poličští ochotníci, jejichž zásluhou byla postavena budova, která ve svých zdech pak přivítala nepočítatelné stovky umělců našich i světových a v jejichž zdech se odehrálo mnoho pro Poličku událostí důležitých a radostných. Budova sloužila pro akce jak společenské, plesy, taneční a různé soutěže, jako kinosál, ale i pro různé mítinky politické či soutěže. A samozřejmě bude v moderně upravených prostorách sloužit i dále.

Nastal čas symbolického i faktického předání klíčů od dokončeného díla: nalevo stál šéf stavební firmy pan Pavel Pásek a starosta města Mgr. Vít Češka. Uprostřed byli jako vždy neviditelní anonymové, kteří se zasloužili o těžkosti při zahájení a realizaci stavby a vpravo mohli stát kyselí a zhrzení chytráci, kteří věděli, jak by to dělali oni, a kteří sdělovali občanům, že stavební firma postavila krátký jeřáb, který nedosáhne přes celou budovu, že byla špatně spočítaná krytina, sedadla budou nepohodlná a vůbec, že takovou akci si nemůže troufnout projektovat někdo, kdo to nikdy nedělal atd. atd. Ale nestáli tam...

To vše ale bylo v tuto chvíli snad zapomenuto a po pěkných zdavicích a přáních jsme se stali svědky svěcení divadla. Snad by ale v té chvíli zapůsobil více kněžský ornát a jedna dvě příslušné obřadní věty patřící k vysvěcení.

A pak už nastoupil Brněnský komorní orchestr, který tady vždy rádi vidíme a slyšíme. Tentokrát měl s sebou významného hosta – Jiřího Stivína. Jeho umělecká činnost je známá především milovníkům jazzu. Můžeme sledovat jeho dlouhou a úspěchy lemovanou uměleckou dráhu od tandemu Stivín & Dašek a znovu si přečíst chvalozpěvy na jejich vystoupení na festivalu v Lublani v roce 1974, ale hlavně ho znovu poslouchat. Zde jsme ho měli naživo. Přišel, vytáhl zahřátou flétničku z náprsní kapsy a ta se mu pod prsty rozezpívala, jako by se těšila, až ji ruce tohoto virtuóza začnou laskat. Po neuvěřitelných vivaldiovských a virtuózně zahraných pasážích vznášela se pak v druhém přednesu bachovská melodie v sólech a dvojhlasích houslí Jiřího Jahody a příčné flétny Stivínovy, aby nám daly zapomenout na všechny nicotnosti právě líčených peripetií kolem rekonstrukce Tylova doma a přinesly nám poznatek, že nad běžnými lidskými starostmi a nepochopením, ať už chtěným či mimoděčným, nám přináší poznání nikdy nekončících hodnot pravé umění a kultura.

A těm ať toto divadlo slouží a ať je vždy plné dychtivých posluchačů a diváků, kteří budou přicházet nejen za zapomenutím všedních starostí, ale za povznesením, jež mu připravované cykly divadelních představení, koncertů a dalších akcí přinesou.“

V listopadu byla také ještě na oslavu znovuzahájení provozu v budově Tylova domu uvedena tradiční Anežka. Ve zkratce uvádím článek Víta Chadimy z *Jitřenky*, roč. 76, rok 2002, č.12:

„Než se ale konala 30. listopadu slavnostní premiéra, zkoušelo se díky ochotě ředitele DPS i Penzionu Pavla Brandejse v prostorách jídelny.

Zkoušet se začalo již na jaře a herecká skupina zejména po prázdninách rozjela svoji práci naplno. Mezitím už byli ale v plné práci ti, kteří zajišťovali kostýmy, scénu a hudbu pro nové nastudování hry. Téměř se vším byly od počátku problémy, ale zdravý zápal pro věc všechny potíže překonal, a tak se mohla 30. listopadu 2002 v 19.30 hod. uskutečnit slavná premiéra. Dá se dnes bez nadsázky říci, že Anežka je pro Poličku pojem a jedná se v podstatě o divadelní fenomén města, a tak je téměř logické, že o nové nastudování Anežky byl v Poličce a jejím okolí mimořádný zájem. Bylo sehráno celkem pět školních představení a pět představení pro veřejnost.

Nové nastudování mělo po zásluze velký úspěch. Režiséru Ing. Ladislavu Vrabcovi se podařilo celý herecký soubor stmelit a vytvořit z něj kompaktní celek, který jde za svým vytčeným cílem. Nedají se vynášet jednotlivé herecké výkony, neboť všichni zainteresovaní byli velmi dobří a svými výkony prospěli dobré věci. Snad jenom ten, kdo někdy něco podobného dělal, dokáže ocenit to nepředstavitelné množství práce, které muselo být odvedeno při zkouškách. Každý musel odpovídat nejen za celek, ale musel se především postarat sám o sebe, a to včetně kostýmů a rekvizit. Na co jsou u profesionálů celý týmy spolupracovníků, musel poličský ochotnický soubor zvládnout prakticky sám a jak se říká na koleně. Za zmínku stojí i scéna Zd. Trnky, která se tentokrát oprostila od velké pompéznosti, byla mnohdy jen náznaková a celé hře tato jednoduchost prospěla.

Jmenování a pochvalu si zaslouží všichni ti, kdo se na novém nastudování Anežky podíleli.

Anežka – inscenace v roce 2002 (přepis divadelního programu)

<i>Autor:</i>	<i>František Zákrejs</i>
<i>Režie:</i>	<i>Ladislav Vrabec</i>
<i>Výprava:</i>	<i>Zdeněk Trnka</i>
<i>Světla a technika:</i>	<i>Jiří Švec, Marek Opršál, Jiří Čermák</i>
<i>Výběr hudby a zvukové efekty:</i>	<i>Adolf a Petr Klein</i>
<i>Text sledovaly:</i>	<i>Slávka Kleinová, Naděžda Trnková, Lenka Briolová</i>
<i>Inspice:</i>	<i>Petr Erbes</i>
<i>Osoby a obsazení:</i>	
<i>Alžběta Venturová, měšťka</i>	<i>Zdena Pávková</i>

Anežka, její dcera
Markéta Šlerková, měštká
Bedřich, její syn
Vornaj, truhlářský mistr
Koukal, fortnýř
Smělý, konšel
Pečenovský, konšel
Beneš, sloužící
Anna, sloužící
Jařina, tulák
Josef, mladý tulák
Tichý, purkmistr
Černohorský, konšel
Svoboda, konšel
Hledík, konšel
Záruba, konšel
Rosálie Černohorská
Kylar, městský syndik
Michálek, hospodský
Tměj, kostelník
Děkan Hron z Lichtenberga
Neubauer, královský rychtář
Posel
Soudní sluha
Žoldnéři
Kat
Měšťané, lid obecný

Jitka Balášová, Radka Zezulová
Růžena Tomanová
Miroslav Běhoun
Jiří Horák
Zdeněk Šmejkal
Ladislav Vrabec
Bohuslav Chvála
Jakub Kleinbauer
Jiřina Zezulová
Jarmil Feltl
Tomáš Dostál
Jan Řádek
Karel Pávek
Eduard Zrůst
Miloslav Zezula
Oldřich Švec
Magdaléna Křenková
Petr Erbes
Lukáš Zrůst
Adolf Klein
Jan Matouš
Zdeněk Kodeš
Václav Jílek
Josef Vostřel
Petr Červený, Martin Zavadil, Miroslav Zahradník
Ladislav Briol
Jan Krajíček, Pavel Pražan, Dominika Křenková,
David Kóhler, Marta Mašková, Alena Kynclová

Divadelní spolek Tyl tuto inscenaci věnoval:

183. výročí ochotnického divadla v Poličce, znovuotevření Tylova domu 26. 10. 2002 po roční rekonstrukci,

163. výročí narození autora hry Františka Zákrejse, 133. výročí od první premiéry Anežky“

O závěrečné zhodnocení požádala *Jitřenka* režiséra představení Ing. L. Vrabce:

„Jitřenka: Nové nastudování Anežky skončilo jednoznačným úspěchem. Jak inscenaci hodnotíte vy jako režisér?

Ing. L. Vrabec: Celá má herecká a režisérská práce vychází ze zkušeností, které jsem získal při mém působení v Brně pod vedením tamního vynikajícího herce a režiséra Karla Vinklera (ten také Anežku v roce 1955 upravil pro potřeby moderního divadla a zahrál si v ní tehdy Bedřicha). Říká se o mně, že patřím k náročným režisérům, a já to nepopírám – vždycky se snažím odvést poctivou práci, kterou diváci oceňují. Už dávno neplatí, že se místním ochotníkům ledasco promine. Lidé si zaplatí a chtějí vidět kvalitní divadlo, ať už profesionální, či ochotnické. Pokud jde o letošní inscenaci, jsem přesvědčen, že patří k nejlepším v historii. Zasloužilo se o to mnoho lidí, kterým se dostane poděkování, až odehrajeme všechna představení. Zmíním zatím jen výtvarníka scény dr. Zdeňka Trnku, naši švadlenku, která ušila řadu kostýmů, všechny mladé herce, kteří nahradili své předchůdce a navíc byli platnými pomocníky při přestavbě scény. Bylo by ode mne nepoctivé, kdybych tvrdil, že všechno dopadlo ‚na jedničku‘ a že představení neměla chyby. Vyskytlo se jich dost, ale zřejmě jsem je viděl jen já a spoluherci. Diváci, což potvrzují ohlasy, je nezaznamenali.

Jitřenka: Váš soubor se hodně omladil, jak se vám spolupracovalo s novými adepty na ochotnické divadlo?

Ing. L. Vrabec: Především musím říci, že bez mladých lidí, kteří do souboru přišli, bychom Anežku nemohli nastudovat. Všem za jejich snahu a obětavost upřímně děkuji. Spolupráce s nimi nebyla vždycky lehká, protože neměli potřebné zkušenosti, některým zpočátku chyběl pocit odpovědnosti nejen za sebe, ale za celý kolektiv. Ale to k mládí patří. Postupně ale byli všichni ‚zataženi do hry‘, stali se platnými členy souboru a přispěli ke zdaru inscenace.



Anežka 2002



Anežka 2002, závěrečná scéna

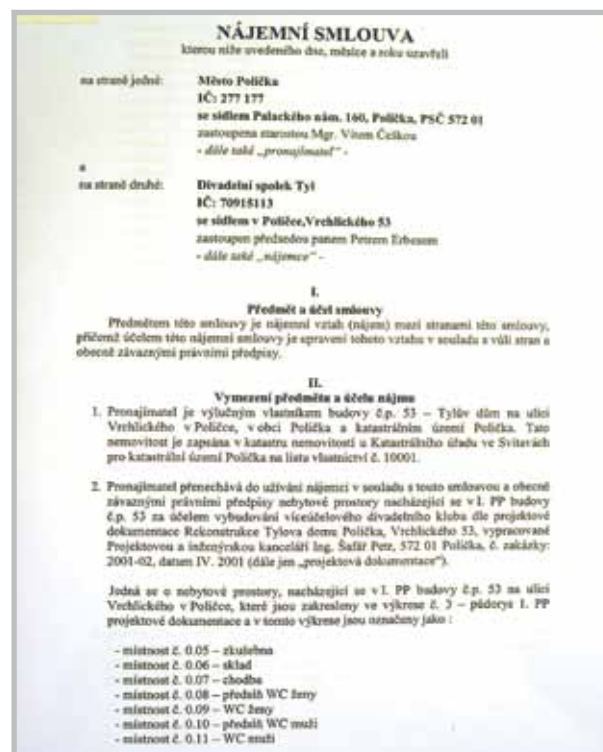
Jitřenka: Závěrečná otázka se přímo nabízí: máte sestavený dobrý soubor a velký úspěch za sebou. Kdy ho hodláte zopakovat?

Ing. L Vrabec: Největším neštěstím pro soubor je, když se nechá delší čas „usnout“, třeba i na vavřínech – pak se jen těžko zase budí k životu. Proto už dnes nejen já, ale i další členové souboru s potřebnými zkušenostmi uvažujeme o tom, co nastudujeme po odehrání Anežky (pokud se budeme držet tradice, uvedeme ji zase za pět let). Pokud jde o mě, rád bych si „odpočinul“ při nějaké komedii, další hovoří o pohádce pro děti a pod. Zdá se tedy, že odmlka v práci souboru, jako tomu bylo od roku 1991, nehrozí. -ch-“
(Hra byla natočena na dvě kamery a je uložena na videu i DVD.)

Když se na Zlatou neděli naposled zavřela opona v Tylově domě v Poličce po 12. repríze historické hry Františka Zákrejse *Anežka*, loučili se herci s radostí, ale i s trochou lítosti s inscenací, které se dostalo její čtvrté poválečné podoby (1955, 1969, 1991, 2002). Režisér představení Ladislav Vrabec a výtvarník scény Zdeněk Trnka přijímali gratulace ze všech stran. Ale nejen oni dva. Stejně vřelých gratulací se dostalo také nejstaršímu členovi souboru Zdeňku Kodešovi, který se opět představil v roli královského rychtáře Neubauera, stejně jako v roce 1991. Bylo to jeho neuvěřitelné 82. vystoupení v této hře. Bohužel Zdeněk Kodeš v roce 2008 zemřel. Jeho divadelní přátelé se s ním přišli rozloučit.



Podpis nájemní smlouvy



Nová nájemní smlouva

Nechám teď všechny dramatické jevy stranou a uvedu, na co jsme se museli připravit, než dojde na budování víceúčelového divadelního klubu. Do *Jitřenky* jsem napsal:

„Po předběžných jednáních s představiteli města jsme přikročili k formulování nájemní smlouvy. Je nutno připomenout, že při vstřícnosti obou stran stačila tehdy k základnímu postižení podstaty věci jediná stránka. Smlouvu podepsal tehdejší starosta Mgr. Vít Češka, předseda spolku Petr Erbes a další přítomní.

Čas běžel a než jsme se nadáli, stáli jsme tváří v tvář novým skutečnostem a také novým podnětům. Nevyhnutelná rekonstrukce TD skýtala možnost kromě modernizace celého areálu zefektivnit využití některých prostor. Jako nejzajímavější se objevila možnost vybudování víceúčelového klubu, jehož hlavním hybatelem by se stal právě divadelní spolek. Při známých skutečnostech o finanční náročnosti rekonstrukce a modernizace celé budovy stala se hlavní obsahovou náplní nové nájemní smlouvy právě část II s jejími příslušnými odstavci, jež do budoucna počítá s vybudováním víceúčelového klubu. Ve smlouvě se samozřejmě přihlíží i k dalším skutečnostem, umožňujícím DS užívat pro ochotnickou činnost TD v potřebné a nájemní smlouvou definované míře.

Opět můžeme říci, že pronajímatel vyšel potřebám Spolku vstříc, přičemž lze hovořit o vstřícnosti obapolné. A proto podstatná část členstva očekávala příchod starosty Mgr. Víta Češky v radostné pohodě, což někteří dali najevo ustrojením se do divadelních kostýmů.

*Dáváme všem čtenářům na vědomí, že nastává nová etapa jak v existenci Tylova domu, tak Divadelního spolku Tyl, od níž můžeme očekávat oživení spolkové činnosti v daleko větším měřítku než dosud.“**

Návrat ochotníků do Tylova domu

Uvádím problematiku vybudování klubu z tehdejšího pohledu – uveřejnili jsme na webových stránkách tuto informaci:

„Nejdůležitější pro Spolek je bezesporu vybudování a zprovoznění Divadelního klubu v zadních prostorách Tylova domu. Podle představ současného výboru Spolku (předseda Petr Erbes, jednatel Ing. Jan Matouš, hospodárka Ing. Radka Zezulová a členové Ing. Adolf Klein, Ing. Ladislav Vrabec, PaedDr. Zdeněk Trnka, MUDr. Jiří Toman, Tomáš Dostál, Pavel Mach a Jiří Čermák) by klub měl být vícežánrové a vícegenerační zařízení. Měl by být místem setkávání a vzájemného ovlivňování. Setkávání divadelníka s muzikantem, rockera s jazzmanem, pamětníka se studentem... Měl by, pokud možno, poskytovat co největší zázemí místním divadelníkům a muzikantům jak pro zkoušení, tak pro vystupování.

* Do smlouvy nebylo bohužel zahrnuto ustanovení o osudu garderoby, a tak Spolek přišel o její vybavení. Musí se budovat znovu.

Funkce klubu: 1. pořádání pravidelných divadelních a hudebních (jazz, folk, rock) představení, diskoték, výstav, besed 2. vybudování zázemí pro zkoušení divadel 3. zprovoznění otevřené hudební zkušebny 4. podporování uměleckých aktivit nejen členů spolku 5. zajištění prostor pro uskladnění spolkového majetku 6. provozování spolkové ‚hospody‘ či baru atd. K tomu všemu by měly sloužit následující prostory: sál (16 × 10 m), bar (8 × 6 m), hudební zkušebna, dvě šatny, kancelář, sociální zařízení, dílna a garderoba.

Během rekonstrukce Tylova domu se však ukázalo, že náklady na tuto akci jsou natolik vysoké, že není možné z rozpočtu města stavbu víceúčelového klubu uskutečnit. Jelikož zmíněné prostory má v pronájmu DST, rozhodli jsme se, že stavbu se pokusíme provést ve vlastní režii a klub zprovoznit alespoň v minimální konfiguraci. Finance hodláme zajistit z následujících zdrojů: příspěvky poslánými členy spolku, granty, příspěvky od města a dalšími aktivitami. Nutno zdůraznit, že tato naše iniciativa jde mimo záměr města uspořádat na Tylův dům veřejnou sbírku.

Pokud by měl kterýkoliv občan města, organizace či instituce zájem přispět byť i menší částkou na vznik tohoto nového multikulturního zařízení, nechť se zkontaktuje s kterýmkoliv členem výboru nebo spolku za účelem sepsání ‚Smlouvy o poskytnutí daru‘, v ideálním případě s hospodářkou Ing. Radkou Zezulovou (Husova 253, tel. 72 28 76), jíž lze předat peníze v hotovosti. Peníze je též možno poslat na účet č.78- 9927900267/0100, nebo složenkou na adresu: Divadelní ochotnický spolek Tyl, Vrchlického 53, Polička. Seznam přispěvatelů a další informace naleznete na našich prozatímních stránkách www.soften.cz/dost.“



Stěhování kulis



Vyřazení nepotřebného inventáře

Stavba Divadelního klubu

V následujících jednáních byl pronesen velmi závažný slib: **Ochotníci se zavazují, že z těchto prostor vybudují víceúčelový divadelní klub.**

Takto viděl potřebné práce Petr Erbes:

„Firma Pásek musí provést celkové rekonstrukce z peněz města:

- 1. Topení – přívod topení do prostor klubu, počítat v kotelně s nezávislým vytápěním pro nás*
- 2. Přívod vody*
- 3. Přívod elektřiny*
- 4. Odpady – zde bych se přimlouval pokusit se domluvit, aby nám v rámci rekonstrukce udělali odpady tak, jak budou třeba (dle projektu)*
- 5. Hlavní vrata – vůbec nepředpokládám, že by bylo možno udělat celou rekonstrukci fasády a ponechat stará vrata*
- 6. Trámy – pokud je to ještě možné zanechat tam staré trámy ze stropu, ať už na zhotovení patra v ,hospodě‘ nebo třeba pódia, baru, lavice a já nevím čeho všeho – nerad bych, aby tyto nádherné staleté kusy končily v nějakém kotli nebo na chalupě...(no myslím, že jsou už určitě někde pryč)*

Ted' napíšu, co si myslím, že je třeba k tomu, aby bylo možno klub provozovat a pokusím se udělat odhad peněz:

- 1. Topení (150 000 Kč)*
- 2. WC (40 000 Kč)*
- 3. Voda (záchody, bar, šatny umělců 20 000 Kč)*
- 4. Elektrika (30 000 Kč)*
- 5. 2 jeviště, bar, patro, schody (1000 Kč – dřevo od města, pořez a spol. snad ing. Pražan – pila, práce my)*
- 6. Osvětlení – stará světla z Tyláku a co se dá kde sehnat.*
- 7. Aparatura – Čermák nebo Tomášové z Unijazzu (0 Kč)*
- 8. Židle, stoly – sbírka po známých, školách, nemocnicích... (0 Kč)*
- 9. Dveře – vstup za hlavními, mezi hospodou a sálem vstup na jeviště, záchody (50 000 Kč)*
- 10. Vybavení hospody – netuším (pípa, umývání, sklo, talíře, popelníky...)*
- 11. Zednické práce – občas cihla, omítka (20 000 Kč)*
- 12. Podlahy – prozatím betonové, pouze nastříkat nějakým sajrajtem (5000 Kč)*
- 13. Osvětlení běžným světlem (30 000 Kč)*

14. Kupa dalších malikostí i dležitostí(50 000K)

Nic víc mě teď v rychlosti nenapadá. Máte-li zájem, doplňte, co je třeba a pošlete zpět.

Ty peníze jsou můj soukromý odhad po zkušenostech s vlastním bytem a hájenkou na Rybné. Přičemž je možné, že řada věcí půjde udělat sponzorsky či samoprací, s čímž jsem již ostatně počítal.“

Odhady jsem nechal tak, jak je viděl přítel Petr Erbes. Oproti předpokladu nouzového chodu se v průběhu stavby ukázalo, že bude možno klub vystavět do definitivní podoby, čemuž odpovídala i zvýšená finanční náročnost. Jen vzduchotechnika kupříkladu stála 650 000 Kč. V jedné věci se však nemýlil, hybným momentem vybudování VDK byla *samopráce*. Už při výstavbě divadla v roce 1929 byla potřeba. Tenkrát se tomu říkalo *práce z ochoty*.

Hlavním iniciátorem se stal Petr Erbes. Jak vyplývá z předchozího psaní, byl naštěstí obklopen partou, jejíž jádro tvořili kočovníci – za všechny jmenuji Lukáše Zrůsta, manžele Briolovy, Pavla Pražana, Františka Nedělu a mnoho dalších. Pracovat chodili ale i starší členové Spolku a příznivci ochotníků. Téměř každý z nás má za sebou budovatelskou činnost při výstavbě *rodinného hnízda*, a tak byly zvládnuty svépomocí práce zednické, obkladačské, instalatérské a pomocné. Bylo odpracováno, střídme počítáno, asi 10 000 hodin a vynaloženo 1 700 000 Kč, z toho Spolek do stavby vložil 900 000 Kč a město 800 000 Kč. Město vycházelo tomuto úsilí vstříc, především finančně.



Příprava na výměnu rozvodů



Jam session

2003 I přes stavbu klubu si ochotníci našli čas na přípravu divadelní pohádky *Jak kašpárek Ferina vyhnal čerta ze mlýna*. 20. dubna ji ve velkém sále Tylova domu DST uvedl v režii Jana Matouše. Vedle zkušených herců Jiřího Horáka, Magdy Křenkové, Jitky Balášové, Karla Pávka a Jaromíra Běhouna si zahráli mladí ochotníci, někteří se zkušenostmi z kočovného divadla, příjemně na sebe upozornil Jakub Kleinbauer v roli Kašpárka. Dále hráli Josef Baláš, Lenka Briolová, Josef Vostřel, Ladislav Briol a Miroslav Zahradník. Představení bylo svižné a vtipné. Šlo o hru A. Santnera, který pro děti psal. Hra se líbila a byla motivem pro uvedení dalších dětských přestavení. Podle slov režiséra šlo o to, vytlačit z dětských hlaviček všemožné příšerky, které se tam dostaly z televizní obrazovky.

Kočování se v tomto roce nekonalo.

V pátek 20. února 2004 byl slavnostně otevřen Divadelní klub v Tylově domě. Slavnostního zahájení v právě dokončeném DK se zúčastnili představitelé města a samozřejmě také ti, co se nějakým způsobem zasloužili o jeho zbudování, ať už vlastní prací, peněžitým darem nebo obojím. Vráťím se k tomu *právě dokončeném*: Předseda Spolku přišel s kladívkem a požádal nestora ochotníků pana Václava Rippla, aby spolu se starostou Miroslavem Popelkou zatloukli poslední chybějící lištu u pódia. Václav Rippl je pamětníkem otevření Tylova domu v roce 1929 a jeho dědeček obdržel ke stoletému výročí poličských ochotníků od Ústřední matice českých divadelních ochotníků čestné uznání.

Přítomní se pobavili při improvizovaném vystoupení Petra Erbesa a Lukáše Zrůsta, jejichž vtipná scénka byla jakousi kronikou budování klubu a poděkováním všem, kteří se na vybudování klubu podíleli finančně, materiálně či svou prací. Bylo proneseno několik nestrojených projevů, k 70. narozeninám jsem na pódiu dostal kytku, byl přečten seznam sponzorů a dárců a pak pro zaplněný sál pro 200 lidí bylo sehráno divadelní představení od V. K. Klicpery *Každý něco pro vlast*. V přilehlé hospodě či baru začala pro hosty volná zábava a něco jako divadelní raut.

Pro pořádek musím uvést, že Divadelní klub si už ve čtvrtek, před oficiálním otevřením, prohlédli zastupitelé města Poličky a nešetřili chválou a ještě před nimi, také neoficiálně, se sešli divadelníci na Silvestra 2003 a provedli jakousi zatěžkávací zkoušku DK.

Dubnová *Jitřenka* věnovala otevření Divadelního klubu značnou pozornost a seznámila své čtenáře nejen s historií budovy Tylova domu, ale ve zkratce se vším, co vedlo až k historickému datu otevření DK. S odstupem doby je možno napsat, že vše, co bylo slibováno, bylo splněno.

Ke hře *Každý něco pro vlast*, kterou uvedl režisér Jan Matouš:

Jde o jednoaktovku, ve které se autor nespokojil pouze s útokem na maloměšťáctví a šosáctví, ale účinně a šťastně skloubil tento satirický pohled se svou vlastní představou pravého vlastenectví. A to je přesně to,

co i pro současníky zůstává navýsost aktuální. Klicpera útočí na měšťáckou ubohost, hra je zrcadlem lidské hlouposti, malosti, domýšlivosti, přetvářky a snobství. Je to útok přímý a srozumitelný...

Výběr této hry byl sice náhodný, ale nakonec se ukázalo, že poličský Divadelní ochotnický spolek právě s Klicperou před 170 lety začínal, když uvedl jeho jednoaktovky *I dobré jitro* a *Rohovín Čtverrohý*.

Režisér Jan Matouš se „dopustil“ něčeho dnes už nevídaného – hru uvedl v původním znění; nepoužil klasického překladu do novočeštiny. Celkové poselství hry tím nijak neutrpělo, mělo to své kouzlo, spíše bylo ještě podtrženo.

Všichni herci odvedli velmi dobré výkony, především Ladislav Briol – svou postavu sladovnického učedníka ztvárnil nepřehlédnutelným způsobem a také Růžena Tomanová, která v podstatě „neslezla z prken“. Vynikající kreatury „místních mocných“ odvedli také Jarmil Feltl (Partes, učitelský mládenec), Karel Pávek (Pytel, mlynář) a Miroslav Zezula (Skořápka, sládek).

Hra byla uvedena v několika reprízách pro veřejnost a pro školy, vždy s kladným ohlasem.

O budoucím Divadelním klubu byla veřejnost informována článkem v *Jitřence*:

„Programová skladba Divadelního klubu

Klub je budován jako multifunkční zařízení otevřené pro kohokoliv, nikoli tedy pouze pro členy spolku, jak se někteří domnívají, a rádi bychom zde pořádali akce všeho druhu:

- divadelní představení orientovaná na amatérská a alternativní divadla,*
- hudební koncerty: jazz, rock, folk, diskotéky,*
- zkoušení nových divadelních her členy i nečleny spolku,*



Slavnostní otevření Divadelního klubu



Předseda Spolku Petr Erbes



Lukáš Zrůst, Václav Rippel

- součástí pronajatých prostor je i hudební zkušebna, v níž bychom rádi poskytli bezplatný prostor na zkoušení místních kapel všeho druhu,
- besedy, přednášky, večery poezie, autorská čtení apod.,
- průběžné výstavy výtvarníků,
- prostory klubu nabízíme rovněž jako místo pro různá setkání či schůze.“

Z jakých prostor se klub skládá: Vchází se zadními dveřmi od parkoviště pod Tylovým domem, po vstupu vlevo je šatna, vpravo pivovarnická chladnička. Dalšími dveřmi vstoupíte do restaurace (cca 60 míst) s balkonem (vchod vpravo), vlevo vedou dveře na sociální zařízení a dále pak ještě do prostor skladu a vzduchotechniky pro veřejnost uzavřených. Projdete-li restaurací rovně, vstoupíte do vlastního sálu s kapacitou zhruba 200 míst. Za jevištěm se dále nalézá zázemí pro vystupující (šatna, sociálky), kancelář a hudební zkušebna. K tomu všemu ještě připočítejme malou kuchyňku za barem určenou nikoliv pro vaření teplých jídel.

Bohatý program byl připraven i na sobotu 21. 2. 2004: křest nové knihy Jaroslava J. Glosera *Poličkou krok za krokem*, poličští divadelníci opět uvedli hru *Každý něco pro vlast*, vystoupily hudební skupiny Volant, Ježek Revival, Bionafta, Terne Čhave, Hraczki. Zahájena byla výstava prací ilustrátora a grafika nakladatelství Argo Pavla Růta.



Každý něco pro vlast

A pak už pro víceúčelový divadelní klub začaly v pravém slova smyslu všední dny. Hospoda začala žít vlastním životem v rámci živnostenského povolení, a tak to je dodnes. Sál slouží takřka nepřetržitě kultuře a je nasnadě, že se v něm rádi scházejí mladí, pro něž je většina programů určena. VDK se stal místem, které má punc *genia loci*. Tato nedefinovatelná atmosféra, k níž přispívá na první pohled, ale opravdu jen na první pohled jakoby ledabylý interiér, dávající všem pocit jistoty před přísnými hledisky společenských norem. Za ten pocit volna se všichni návštěvníci chovají k sobě přátelsky a běžně navazují s účinkujícími nestrojený kontakt. Lapidárně vyjádřeno: malý zázrak.



Vchod do Divadelního klubu – Tylův dům, jižní strana

Na věčnou paměť – Litera scripta manet – byla zveřejněna jména těch, kteří se přičinili:

Poděkování firmám, které se podílely na stavbě

Area 2000 - stavební dozor...
 Elizimex - elektromateriál, počkání
 Firma Pásek - rozvaděč, ocelové konstrukce
 HŠV - svařování
 ing. Šafář - projektová dokumentace a konzultace
 Jan Jílek a p. Vaněk - elektroinstalace
 Jaroslav Kleinbauer- elektrodokumentace
 Jiří Kyncl - schody a žlaby - kovo
 Kovářství Petr Čách - zábradlí
 Kulturní služby - věčné úklidy...
 Městský pivovar - sociálky, vybavení restaurace...
 MIP -jádrové vrtání
 Nacko Josef - teracová podlaha
 Pionýr Polička - dřevo a počáteční vybavení...
 Prima - materiál...
 S. Lejhanec, J. Schauer - topení, bagr, voda
 Stavební firma Popelka Paseky - stavební práce
 STAVEX - vodo materiál
 Strefa - odvoz sutí
 Svíbová Martina - keramika
 Šlapal vzduchotechnika
 T.E.S. různá výpomoc
 Truhlářství Luboš Zerzánec - linka, zapůjčení nástrojů
 Truhlářství Pražan - veškeré práce se dřevem

Poděkování sponzorům a přispěvovatelům

Argo - nakladatelství	Matouš Jan, ing.
Borovská pekárna	Medesa - Klepárník Ota
Brabec Pavel, ing. - Praha	Město Polička
Coma Polička	Pásek Pavel, ing.
Dostál Láďa, ing. - Praha	Pávek Karei
Doubková Marcela, MUDr	Políčské stojirny
Erbes Bohumír	Pražanova Marie
Erbes P.	Rippl Václav
fa. Báča	Řádek Jan
Fadrhons Fáty, ing. - Praha	Svitap
Freund Jaroslav	Smejkal Zdeněk, Doc.
Halfar ?	Toman Jiří, MUDr.
Intratech	Tomanová Marie, JUDr.
Jílek Zdeněk	Tomanová Růžena, RNDr.
Joneš Pavel	Trigema - Praha
Kapras Miloslav, MUDr	Trojtler František, ing.
Kašpar Jiří, JUDr.	VHOS
Klein Petr, Bc.	Vopařil Aleš
Krušina Jiří, MUDr.	Zelenda Jiří
Masokombinát Polička	Zerzánková Jaroslava

Poděkování lidem přiloživších bezplatně ruku k dílu

Balášová Jitka	Jílek Jan	Lorenc Marek	Schaffer Petr
Bártová Kateřina	Jílek Petr	Lorenc z Korouhve	Schauer Jiří
Běhoun Miroslav	Jílek Radek	Machalová Simona	Skala Jiří
Beneš Milan, ing.	Jílek Štěpán	Mareček J.	Smolka Adam
Briol Ladislav	Jílek Vítek	Mašková Marta	Stodola Jan
Briolová Lenka	Jílek Vojtěch	Matouš Jan, ing.	Svíba Dušan
Briolová Marta	Jílek Zdeněk	Mauer Petr	Svíba Jonatan
Briolová Martina	Jílková Marie	Menc Josef ml.	Svíbová Johana
Břeň Jan	Kacálková Jana	Michal 7 Litomyšle	Šudomová Ludmila
Buček Matěj	Klein Adolf, ing.	Neděla František	Švec Jiří
Cach Josef	Kleinbauer Jakub	Neděla František ml.	Toman Jiří mi. MUDr.
Čermák Jiří	Kleinbauer Jaroslav	Neudert Jan	Tomanová Kateřina +?
Čermák Pavel	Klusáková Martina	Nikolaj z Gajeru	Uher Jiří
Čermáková Olga	Kocmanová Ludmila	Patočka Paty	Vaněk
Česka Jan	Kocmanovo Marie	Pávek Jan	Vomáčka Václav
Dárek z Lubné	Kocmanová Pavlína	Pávek Karel	Vopařil Aleš
Dorazil Milan	Kohler David	Pleskot Jiří	Zaal Svatěk
Dostál Tomáš	Kosík Petr	Popelka Petr	Zahradník Miroslav
Erbes Petr ml.	Krajíček Jan	Pražan Josef	Zezulová Jiřina
Erbes Petr st.	„Krysa“ z Opatovic	Pražan Pavel	Zezulová Radka, ing.
Erbesová Dana	Křenková Dominika	Příhoda Vladimír	Zrůst Lukáš
Erbesová Ellen, Mgr.	Křenková Magda	Pulgret Tomáš	Zrůst Miroslav
Havlík Josef	Kříž Josef	Roun Oldřich	Zrůstová Miroslava
Hegr Aleš	Kuba z Opatovic	Rovenský David	Zrůstová Vendula
Homolová Anděla	Kučerová Petra	Sauer Petr	„Zvíře“ (?)
Houdek Milan	Kukusík Martin	Sejkorová Jana	
Ivan ze Stříteže	Libich Jiří	Sejkorová Jitka	

P. S Velice se omlouváme případným pozapomenutím dobrodějům

Činnost v období 2004–2009

Skončila jedna veliká etapa v životě poličských ochotníků a začala nová éra. Časem se ustálil název Divadelní klub, pod nímž jeho činnost může každý sledovat na měsíčních plakátech, v anoncích regionálního tisku, samozřejmě v *Jitřence* a taky na webové stránce www.divadelniklub.cz.

Název *Divadelní klub* vítá nad hlavním vstupem všechny příchozí. Instituce Tylův dům se zaštitila novým logem a Spolek divadelních ochotníků Tyl se vrátil k původnímu historickému logu.

POPRASKD přes práci s výstavbou VDK stačil nacvičit hru, se kterou opět o prázdninách kočoval po osvědčených štacích.

2004 Borová – Pustá Rybná – Krásné – Březiny – Milovy – Polička

Ilja Muromec – Je to bohatýrská hra, jen co je pravda. Zkrátka neprijdou ani přesně datované dějiny Kyjevské Rusi, ani František Ladislav Čelakovský, ani Čurila Plenkovič. Nejdříve líňoučký, později bohatýrský Ilja je předurčen spasit ruský lid před Tatary. A jak sám praví kníže, který jej přemlouvá: „Ale pro matičku širou Rus, pro nuzáky, chudáky, žebráky, vdovy a sirotky, a taky pro krásnou Zapavu Puřatičnu a pro neméně krásnou Puřavu Zapatičnu, pro ně všechny s těmi psy tatarskými bojovat budu“.

Ve spojení s ostatními bohatýry si nakonec může zazpívat vítěznou, a vtipnou píseň.

V dějinách poličského divadla to byla ojedinělá událost, protože během jediného měsíce uvedli ochotníci dvě premiéry. K Iljovi přibyla další historická hra.

Odysseus – Text hry byl napsán někdy v posledních letech 20. století. K realizaci představení však došlo až v roce 2004, kdy byl Petr Erbes osloven studenty gymnázia, zda by s nimi neudělal nějaké studentské divadlo. Zkoušky probíhaly dost obtížně, neboť někteří ještě v životě nestáli na prknech. Nakonec se vše podařilo a někdy v září 2004 proběhla premiéra v rámci oslav 85. výročí otevření gymnázia.

Hrálo se tak zhruba šestkrát v klubu, pro veřejnost a pro školy také asi šestkrát a jednou u Cimrmanů, celkově tedy asi třináctkrát.

Odysseus je divadelní hra, mající dvě na sobě prakticky nezávislé linie děje. První mapuje život Odyssea od konce trojské války až do jeho smolné otcovražděné smrti, druhá seznamuje diváky s geniem objevitele Tróji. Ve hře se zpívá sedm písní Petra Erbese.

2005 Pustá Kamenice – Svratouch – Svratka – Křižánky – Milovy

Ilja Muromec

2006 Borová – Pustá Rybná – Krásné – Březiny – Milovy – Polička

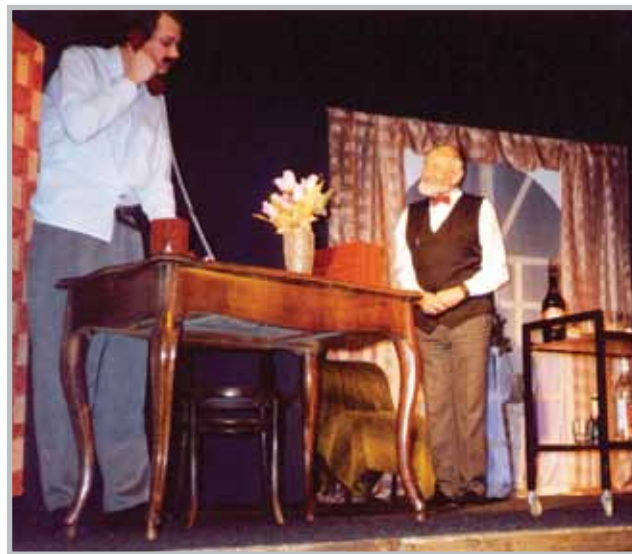
Čerti na Karštejně aneb Jak zabít čerta Hra byla uvedena ještě 22. a 26. 12. jako vánoční představení v Divadelním klubu.

Ve své bakalářské práci uvádí Lenka Navrátilová tuto výstižnou charakteristiku nejen inscenace *Čerti na Karštejně aneb Jak zabít čerta*, ale i kolektivu POPRASKDu:

„Tato inscenace se, podobně jako předešlé, vyznačuje více úrovněmi, staví na komunikaci s divákem a je přístupná divákům různých vrstev, i přesto, že není naprosto ideální pro dětského diváka. Přímá a jasná je humorná stránka hry. Využíváno je jazykových prvků (hovorové, nespisovné i hanlivé výrazy), v určitých pasážích je nezbytná výrazná výslovnost a intonace [gzychty], [voe], [Mírek], [Pepan]. Silný důraz je zde kladen na osobnosti herců, které si autor striktně vybral a některým z nich psal roli tzv. na tělo. Ostatně pozoruhodná je i sestava hereckého souboru. V době prvního kočování v roce 2006 bylo nejmladší člence dvacet let, nejstaršímu herci padesát tři let. Za pozornost jistě stojí i civilní povolání herců. Silná skupina vysokoškolských studentů jistě nikoho nepřekvapí. Na druhou stranu v jedné z hlavních rolí účinkuje obchodní ředitel stavební firmy, mezi členy spolku je technický vedoucí nakladatelství, majitel vinárny, zdravotní sestra a manažerka nadnárodní firmy. Takto odlišné typy lidí by se v běžném životě pravděpodobně nikdy nespojily, divadelní činnost je ale svedla dohromady a stmelila v jeden soubor.

Představení také skládá hold kráse přírody na Vysočině a životu na vesnici. Obyčejní lidé na vesnici, kteří zpravidla neoplývají žádnými materiálními statky, jsou se svými řemesly spokojeni a jsou prostřednictvím divadelního představení prezentováni jako upřímní dobřáci s kuráží.

„Depa chlapi, to já bych nemoch, já jen když vylezu před chalupu a kouknu na ty okolní kopce, tak sem z toho hned celej připosranej. Já bych vodsad' nemoch, ani kvůli tejhle štramandě, ani kvůli čemu jinýmu. Inu, lidi sou různý, někdo je holt doma všude a jinej má kořeny pevně v zemi zarostlý, ale nemysli si, vobojí je dobrý a vobojí musí bejt.“



Milostné dostaveníčko 2006

„Co ty nádivo, co čučíš? A že vožralý chlapy domů těm chuděrám ženskejm posílám, eště když můžou chodit, za to že mám bejt tady v pekle, ty usmrkanče jeden! A že mě vobčas nějaký to jadrnější slovíčko z huby vylítne, když jich celej večer slyším nepočítaně, to se divíš, to ti připadá nemravný, ty ouchcapku jeden!!!“

Inscenace Jak zabít čerta je z hlediska vícevrstevnatosti textu, technické náročnosti i provedení jednoznačně vrcholem tvorby P. Erbese i celého spolku. Tento fakt potvrzují i pozitivní divácké ohlasy nejen v místě působení spolku, ale také při hostování v Divadle Járy Cimrmana na Žižkově. Pro tuto příležitost prošla hra jemnými úpravami v důsledku odlišnosti obcenstva. Zatímco v oblasti Poličska jsou všechny reálie a osobnosti z příběhu poměrně známé, v Praze je situace opačná. Principál proto před vlastním představením uvedl diváky pomocí mapy a promítáním fotografií do zeměpisného a věcného kontextu. Divákům, zvyklým na profesionální produkci, byl naznačen i amatérský charakter představení.

Velmi zajímavé je porovnání reakcí pražského a venkovského publika. V průběhu obrazů, které jsou z většiny tvořeny narativy jedinců v hostincích, byly reakce pražského publika mnohem slabší, nežli tomu bylo při představeních na Vysočině. To logicky souvisí s neznalostí určitých poměrů a osob, které hra zprostředkovává. Naopak v obrazech, kde probíhá více akcí a dramatických zvratů (přeměna Slávka v ženu, dialogy čertů, tanec, písně...) probíhala komunikace mezi pražským obcenstvem a herci na velmi intenzivní úrovni.

Díky zkušenosti s vystupováním před jiným obcenstvem, než kterému je hra primárně určena, můžeme konstatovat, že činnost spolku POPRASKD není omezena pouze regionálně. Nejlépe samozřejmě reaguje skupina cílových diváků (za ty považujeme obyvatele vesnic, kterými spolek projíždí při kočování). I jiné, cizí obcenstvo přijímá nejen povrchovou rovinu hry (humor), ale také hlubší nuance a myšlenky spojené s výjimečností tohoto ochotnického divadla.“

Milostné dostaveníčko – Hra italského autora byla uvedena v abonentním cyklu a byla s potěšením diváky přijata. Obsazení hry herci se režisérovi Janu Matoušovi zdařilo. Magdaléna Křenková byla skutečně *italská*, Jakub Kleinbauer a Lukáš Zrůst originální, navíc, taktéž s pravým italským temperamentem, Melanie Kotvová splnila svoji úlohu podle režijního záměru. Jitka Boháčova překvapila herním projevem a svojí duchaplností. Bedřich Janků svým výkonem přesvědčil diváky, že není malých rolí, a i přes tehdejší zdravotní problémy podal očekávaný výkon. Velmi dobrá spolupráce s obchodním učilištěm – profese maskérek s mistrovými Lapáčkovou a Jarnou – se stává tradicí a je pro ochotníky velmi užitečná.

„Divadelní spolek TYL Polička nastudoval hru ze světového repertoáru:

Jak je důležité mítí Filipa – inscenace v roce 2006 (přepis divadelního programu)

Lehkovážná komedie pro vážné lidi o třech dějstvích

Děj se odehrává ve vysoké anglické společnosti na konci 19. století, v té společnosti, ve které Wilde žil, dokonale ji znal a která ho ve svém puritanismu nakonec odmrštila k životu v Paříži, kde v opuštěnosti zemřel v pouhých čtyřiceti dvou letech.

Autor:	Oscar Wilde
Režie:	Ladislav Vrabec
Scéna:	Zdeněk Trnka
Hudba a zvuky:	Adolf a Petr Klein
Technická spolupráce:	Pavel Pražan, Jiří Švec, Jindřich Toman
Líčení:	Mistrové a studentky SOU obchodního
Text sledují:	Slávka Kleinová, Naďa Trnková
Osoby a obsazení:	
John Worthing, smírčí soudce	Mirek Běhoun
Alsernon Moncrieff	Lukáš Zrůst
Reverend kanovník Thdr. Chasuble	Jarmil Feltl
Merriman, komorník	Adolf Klein
Lané, sluha	Jakub Kleinbauer
Lady Bracknellová	Zdena Pávková
Baronesa Gwendolina Fairfaxová	Magdalena Křenková
Cecilie Cardewová	Jitka Boháčová
slečna Prismová, vychovatelka	Růžena Tomanová

Premiéra 4. května 2006 v Tylově domě v Poličce“

O hře a autorovi – Oscar Wilde napsal svou poslední divadelní hru *Jak je důležité mítí Filipa* po letní sezoně roku 1894 a napsal ji za tři týdny. Poslal ji divadelnímu řediteli se stručnou poznámkou, že je to jeho nejlepší hra. Wilde poslal hru do světa s poselstvím, „že všechny bezvýznamnosti v životě máme brát vážně a všechno vážné máme brát s upřímnou a uváženou lehkovážností“.

Premiéra byla v St. James's Theatre 14. února 1895 a v dějinách anglického divadla je toto datum zatrženo červeně. Ovacemi však nekončila jen premiéra. Každá repríza strhla publikum k nadšené

vděčnosti za celovečerní veselost. Tato komedie už nikdy nezmizela z kmenového repertoáru anglických divadel a v překladech jí nepřestávají tleskat diváci celého světa. K věčné mladosti ji předurčily její vlastní hodnoty. Poskytuje a vždy bude poskytovat to, co poskytoval její autor svým přímým posluchačům: radostnou náladu a radostný smích; smích úlevný, léčivý, smích bez příchuti trpkosti a jízlivosti.

Poličští ochotníci ji připravili v novém svěžím překladu, ve kterém ji uvedla také Městská divadla pražská. Zde se musím zastavit a říci něco k naší inscenaci. Hra byla v Poličce hrána čtyřikrát a jednou ve Svitavách. Setkala se s výborným ohlasem. Zdena Pávková a Růžena Tomanová si vysloužily potlesk na otevřené scéně. Pouze jedno představení bylo pro školní mládež. Gymnázium představení ignorovalo, a jak pronikly informace ze školy, bylo shledáno passé a nemající co říci k dnešku. Toho se Josef Dvořák, bývalý ředitel gymnázia, a Slávek Tamele nedožili. Jak už to tak bývá, život tropí schválnosti, a tak skoro současně uvedla Česká televize tuto hru jednou jako původní anglický film a podruhé jako záznam inscenace z Městských divadel pražských. Tož tak...

2007 Pustá Kamenice – Svatouch – Křižánky – Milovy – Karlštejn

4. 2. Praha – Žižkovské Divadlo Jára Cimrmana. Reklama byla i na pražských tramvajích.

6. 3. v rámci abonentního cyklu Tylova domu

Čerti na Karštejně aneb Jak zabít čerta

7. 12. – Dvě reprízy pro základní školy ve velkém sále Tylova domu

7. 12. – Představení v Divadelním klubu z důvodu zájmu veřejnosti



Jak je důležité mít Filipa 2007

2008 Oldříš – Borová – Pustá Rybná – Krásné – Milovy

Voňavá pohádka – byla uvedena na scénu znovu po patnácti letech, tedy v době, kdy protagonisté tehdejšího prvního uvedení byli dnešními diváky a mohli se dívat na své následovníky. Tady vznikl první hmatatelný důkaz o tradici POPRASKDu. Tento soubor úspěšně překročil 20. století a zabydlel se už ve století novém.

Kocour v polobotkách – Režisér Jan Matouš uvedl v témž roce další pohádku pro děti, na níž se kromě kmenových ochotníků podíleli studenti gymnázia, především z kvinty. Představení bylo oživeno studentskými hudebníky. Hra byla uvedena s podtitulem Pohádková hra se zpěvy a u dětských diváků měla zasloužený úspěch. Bylo by hezké, kdyby tradice dětských představení se stala nedílnou součástí ochotnického repertoáru.

V *Jitřence* vyšel článek ředitele Divadelního klubu. Stojí za uvedení na těchto stránkách:

„Divadelní klub po pěti letech

Je až skoro neuvěřitelné, že je to už pět let od doby, kdy začalo v Poličce fungovat historicky první multikulturní zařízení nejen pro Poličku, ale i široké okolí. Je to také bezmála osm let od doby, kdy se Divadelní spolek Tyl rozhodl ze značně zchátralých a zašlých spodních prostor Tylova domu vytvořit ono již zmiňované zařízení nesoucí název Divadelní klub. Dnes si málokdo z návštěvníků vzpomene na bezmála 6500 brigádnicky odpracovaných hodin, díky kterým vlastně DK žije, a proto bych při tomto malém, ale nemálo významném jubilejčku rád vzpomněl všech, kteří pomohli především poličské kultuře. Jelikož však není v mé moci si vzpomenout ani na desítku obětavých, udělám to kulišácky a připomenu, že na internetových stránkách Divadelního klubu www.divadelniklub.cz v sekci

!! Pozvi svého Pražáka do divadla!!

POPRASKD Poličko-pražská skupina kočovných divadelníků

„Jak zabít čerta“

u

Cimrmanů

Žižkovské divadlo Jára Cimrmana Čtvrtek 8.2. 2007 v 19⁰⁰

Vstupné 100 Kč (50 Kč student)

Jedinečná šance:

 **Odysseus**

u

Cimrmana 

Pátek 7.10. v 19⁰⁰ Žižkovské divadlo Jára Cimrmana

Vstupné 100 Kč, studenti 50 Kč www.zizkovskedivadlo-jc.cz

Na návštěvu další reprízy úspěšného hudebně divadelního představení s názvem „Obrazy ze života Odyssea“ zve

POPRASKD – GP

(Poličsko-pražská skupina kočovných divadelníků společně se současnými bývalými studenty gymnázia v Poličce)

Pozvánka do divadla Jára Cimrmana na představení POPRASKDu

O klubu a podsekcí Chtěli bychom poděkovat jsou zmíněni bezmála všichni. Velký dík patří především Městu Polička za celoroční podporu činnosti nejen Divadelního klubu, ale také Divadelního spolku Tyl. Díky, díky, díky. Věřím, že DK se pro mnohé stal místem setkávání, odpočinku, nacházení a třeba i ztrácení, a tak to bylo v plánu před pěti lety. Do nového roku přeji hodně dní strávených ve stánku kultury, zdraví a sílu.

Provoz Divadelního klubu v číslech

<i>měsíc</i>	<i>akce</i>	<i>návštěvnost</i>	<i>měsíc</i>	<i>akce</i>	<i>návštěvnost</i>
<i>leden</i>	<i>13</i>	<i>1139</i>	<i>červenec</i>	<i>zavřeno</i>	<i>0</i>
<i>únor</i>	<i>14</i>	<i>1087</i>	<i>srpen</i>	<i>zavřeno</i>	<i>0</i>
<i>březen</i>	<i>18</i>	<i>2500</i>	<i>září</i>	<i>13</i>	<i>1263</i>
<i>duben</i>	<i>21</i>	<i>1745</i>	<i>říjen</i>	<i>25</i>	<i>2863</i>
<i>květen</i>	<i>12</i>	<i>800</i>	<i>listopad</i>	<i>22</i>	<i>2000</i>
<i>červen</i>	<i>10</i>	<i>608</i>	<i>prosinec</i>	<i>20</i>	<i>1892</i>

Za rok 2008 bylo uskutečněno 168 akcí s návštěvností 15 897 osob, tj. 17 akcí a 1609 osob měsíčně.

Pro porovnání přikládám výsledky roku 2005, 2006 a 2007.

V roce 2004 ještě nebyly statistiky vedeny.

Za rok 2005 – 86 akcí s návštěvností 6800 osob, tj. 9 akcí a 755 osob měsíčně.

Za rok 2006 – 140 akcí s návštěvností 11 736 osob, tj. 14 akcí a 1174 osob měsíčně.

Za rok 2007 – 176 akcí s návštěvností 15 895 osob, tj. 18 akcí a 1625 osob měsíčně.

Lukáš Zrůst, ředitel DK“



Čerti na Karštejně aneb Jak zabít čerta 2007

Samostatnou kapitolou v činnosti spolku je pořádání Rockoupání. Tato velkorysá událost, na niž se sjíždí mládež z celé republiky, představuje mimořádně náročnou organizační práci, jejíž výsledek není závislý jen na úsilí pořadatelů, ale také na počasí. Zdar Rockoupání je pochopitelně korunován návštěvností a kvalitou vystupujících kapel. Mezi nimi nelze přehlédnout účinkování i zahraničních skupin jako Waltari nebo našich: Olympic, Děda Mládek Illegal Band, I. Hlas, Znouzectnost, Mňága a Žďorp, Vypsaná fixa, Točkolotoč, Aneta Langerová – a to je asi tak padesátina interpretů, kteří už tu účinkovali.

Naštěstí je tento festival podporován i městem Poličkou. Finanční nároky jsou veliké a na vstupné se ne vždy dá spolehnout.

V DK jsou pořádána divadelní představení, jazzové večery, kde účinkují významné naše i zahraniční kapely. Na tom, že sem rádi jezdí účinkovat, má hlavní zásluhu Jiří Toman, který je zároveň duší každoročních poličských Jazzových festivalů. Pravidelně pořádané literární večery a večery poezie mají také své věrné publikum. Klubové kino uvádí výběrové filmy, o které je stále velký zájem. Pro teenagery jsou pořádány velmi oblíbené diskotéky. Trvalým průvodcem pořádaných akcí jsou výstavy především mladých výtvarníků.

Tento spíš namátkový výběr akcí dokresluje statistiku, která v sobě zahrnuje kolem 50 tisíc návštěvníků DK od zahájení jeho činnosti v roce 2004.

2009 Po prázdninách 2008 se začala nacvičovat hra Voskovce a Wericha *Kat a blázen*

Klicperovo divadlo v Hradci Králové vyšlo poličským ochotníkům vstříc a poskytlo jim zdarma svou úpravu, která bere na vědomí, že proscénia V+W, eventuálně W+H jsou nedostupná, byla by jen a jen rizikem, a ve hře tedy nejsou. Předválečná inscenace byla vysoce politická a parodovala nacistické Německo, které taky prostřednictvím vyslanectví tehdy protestovalo. V současném nastudování se hraje, tančí, zpívá, vše za doprovodu živé hudby, a bez nadsázky se dá říci, že poličskou inscenaci umocnily stále svěží sklady Jaroslava Ježka.

Při nácvičce převažovaly obavy, zda se vůbec inscenace uskuteční. Špatná docházka na zkoušky vedla několikrát k jejich rozpuštění. Někdy šlo jen o nekázeň, ale také o překážky v zaměstnání, když někteří herci byli na služebních cestách. Teprve při nacvičování na scéně Tylova domu se začalo věřit v uskutečnění inscenace.



Kocour v polobotkách

Dne 2. března 2009 byla pro obyvatele Penzionu DPS Polička a seniory předpremiéra a její vřelé přijetí diváky ukázalo, hlavně mladým účinkujícím, že se perná práce při nacvičování vyplatí.

Kat a blázen – inscenace v roce 2009 (přepis divadelního programu)

<i>Autor:</i>	<i>Jiří Voskovec a Jan Werich</i>
<i>Úpravy textu, režie a scéna:</i>	<i>Ladislav Vrabec a Zdeněk Trnka</i>
<i>Hudba:</i>	<i>Skupina Františka Grundlocha</i>
<i>Zpěv :</i>	<i>Zuzana Smetanová</i>
<i>Choreografie:</i>	<i>Hana Malíková, tančí žákyně ZUŠ Bystré</i>
<i>Technická spolupráce:</i>	<i>Jiří Švec, Jindřich Toman, Pavel Pražan, Vojtěch Jílek, Jan Krajíček</i>
<i>Kostýmy:</i>	<i>Irena Morávková</i>
<i>Zvuky:</i>	<i>Adolf a Petr Klein</i>
<i>Text sledují:</i>	<i>Slávka Kleinová, Eva Leederová, Naďa Trnková</i>
<i>Inspice:</i>	<i>Jan Matouš</i>
<i>Maskérské práce:</i>	<i>Kosmetičky Středního odborného učiliště obchodního v Poličce</i>

Osoby a obsazení:

<i>Don Blasco Ibane, radikální revolucionář</i>	<i>Jarmil Feltl</i>
<i>Don Vasco Ibayo, vlastenecký plantážník</i>	<i>Bedřich Janků</i>
<i>Rodrigo Ibayo, jeho syn</i>	<i>Jakub Kleinbauer</i>
<i>Doña Concepcion Ibane, matka národa</i>	<i>Magdalena Křenková</i>
<i>Dolores, dcera národa</i>	<i>Jitka Balášová</i>
<i>Don Cristobal Almara, putykář</i>	<i>Josef Kotva</i>
<i>Juanilla, jeho neter</i>	<i>Jitka Boháčová</i>
<i>Don Baltazar Carriera, oficiál</i>	<i>Miroslav Běhoun</i>
<i>Gaspar Radúzo, kat</i>	<i>Robert Smolek</i>
<i>Melichar Mahuleno, vězeň</i>	<i>Filip Divoký</i>
<i>Vadná teta + abatyš</i>	<i>Růžena Tomanová</i>
<i>...dále lid mexický, garda, tanečnice, jeptišky, zpěváci serenády</i>	

Děj se odehrává v imaginárním Mexiku, mimo čas a prostor.

Na této hře se dá ukázat nevyzpytatelnost divadla. Nikdo ze starších členů Spolku nepamatuje takové potíže s nacvičováním, jaké se sešly i při nácviku. Napíši-li, že to počátkem roku vypadalo na *ručník do ringu*, nejsem daleko od skutečnosti. Teprve poslední měsíc, při nácviku na jevišti, začaly se objevovat náznaky, že hra bude přes všechny těžkosti realizována. Neúnavné úsilí Ladislava Vrabce a Zdeňka Trnky nakonec ukázalo, že nesmlouvavé požadavky při nácviku se vyplatí. Ovšem to, jak byla inscenace přijata, předčilo všechna očekávání – pokud je ochotníci vůbec měli. Značný podíl na tom mělo skloubení mladých ochotníků – kočovníků – s klasickým kádrem, dále živá hudba, zpěvy a tance. Paní Malíková ze ZUŠ Bystré připravila dokonale své mladé tanečnice i tanečníky a jejich vitalita výborně ovlivnila náladu celého souboru.

Hra byla uvedena sedmkrát, a kdyby se našly volné termíny, mohla být hrána vícekrát. Zájem obecnstva byl značný. Hrál se vždy před vyprodaným sálem. Hlavní ovšem byl ohlas, který oplýval samými superlativy. Z představení byl pořízen videozáznam a bohatá fotodokumentace. Každý, kdo se na inscenaci podílel, dostal na disku obojí jako suvenýr. Do jubilejního roku vstoupili poličští ochotníci nejlépe, jak mohli.

Na dny výročí se počítá s uvedením Jiráskovy *Lucerny* s výstavou historických plakátů a fotografií z činnosti Divadelního spolu Tyl a čtenáři dostanou možnost prožít s ochotníky všech 190 let v této publikaci.



Kat a blázen 2009

Závěr

Málokdy si uvědomujeme, že jsme svědky událostí, které jsou pak nahlíženy jako historické, a stěží si připustíme, že každý, kdo se nějakým způsobem zapojí do veřejného života na jakékoliv úrovni, tuto historii vytváří. A zůstanu-li u spolkové činnosti, kolikrát už se ukázalo, že to byli členové dobrovolných organizací, kteří v dobách, kdy se národu nedařilo právě nejlépe, dokázali udržet občanskou pospolitost a posilovat důvěru v budoucnost.

Když se podíváme na činnost poličských ochotníků, nalezneme tam za 190 let mnoho takových událostí, kdy právě ochotníci byli nositeli tradic, vytvářejících to nejlepší, k čemu je možno se hlásit. Samozřejmě, z každého období můžeme vyzdvihnout ty, kteří stáli v čele a svým úsilím, příkladem a někdy i s vypětím na samé hranici obětování dovedli Divadelní spolek Tyl k současným dnům. O některých členech víme, někde chybí jak písemná zmínka, tak ústní tradice. Všichni však si zaslouží uznání. Každý pramének nových poznatků rozšíří naše vědomí o sounáležitosti s ochotníky, kteří tehdy tuto nelehkou cestu začali. Každý z nich prožíval dny, měsíce a roky v radostech, ale i nejistotách, které ochotníkům divadelní prkna přinášejí. Odehrané představení se stane někdy méně než stínem, zmizí-li o něm zmínka, fotografie, nahrávka. Ale i tak bude ten tvůrčí osud, od první zkoušky k poslednímu představení, přetaven jen do kratičké informace.

Královská zeměpisná společnost v Londýně má ve výstavním sále na tisíc údajů o nejvýznamnějších světových objevech v dějinách. Tragická dvouměsíční cesta dobyvatele jižního pólu Roberta Falcona Scotta je uvedena krátkým faktografickým údajem. Je to málo?

Seznam použité literatury

- Ochotnické divadlo v král. věn. městě Poličce, jeho vznik osudy a činnost 1819–1894
V Poličce Nákladem spolku divadelních ochotníků Tyl
- Historie spolku divadelních ochotníků Tyl v Poličce 1819–1951 (Josef Dvořák: Rkp. 1979
Rigorózní práce Praha, FF UK, katedra divadelní vědy 1979)
- POPRASKD – bakalářská práce – Univerzita Hradec Králové – Pedagogická fakulta – Katedra
českého jazyka (6. 5. 2008) – Hradec Králové 2008 Lenka Navrátilová

Periodika:

Jitřenka 1918–2009
Poličský zpravodaj 1965–1989
Poličské novinky 1999–2003
Nové Svitavsko 1975–1989
Noviny Svitavska 1997–2000
Svitavský deník 2000–2009

Poděkování:

- Za významnou pomoc při rekognoskaci divadelních představení a představitelů rolí:
Václavu Ripplovi a jeho manželce paní Aleně Ripplové,
Jiřímu Horákovi a jeho manželce paní Věře Horákové,
- Petru Erbesovi za všestrannou pomoc při realizaci této publikace,
- nakladatelství Argo, Milanu Dorazilovi, Martinu Svobodovi, Pavlu Růtovi, Soně Čapkové a Zdeně
Kleinové za důležité rady a pomoc při realizaci publikace,
- Davidu Junkovi, řediteli Muzea a galerie v Poličce za zapůjčení alb divadelních představení
a fotografií činovníků Divadelního spolku Tyl,
- Janu Matoušovi za poskytnuté plakáty divadelních představení,
- Antonínu Odvárkovi jun. a Tomáši Odvárkovi za ochotné zapůjčení rodinných alb rodičů,
které mi byly významným zdrojem ochotnické činnosti první poloviny dvacátého století,
- Lence Navrátilové za zapůjčení bakalářské práce.

Adolf Klein, březen 2009

Snahou autora bylo uvádět celá jména. Tam, kde je nebylo možno zjistit (převážně u jmen studentů) uvádím zkratky jména – tak, jak jsou uvedena na plakátech či v programu.

Seznam členů DST v Poličce v novodobější historii

1	Balášová Jitka	33	Krajíček Jan
2	Běhoun Jaromír	34	Křenková Dominika
3	Boháčová Jitka	35	Křenková Magda
4	Briol Ladislav	36	Křenková Milada
5	Briolová Lenka	37	Kynclová Alena
6	Čermák Jiří	38	Matouš Jan, Ing.
7	Dorazil Milan	39	Morávek Jan
8	Dostál Tomáš	40	Morávková Irena
9	Drahošová Magda (Němcová)	41	Pávek Karel
10	Erbes Petr	42	Pávek Karel, Ing.
11	Erbesová Ellen, Mgr.	43	Pávek Jan ml.
12	Feltl Jarmil, Ing.	44	Pávková Zdena
13	Fišer Jiří	45	Pražan Pavel
14	Horák Jiří	46	Rippl Václav
15	Horák Petr	47	Ripplová Alenka
16	Horáková Věra	48	Řádek Jan
17	Chládek Miloš, Ing.	49	Stodola Jan
18	Chvála Bohumil	50	Svíba Dušan
19	Janků Bedřich	51	Šmejkal Zdeněk, Doc. Ing.
20	Jílek Pavel	52	Toman Jiří, MUDr.
21	Jílek Radek	53	Tomanová Růžena, RNDr.
22	Jílek Václav	54	Trnka Zdeněk, Paedr.
23	Jílek Vojtěch	55	Trnková Naděžda
24	Jílková Petra	56	Vostřel Josef
25	Klein Adolf, Ing.	57	Vrabec Ladislav, Ing.
26	Kleinbauer Jakub	58	Zahradník Miroslav
27	Kleinová Slávka, Ing.	59	Zbořil František
28	Kodeš Zdeněk	60	Zezula Miroslav
29	Köhler David	61	Zezulová Radka
30	Köhlerová Marta (Mašková)	62	Zrůst Eduard
31	Kotva Josef	63	Zrůst Lukáš
32	Kotvová Melánie	64	Zrůstová Vendula

Seznam herců a spolupracovníků POPRASKDu

Bárta Kolja
Běhoun Miroslav
Briol Láďa
Briolová Lenka (Pražanová)
Cach Víťa
Cupalová Jana
Češka Vít
Divoký Antonín st.
Divoký Filip
Dorazil Milan
Dospělová Ilona
Drahošová Magda
Dusík Jaroslav
Dvořáčková Markéta
Erbes Petr
Erbes Petr ml.
Erbesová Ellen
Flídrová Hana
Freund Jaroslav
Freundová Stanislava (Knotková)
Groulíková Karolína
Halamka René
Hegr Aleš
Hlouš Bohumír
Hloušek Kásim
Hřibová Martina
Jílková Veronika
Jones Pavel
Jukl Jan
Juklová Marcela (Kastnerová)
Kastner Martin
Kleinbauer Jakub

Klusáková Martina
Kotva Libor
Krajíček Jan
Krumey Jaromír
Kříž Antonín
Kynclová Veronika
Maděra Ondřej
Morávek Jan
Morávková Vendula (Zrůstová)
Náhlík Rošťa
Navrátilová Lenka
Němcová Michaela
Novák Jan
Nykodým Jiří
Nykodýmová Soňa
Nývlt Norbert
Palcer Jaroslav
Roušar Miroslav
Rovenský David
Smolek Robert
Stodola Jan
Stodolová Kateřina (Bártová)
Svobodová Zuzana
Štěpánková Barbora (Halamková)
Uher Jiří
Vrabcová Ivana
Vtípil Michal
Zahradníček Dušan
Zelenda Jan
Zrůst Lukáš
Zrůstová Miroslava
a zřejmě i další...

Malá galerie členů DST



Jitka Balášová



Jitka Boháčová a Magda Křenková



Petr Erbes, předseda spolku



Jakub Kleinbauer, člen výboru



Růžena Tomanová a Jarmil Feltl



Milan Dorazil



Ladislav Vrabec, člen výboru



Filip Divoký



Pája Pražan



Pavel Joneš



Robert Smolek



Adolf Klein, člen výboru



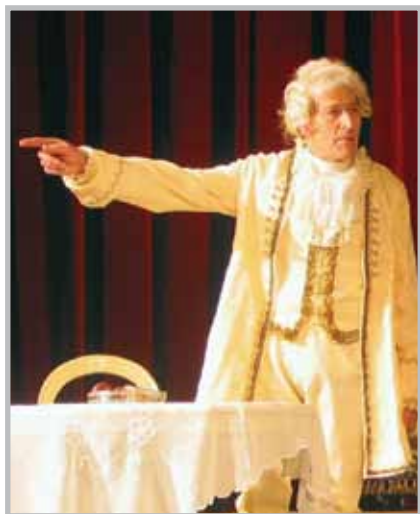
Zdena Pávková



Zdeněk Trnka, člen výboru



Jan Matouš, člen výboru



Bohumil Chvála



Mirek Běhoun



Lukáš Zrůst, člen výboru

Fotografie a dokumenty

<i>str.</i>	<i>popis</i>	<i>autor</i>	<i>str.</i>	<i>popis</i>	<i>autor</i>
4	Titulní strana dějin od Karla Krejčího	AAPK	39	Praha je naše	JLAS AAO
5	Plakát z r. 1834	AAPK	40	Opium – Vl. Havranová, Ant. Odvárka	JLAS AAO
6	První divadelní budova v Šaffově ulici	AAPK	40	Lucerna – Zd. Kozlová, Fr. Širc	JLAS AAO
7	Hlediště divadla	AAPK	41	XI. prikázání	JLAS AAO
8	Stanovy SDO Tyl z r. 1897	AAPK	42	A kdo je víc – 1950	AOŠ
9	Stanovy SDO Tyl z r. 1897	AAPK	43	Duchcovský viadukt – 1950	AOŠ
10	Opona od Antonína Bahenského	AAPK	47	Matka – 1953	AOŠ
12	Titulní list hry Anežky 1883 a tiráž	AAPK	48	Anežka – Alena Ripplová	AVR
14	Účinkující představení J. K. Tyl 29. 1. 1898	AAPK	49	Anežka – Záv. scéna s Lídou Pulgretovou	AVR
15	Předseda spolku Fr. Martinů	AAPK	49	Anežka v poličském kroji – Alena Ripplová	AVR
15	Vysvěcení budovy učit. ústavu 1901	AAPK	50	Strakonický dudák	AOŠ
19	Činovníci	AMM	50	Dobrý voják Švejk – O. Švec	AOŠ
20	Stavba divadla	AAPK	51	Úklady a láska – L. Pulgrétová, V. Řádek	AOK
21	Stavba divadla a přírodní divadlo	AAPK	51	Úklady a láska – Zdena Pávková	AOK
23	Slavnost otevření Tylova domu	AAPK	52	Bílá nemoc – L. Blechta, J. Poláček	AJH
24	Lucerna 1929	AAPK	53	Oldřich Švec maskér a Milada Křenková	AOŠ
25	Tylův dům těsně po dokončení	AAPK	54	Krvavé křtiny – Jiří Horák	AJH
27	František Pražan	AMM	55	Nezbedný bakalář – Mirek Březina	AOK
28	Ochotníci a Olga Scheinpflugová	AAPK	55	Nezbedný bakalář – Václav Maruška	AOK
29	Paní Marjánka, matka pluku	AMM	56	Nezbedný bakalář – Josef Stejskal	AOK
29	Jízdní hlídka – Antonín Opršál 8. 3. 1936	AMM	56	Nezbedný bakalář – Alena Ripplová	AOK
30	K. Stránský ve hře Drašar 28. 9. 1935	AMM	57	Nezbedný bakalář – Josef Kovář	AOK
30	Kamaráde, kde jsi – Fr. Širc a sl. Kryčová	AMM	60	Anežka 1969 – Milada Křenková	FCH AAO
31	Stráž u Tylova domu 1938	AMM	61	700 let města Poličky, V. Zámečník	AAPK
34	Zdena Kozlová – kněžna v Lucerně	AVR	62	Lucerna – Milada Křenková	AAPK
34	Tři Jimenézové	JLAS AAO	62	Lucerna – muzikanti	AAPK
35	Růže z Argentiny	JLAS	63	Tartuffe – Zd. Pávková a L. Vrabec	AAPK
35	Úsměvy a kordy	JLAS AMM	67	Lucerna 1979 – A.Odvárka, R. Tomanová	AAPK
35	Němci v Tylově domě	APK	67	Lucerna 1979 – L. Vrabec, J. Dvořák, St. Tamele	AAPK

<i>str. popis</i>	<i>autor</i>	<i>Vysvětlivky:</i>	
69 Ondřej a drak – A. Klein, G. Tamelová	AAPK	AAPK	Archiv, reprofoto a foto Adolf a Petr Klein
69 Loupežník 1984	AAPK	AOCH	Archiv Divadelní spolek Tyl
71 Anežka – I. Hájková a B. Chvála	AAPK	FCH	Foto Bohumil Charvát
73 Návrh stanov	AAPK	JLAS	Foto Josef Leeder a syn
74 Josef Dvořák 1969	FCH	AMM	Archiv Městské muzeum a galerie v Poličce
74 Slávek Tamele a Antonín Odvárka 1969	FCH	AVR	Archiv Václav Rippl
79 Kočovníci na štaci	AOCH	AOŠ	Archiv Oldřich Švec
79 Ilja Muromec v Divadelním klubu	AOCH	AOK	Foto a archiv Otakar A. Kukla
80 Voňavá pohádka v Divadelním klubu	AOCH	AJH	Archiv Jiří Horák
80 Karel ze Sádku u poličských hradeb	AOCH	AAO	Archiv Antonín Odvárka
88 Anežka 2002	AAPK		
88 Anežka 2002 – závěrečná scéna	AAPK		
89 Nová smlouva – podpis nové smlouvy	AAPK		
89 Nová smlouva – faksimile nové smlouvy	AAPK		
91 Vyřazení nepotřebného inventáře	AAPK		
91 Stěhování kulis	AAPK		
93 Příprava výměny rozvodů DK	AAPK		
93 Foto na leták k pomoci budování DK	AAPK		
95 Slavnostní otevření DK	AAPK		
96 Každý něco pro vlast	AAPK		
97 Vchod do Divadelního klubu	AAPK		
101 Milostné dostaveníčko 2006	AOCH		
103 Jak je důležité mítí Filipa 2006	AAPK		
104 Pozvánka na představení POPRASKDu	AOCH		
105 Jak zabít čerta aneb... 2007	AOCH		
106 Kocour v polobotkách 2008	AOCH		
108 Kat a blázen 2009	AAPK		
111 Malá galerie členů DST	AAPK		

Obsah

Úvodem.....	3
Začátky	4
Několik statistických údajů	4
Statistika pokračuje	4
Velká vlna perzekuce českého ochotnického divadla	4
První divadelní sál	5
První divadelní budova	6
50 let ochotnického spolku	13
1. světová válka	16
Vznik Československé republiky	17
Období od roku 1919–1929	18
Stavba divadelní budovy	20
Otevření divadla	22
Období Protektorátu Čechy a Morava.....	32
Přehled uvedených her.....	34
Obnovení Československé republiky.....	36
Administrativní ukončení činnosti ochotnického spolku	43
Období 1951–1990	46
Fenomén poličské scény <i>Anežka a Lucerna</i>	59
1970 – nový výbor divadelního kroužku.....	63
1979 – Jubileum 160 let zahájení ochotnické činnosti v roce 1819	67
Nová doba.....	71
Od <i>Anežky</i> k obnovení činnosti divadelního spolku ochotníků	71
K divadelní činnosti	76
POPRASKD – nový pohled.....	77
Rekonstrukce Tylova domu.....	81
Návrat ochotníků do Tylova domu	90
Stavba Divadelního klubu.....	92
Činnost v období 2004–2009.....	99
Závěr	109
Seznam použité literatury.....	110
Seznam členů DST v Poličce v novodobější historii.....	111
Seznam herců a spolupracovníků POPRASKDu	112
Malá galerie členů DST.....	113
Fotografie a dokumenty	116

190 let ochotnického divadla v Poličce

Adolf Klein

Grafická úprava a sazba Petr Klein.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vyšlo roku 2009 nákladem Divadelního spolku TYL Polička.

Vytiskla tiskárna Tešínské papírny.

Vydání první.

ISBN 978-80-254-5780-1



9 788025 457801